

370-114
น.ส.ก
270-114
น.ส.

การพัฒนาศูนย์ธรรมด้านความสำนึก โดยไฮ้กิจกรรมกลุ่ม

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 พระโขนง กรุงเทพฯ 11 โทร. 3921575, 3915058
ปทุมธานี

ของ

ทศพร มณีศรีชา

77 ก.ย. 2530

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

กันยายน 2524

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

88716

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิต และคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

คณะกรรมการสอบ

นิพนธ์ อภิสิทธิ์

ประธาน

นิพนธ์ อภิสิทธิ์

ประธาน

สุวิทย์ วรวิวัฒน์

กรรมการ

สุวิทย์ วรวิวัฒน์

กรรมการ

วิเศษ หวดม้าย

กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

การทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ก็ด้วยความกรุณาจากท่าน ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ลุ่มควรร อภัยพันธุ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ผู้ศรี วงศ์รัตนะ ที่ได้ให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ
ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการเขียนและทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง
ในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน พันธุมนาวิน ดร.โกศล มีคุณ
ที่กรุณาให้คำแนะนำในการสร้างแบบทดสอบ ขอขอบพระคุณ อาจารย์พรณนศักดิ์ วาณิชยการ ที่
กรุณาให้คำแนะนำในการสร้างโปรแกรมการสอบ ตรวจเนื้อหา และบทคัดย่อภาษาอังกฤษ และ
ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วันเกียรติ พงศ์ประยูร ที่กรุณาเป็นกรรมการร่วมสอบปากเปล่า

ขอขอบพระคุณอาจารย์ใหญ่ และคณะครู โรงเรียนวัดโคกเกตุ (เสริมสมบูรณ์วงศ์) ที่ได้ให้
ความร่วมมือและอนุญาตให้นักเรียน (บางห้อง) ได้เข้าร่วมในโครงการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัดประชาโสมิตาราม และโรงเรียนวัดธรรมสถิตีวราราม
ที่ได้ให้ความร่วมมือในการทดลองเครื่องมือ และลองทดลอง

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยระลึกถึงพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ตลอดจนผู้มีพระคุณอีกหลายท่าน ซึ่ง
มีจากล่าวนามในที่นี้ได้หมด ที่ได้ให้ความสนับสนุน ให้กำลังใจ และให้ความช่วยเหลือให้
ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี

กล่าวร มหิศรีชา

กันยายน 2524

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	5
คำนิยามศัพท์เฉพาะของการศึกษาค้นคว้า	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	7
ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม	7
ทฤษฎีจิตวิเคราะห์	9
ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม	10
ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์	10
ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก	11
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า	14
โครงสร้างหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521	15
กระบวนการกลุ่ม	16
✓ ความล้ามคติ	18
กิจกรรมกลุ่มกับการสอนจริยธรรมด้านความล้ามคติ	21
ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอน	25
งานวิจัยภายในประเทศที่เกี่ยวข้อง	27
การศึกษาและงานวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง	30
สัมมนาฐานในการศึกษาค้นคว้า	34

3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	35
	กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง	35
	การสร้างโปรแกรมการสนธิธรรมด้านความสำนึกด้วยกิจกรรมกลุ่ม	36
	การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูล	39
	การดำเนินการทดลอง	41
3	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	43
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	47
	สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล	47
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	47
	ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เชื้อเปรียบเชิงคุณภาพให้เหตุผลเชิง	
	จริยธรรมด้านความสำนึก	48
	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสำนึกของ	
	นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	49
5	บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	50
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	50
	สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	50
	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	50
	กลุ่มตัวอย่าง	50
	เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง	50
	การดำเนินการทดลอง	51
	การวิเคราะห์ข้อมูล	51
	สรุปผลการค้นคว้า	52
	อภิปรายผล	52

บทที่	หน้า
ข้อสังเกตจากการศึกษาครั้งนี้	54
ข้อเสนอแนะ	55
ข้อเสนอแนะทั่วไป	55
ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยต่อไป	56
บรรณานุกรม	57
ภาคผนวก	65

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	ขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมทั้ง 6 ขั้นของโคลเบอร์ก	12
2	รายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามเพศ	36
3	แบบแผนการวิจัย	42
4	ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิง จริยธรรมด้านความลำเอียง	48
5	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความลำเอียงของนักเรียน กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	48
6	เปรียบเทียบคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความลำเอียงของนักเรียน ก่อนการ เรียนด้วยกิจกรรมกลุ่มและหลังการเรียนด้วยกิจกรรมกลุ่ม	49

ภูมิหลัง

สังคมใดก็ตามจะเปลี่ยนแปลงไปในทางเจริญก้าวหน้าหรือล้าหลัง บ่อมีเหตุผลมาจากปัจจัยหลายประการ ในบรรดาปัจจัยเหล่านั้น ที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ การศึกษา การศึกษาที่แท้จริงและมีประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศต้องมีการศึกษาในแง่วิชาการและในแง่จริยศึกษาพร้อมกันไป ถ้าการศึกษามุ่งเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งก็จะทำให้ขาดดุลยภาพหรือเสียสมดุลย์ของความเป็นคนที่แท้จริง ผลที่ตามมาก็คือ สังคมที่มีแต่ความรุ่งเรืองและสับสน/ซึ่งในสภาพการดังกล่าว เมื่อพิจารณาถึงเยาวชนแล้วก็ได้ปรากฏว่า มีพัฒนาการทางจริยธรรมจนถึงขั้นที่น่าพอใจ การพัฒนาจริยธรรมเยาวชนจึงเป็นภารกิจที่สำคัญและเร่งด่วนที่สุด โดยเฉพาะจริยธรรมแห่งการร่วมมือหรือการเป็นมิตรไมตรีต่อกัน เมื่อมีความเป็นมิตรกันและรู้จักเกื้อกูลต่อกัน หรือที่เรียกว่า มีความสามัคคี ก็ย่อมทำให้ชีวิตในสังคมแน่นแฟ้นและมีกำลังเข้มแข็ง ถึงแม้ว่าจะต่างกันในเรื่องเชื้อชาติ คำสอน ศาสนา หรือแม้แต่ว่าต่างพรรคต่างอุดมการณ์ และต่างปรัชญาแห่งการครองชีวิต บ่อมีเหตุต่อความมั่นคงแห่งชาติ (บรรพต วีระชัย 2518 : 109)

ในการพัฒนาเด็กให้มีจริยธรรมด้านความสามัคคีนั้น โรงเรียนนับเป็นสถาบันที่มีความสำคัญรองลงมาจากครอบครัว เพราะหน้าที่ของโรงเรียนอย่างหนึ่งก็คือ การส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย โดยฝึกการทำงานร่วมกัน ส่งเสริมการทำงานให้สำเร็จตามความมุ่งหมายและอุดมคติร่วมกัน รวมทั้งส่งเสริมความสามัคคี ความคิดริเริ่ม ความมีเหตุผล ความขยันหมั่นเพียรในการประกอบหน้าที่ การงานในฐานะหน้าที่พลเมืองดี (บรรพต วีระชัย 2521 : 106) แต่เป็นที่น่าเสียดายว่า ครูไทยของเราจำนวนไม่น้อยได้ทิ้งโอกาสในการสอนอบรมเด็กให้ได้พัฒนาคุณลักษณะอันดีงามต่าง ๆ ไปเป็นอันมาก (จรรยา สุวรรณศักดิ์ 2519 : 13)

ด้วยเหตุดังกล่าว สิ่งที่เป็นปัญหาสำคัญของการเรียนการสอนจริยศึกษาในบัลลังก์ก็คือ จะสอนอะไร และสอนอย่างไร ถึงแม้ว่าวิชาจริยธรรมจะมีขอบเขตเป็นเรื่องง่าย ๆ แต่ทว่ายาก

แก่การสอน เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับนามธรรมเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ครูอาจารย์บางท่านรู้สึก
 เหน็ดเหนื่อย เมื่อจำต้องรับภาระในการสอนวิชานี้ และมักบ่นว่าไม่รู้จะสอนจริยธรรมอย่างไรดีเด็ก
 จะสนใจ (เล่มทรง บุญฤทธิ์ 2523 : คำนำ) การจัดการศึกษาเพื่อให้บุคคลมีลักษณะ
 ที่พึงประสงค์ มีคุณภาพดี และบังเกิดผลตามจุดหมายได้ ก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการที่สำคัญ
 ก็คือ "ตัวครูอาจารย์" เพราะว่า ครูเป็นกำลังสำคัญที่ช่วยอบรมบ่มนิสัย ปลูกฝังความรู้ จริยธรรม
 และค่านิยมที่พึงปรารถนาอื่น ๆ ให้ผู้เรียนเท่าเทียมกันเป็นการเตรียมบุคคลซึ่งจะเจริญเติบโตไปเป็น
 พลเมืองดีมีคุณภาพตามประเทศชาติต้องการในที่สุด (บุญถิ่น อัตถากร และ รัตนา ต้นบุญเด็ก
 2513 : 3) นอกจากนี้ ครูยังมีส่วนช่วยให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีในการเรียนรู้ ตลอดจนการปรับ
 พฤติกรรมของตนเองให้ดีขึ้นหรือเลวลง แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพและกลวิธีที่ครูผู้สอนจะนำมาใช้
 ตลอดจนวัตถุประสงค์ในการสอนของผู้สอนที่จะกำหนดขึ้น กูด (Good, 1973 : 588)
 กล่าวว่าไว้ว่า การสอน คือ การจัดสภาพการณ์ สถานการณ์ และกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการ
 เรียนรู้ได้ง่ายขึ้น ฉะนั้น การใช้เทคนิค (Techniques) และกลวิธี (Facts) ใน
 การสอนจะส่งเสริมการเรียนรู้ให้ดำเนินไปสู่เป้าหมายได้ แต่ในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นในระดับ
 โรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย การเรียนการสอนที่พบเห็นในห้องเรียน คือ ครูมักจะเป็นฝ่าย
 พูดแต่ผู้เดียวโดยที่ลืมให้นักเรียน นักศึกษาหรือนิสิตได้มีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็น อภิปราย
 ชักถามโต้แย้งหรือสนับสนุนการเรียนการสอนของครูอาจารย์ในห้องเรียน ทำให้การเรียนการสอน
 ดำเนินไปในลักษณะ "ทางเดียว" แทนที่จะเป็น "สองทาง" คือ ทั้งครูอาจารย์ นักเรียน นักศึกษา
 นิสิตได้มีโอกาสเรียนร่วมกันทั้งสองฝ่าย เป็นการเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน
 หรือในบางครั้งของการเรียนการสอน ครูอาจารย์มักจะบอกให้จด หรือลอกบนกระดานดำ ซึ่ง
 วิธีการดังกล่าวย่อมไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร (นพพร พานิชสุข 2521 : 4)

ในประเทศพัฒนาแล้วและกำลังพัฒนาหลายประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษ ครูจำนวนมาก
 ฝึกสอนโดยวิธีบรรยาย แต่จะหาหน้าที่กระตุ้นให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เป็นกลุ่ม ๆ
 โดยครูจะเป็นเพียงผู้ช่วยเหลือหรือผู้จัดระบบทั่วไป ซึ่งลักษณะการเรียนการสอนแบบนี้ ชมัท
 และ ชมัท (Schmuck and Schmuck, 1971 : 15) กล่าวว่า ผู้เรียนจะได้ทั้งเนื้อหาวิชา

และทัศนคติในเวลาเดียวกัน สภาพของห้องเรียนก็ได้มีแต่เฉพาะตัวผู้เรียนเท่านั้น ยังมีความรู้สึก
และอารมณ์ระหว่างครูและนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียนด้วย เพื่อนในกลุ่มจะช่วยปลุกความ
รู้สึกท้อแท้หรือความไม่สบายใจของผู้เรียนบางคนได้ และการที่ครูช่วยตอบสนองความต้องการ
ของผู้เรียนก็จะทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ทำให้เกิดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่ม
(Group Process) ขึ้นในห้องเรียน

กัศนา แยมมณี (กัศนา แยมมณี 2521 : 16 - 17) กล่าวว่า วิธีของกระบวนการ
กลุ่มสัมพันธ์จะช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างครู-นักเรียน และระหว่างกลุ่มนักเรียนด้วยกัน
ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความพอใจ และได้ฝึกทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ร่วมคิดและทำงาน
ร่วมกับผู้อื่นตามวิธีทางแห่งระบอบประชาธิปไตย ส่งเสริมและฝึกทักษะในการคิดแก้ปัญหาต่าง ๆ
อย่างมีเหตุผล ช่วยสร้างเสริมให้เกิดความรักความเข้าใจ ความเห็นอกเห็นใจ และความสามัคคี
รวมทั้งให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ซึ่งพื้นฐานและทักษะ
ดังกล่าวจะช่วยให้ประเทศชาติมีพลเมืองที่มีประสิทธิภาพในอนาคต

แฮนเดอร์สัน (Handerson. 1967 : 5) ก็ได้กล่าวถึง การออกแบบวิธีการทำงาน
เป็นกลุ่มว่า เป็นการช่วยพัฒนาความร่วมมือในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วย
ตนเอง ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ติดต่อสื่อสารกับคนในกลุ่ม ทำให้ได้เกิดความรู้สึกอบอุ่น มีความมั่นใจและ
มีความมั่นคงทางจิตใจเพราะได้มีเพื่อนที่จะทำงานร่วมความคิดกัน ซึ่งสอดคล้องกับความคิด
ของ บัญชา ศรีประมง (บัญชา ศรีประมง 2521 : คำนำ) ที่ว่า การฝึกกิจกรรมเสริมสร้าง
มนุษยสัมพันธ์หรือที่เรียกสั้น ๆ ว่า พลังกลุ่มนี้ เป็นการร่วมกันเสริมสร้างและฝึกทำสิ่งซึ่งเป็นเครื่องมือ
ที่จะสร้างกลุ่มให้เหนียวแน่น ให้สามัคคีกัน และทำงานร่วมกันได้

จะเห็นได้ว่ากิจกรรมกลุ่มนั้นเน้นกระบวนการเรียนการสอนและการปฏิบัติและค้นพบสิ่งต่าง ๆ ได้จาก
การฝึกหัดทดลองมากกว่าการท่องจำเนื้อหา การจัดการเรียนการสอนโดยวิธีกลุ่มนี้ช่วยให้ผู้เรียน
มีประสบการณ์ในการดำรงชีวิตแบบประชาธิปไตย รู้จักแก้ปัญหา เป็นคนมีเหตุผล ล้วนให้เห็นอก
เห็นใจผู้อื่น เคารพสิทธิของผู้อื่น รู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี โดยฝึกกิจกรรมในห้องเรียนก่อนที่
จะออกไปเผชิญชีวิตจริงในสังคม (จันทิภา สมปีเจริญ .2521 : 79)

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ภายใต้อาณัติของรัฐบาลปัจจุบันของประเทศไทยที่กำลังอยู่ท่ามกลางความสับสนวุ่นวาย อันเนื่องมาจากเหตุการณ์ทั้งภายในภายนอกประเทศ ประเทศชาติของเราจึงต้องการความสมัครสมานสามัคคีกันระหว่างคนในชาติ ดังพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลปัจจุบันที่พระราชทานในพิธีประดับยศนายตำรวจชั้นนายพล ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2519 ความว่า

" ... ในปัจจุบันเป็นที่ทราบทั่วกันว่า ประเทศชาติอยู่ในภาวะที่ต้องอาศัยความเข้มแข็ง เพื่อที่จะอยู่รอด ประเทศไทยจะอยู่ได้ก็ด้วยทุกคน ทุกฝ่ายสามัคคีกัน ความสามัคคีนี้ไม่ได้พูดอยู่เสมอว่าต้องมี แต่อาจจะเข้าใจยากกว่าทำไมสามัคคีจะทำให้บ้านเมืองอยู่ได้ สามัคคีนี้คือ การเห็นแก่บ้านเมืองและช่วยกันทุกวิถีทาง เพื่อจะสร้างบ้านเมืองให้เข้มแข็งด้วยการเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน และทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ต้องส่งเสริมงานของกันและกัน และไม่ทำลายงานของกันและกัน มีเรื่องอะไรกันให้ได้พูดปรองดองกัน อย่าเรื่องใครเรื่องมัน ... " (สำนักพระราชโอรสการ 2520 : 8)

ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่า การสอนเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความสามัคคีอันเป็นจริยธรรมด้านหนึ่งใน 30 ด้าน ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (กรมวิชาการ 2521 : 312 - 351) โดยใช้กิจกรรมกลุ่มแล้ว จะทำให้นักเรียนมีพัฒนาการการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคีสูงขึ้นหรือไม่เพียงใด

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม มีพัฒนาการการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคีสูงขึ้นหรือไม่เพียงใด

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ผลจากการวิจัยนี้จะช่วยให้เป็นแนวทางอันจะนำมาใช้ปรับปรุงหรือเป็นวิธีการยกระดับจริยธรรมที่เหมาะสมกับเด็กระดับประถมศึกษาของไทย

2. เพื่อให้นักเรียนสามารถนำประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ไปพัฒนาตนเอง เกี่ยวกับการปรับตัวการทำงานร่วมกันและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

3. ถ้าผลจากการสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสามารถพัฒนาจริยธรรมด้านความสามัคคีได้ ก็จะได้นำไปใช้และอาจนำไปใช้ในการพัฒนาจริยธรรมด้านอื่น ๆ ต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการทดลองใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในด้านความสามัคคี ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ใช้เวลาในการทดลองสอนกลุ่มละ 14 ชั่วโมง

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดโคกเกตุ (เสริมสมบูรณ์วงศ์) อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 48 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 24 คน และกลุ่มควบคุม 24 คน โดยวิธีสุ่มตัวอย่าง

3. ตัวแปรที่จะศึกษาในการวิจัยครั้งนี้

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม

3.2 ตัวแปรตาม คือ การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคี

คำนิยามศัพท์เฉพาะของการศึกษาค้นคว้า

1. จริยธรรมด้านความสามัคคี หมายถึง ความประพฤติที่ถูกต้องและเหมาะสม โดยเน้นการรวมกำลังกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งให้สำเร็จสัมประสงค์ของกลุ่มหรือสังคม และกำลังที่รวมกันนั้นเป็นได้ทั้งกำลังกาย กำลังความคิด กำลังความรู้ กำลังทรัพย์ โดยใช้กำลังความสามารถเหล่านั้นร่วมกันปฏิบัติงานด้วยความกลมเกลียว เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน โดยไม่มีการทะเลาะ คัดทาลายหรือแก่งแย่งชิงดีกัน

2. การสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การเรียนการสอนที่ให้ได้ทำทำงานเป็นกลุ่ม มีการอภิปรายร่วมกัน การเล่นเกม สอดคล้องจำลอง การเล่านิทานประกอบ ฯลฯ สมาชิกในกลุ่มแต่ละคนจะต้องช่วยกันคิดแก้ปัญหาปรึกษาหารือกัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ วางแผนการ

ทำงานร่วมกัน มีความรับผิดชอบ เพื่อให้งานของกลุ่มบรรลุผลสำเร็จ ในการทำงานแต่ละครั้งจะต้องมีการวิเคราะห์ร่วมกัน คือ วิเคราะห์เนื้อหาวิชา และพฤติกรรมในการทำงานของแต่ละบุคคลและการทำงานกลุ่ม โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitators)

3. การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความล้มคื หมายถึง ความล้มารถของบุคคลในการให้เหตุผล เพื่อตัดสินปัญหาจริยธรรมจากคำถามในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมด้านความล้มคื โดยยึดหลักการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์กหกขั้น คือ

- ขั้นที่ 1 ยึดหลักการหลบหลีกการลงโทษ
- ขั้นที่ 2 ยึดหลักการแสวงหารางวัล
- ขั้นที่ 3 ยึดหลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ
- ~~ขั้นที่ 4~~ ยึดหลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม
- ขั้นที่ 5 ยึดหลักการทำตามค่านิยมสัญญาและเคารพตนเอง
- ขั้นที่ 6 ยึดหลักการทำตามอุดมคติสากล

วัดได้ด้วยแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาจริยธรรม กำลังเป็นเรื่องที่ได้รับความสนใจอยู่ในขณะนี้จากบุคคลหลายวงการ เช่น นักการศึกษา นักพัฒนาชุมชน นักจิตวิทยา คณะสงฆ์ และบุคคลในวงการศาสนา ตลอดจน นักการเมือง นักปกครองระดับสูงของประเทศ คณะบุคคลดังกล่าวส่วนใหญ่มองเห็นพ้องต้องกันว่า จริยธรรมเป็นรากฐานแห่งความเจริญรุ่งเรืองมั่นคง และสิ่งบ่งชี้ของปัจเจกชน สังคม และประเทศชาติ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

ความหมายของจริยธรรม คำว่า "จริยธรรม" เป็นคำสมาสระหว่าง จริหรือจรรยา หมายถึง ความประพฤติ หน้าที่ควรประพฤติ คำว่า ธรรม หมายถึง คุณความดี ความชอบ ความถูกต้อง เมื่อนำสองคำมารวมกันมีความหมายว่า ความประพฤติที่ชอบที่พึงปรารถนาของผู้อื่นที่ได้พบเห็น ความประพฤติในที่นี้หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลแต่ละคนที่แสดงออกมาเป็น ประจักษ์ เป็นอุปนิสัยสืบเนื่องมาจากความคิดนึกเชื่อถือ หรือนิสัยที่ได้สะสมไว้ มิใช่เป็นการกระทำที่แสดงออกมาโดยเล่ห์เหลี่ยม ทั้งกาย วาจาและใจ จริยธรรมจึงมีความหมายว่า ความดีที่พึงประพฤติปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่น ได้แก่ มีความสำนึกในเรื่องชาติ เกียรติวินัย มีความซื่อสัตย์ สุจริต สุภาพอ่อนโยน ละอายและเกรงกลัวต่อบาปหรือความชั่ว มีความอดทน ขยันหมั่นเพียร ประหยัด ในการใช้จ่าย มีความสามัคคี รู้จักขอกับและให้อภัย ตลอดจนการปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ต่อตนเอง ครอบครัว เพื่อน ชุมชนด้วยความชอบธรรม (มานิตย วัฒนชัย 2523 : 41)

ลักษณะต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมนั้น แบ่งออกได้เป็นหลายประเภทด้วยกัน เช่น ความรู้ ทัศนคติ การให้เหตุผล และพฤติกรรมต่าง ๆ เป็นต้น (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจักษ์จติก 2520 : 3 - 6)

ความรู้เชิงจริยธรรม หมายความว่า การมีความรู้ในสังคมของตนเองนั้น ถือว่า การกระทำชนิดใดดีควรกระทำ และการกระทำชนิดใดเลวควรงดเว้น ลักษณะและพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมส่วนมากน้อยเพียงใด

ทัศนคติเชิงจริยธรรม คือ ความหมายที่บุคคลผูกพันไว้กับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ซึ่งความหมายนี้ทำให้เกิดความรู้สึกลบหรือไม่ชอบลักษณะหรือพฤติกรรมนั้น ๆ เพียงใด ทัศนคติเชิงจริยธรรมของคนส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมของสังคมนั้น แต่บุคคลบางคนอาจมีทัศนคติที่แตกต่างไปจากค่านิยมของสังคมก็ได้

เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวถึงนี้ จะแสดงให้เห็นถึงเหตุผลใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของบุคคล การศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมจะทำให้ทราบว่า บุคคลผู้มีจริยธรรมในระดับแตกต่างกัน อาจมีการกระทำที่คล้ายคลึงกันได้เสมอ และบุคคลที่มีการกระทำเหมือนกันอาจมีเบื้องหลังการกระทำและท้ายสุดของระดับจริยธรรมที่แตกต่างกันได้ นักทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม คือ เพียเจท์ และ โคลเบอร์ก (Piaget and Kohlberg) ได้ใช้การอ้างเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลเป็นเครื่องแสดงถึงพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลนั้น นอกจากนี้ โคลเบอร์ก (Kohlberg, 1969 : 394 - 395) และนักวิจัยอื่นพบว่า การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ ของบุคคลนั้นด้วย (Psychology Today, 1972 : 149)

พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การแสดงพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ เช่น การให้ทาน การเสียสละเพื่อส่วนรวม การช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก เป็นต้น หรืองดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ค่านิยมในสังคมนั้น เช่น การโก่งสิ่งของ การโกหกหลอกลวง การลักขโมย เป็นต้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมาก ทั้งนี้เพราะการกระทำที่ดีหรือเลวของบุคคลนั้นส่งผลโดยตรงต่อความผาสุกและความทุกข์ของสังคม

นักทฤษฎีทั้งหลายยอมรับว่า จริยธรรมของมนุษย์นั้นพัฒนาขึ้นตามลำดับอย่างเห็นได้ชัด จากวัยทารกไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ แม้มนุษย์จะมีการพัฒนาจริยธรรมในสังหะที่แตกต่างกัน แต่นักทฤษฎีทางจริยธรรมก็ยังเชื่อว่า การพัฒนานี้ในบุคคลต่าง ๆ กัน มีลำดับขั้นตอนเป็นแบบอย่างที่คล้ายคลึงกัน

(Kay. 1970 : 30 - 31) นอกจากนี้ นักค้นคว้าทางจิตกรรมส่วนมากยังลงความเห็นว่าการกำเนิดและแหล่งที่ก่อให้เกิดการพัฒนาทางจิตกรรมนั้นอยู่ที่การเรียนรู้จากสังคมเป็นสำคัญ ถึงแม้ว่านักทฤษฎีทางจิตกรรมแทบทุกคนให้ความสำคัญแก่อิทธิพลของสังคม แต่ก็ยังมีความคิดที่แตกต่างในด้านที่สำคัญ ๆ อีกมาก เป็นเหตุให้เกิดทฤษฎีทางด้านนี้มากมาย ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับอิทธิพลของสังคม ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม นอกจากนี้ บางทฤษฎียังเน้นที่ขบวนการเรียนรู้จากสังคมโดยตรง ซึ่งในที่นี้จะขอนำมากล่าวเพียงบางทฤษฎี ดังต่อไปนี้

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory)

ทฤษฎีนี้ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของ ซิกมุนด์ ฟรอยด์ จิตแพทย์ชาวเวียนนา ฟรอยด์ เชื่อว่า บุคลิกภาพของบุคคลมีพื้นฐานมาจากส่วนประกอบสามส่วน ได้แก่ อิด (Id) อีโก้ (Ego) และ ซูเปอร์อีโก้ (Super Ego)

พัฒนาการทางจิตกรรมของบุคคลตามแนวทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ถือว่า ซูเปอร์อีโก้ เป็นส่วนสำคัญ เพราะซูเปอร์อีโก้ เป็นส่วนของมโนธรรม ที่อสังกปรกติปฏิบัติตนเป็นที่ยอมรับในสังคมหนึ่ง ๆ เป็นส่วนที่เกิดจากการเรียนรู้ทางสังคมได้ติดมาแต่กำเนิด ซูเปอร์อีโก้จะเข้ามามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล เห็นได้ชัดเมื่ออายุประมาณห้าขวบ เป็นลักษณะที่เริ่มสนใจในอุดมคติ (Ideal) เริ่มคิดว่าสิ่งไหนดีหรือไม่ดีตามความเข้าใจของตน และจะเริ่มการเลียนแบบ (Identification) มากขึ้น เช่น เลียนตามแบบของบิดามารดา หรือบุคคลอื่น ๆ ในครอบครัวของเด็ก ตลอดจนสังคมภายนอก การเลียนแบบนี้เป็นพื้นฐานของการฝึกรู้สึกผิดชอบชั่วดี และเป็นการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลให้อยู่ในขอบข่ายของปทัสถานของสังคมเมื่อโตขึ้น (Freud. 1944 : 358) โดยเฉพาะจิตกรรมด้านความลึกลับแล้ว เด็กจะมีพฤติกรรมด้านนี้มาน้อยเพียงใดนั้นก็เนื่องจากเด็กได้รับประสบการณ์จากครอบครัว ถ้าบิดามารดาและพี่น้องมีความรักใคร่กลมเกลียวกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมทั้งการแสดงออกถึงความร่วมมือร่วมใจในการสร้างสรรค์สังคมแล้ว ประสบการณ์ที่เด็กได้รับในช่วงนี้จะทำให้เด็กมีพฤติกรรมทางด้านนี้ละล้นเกินเรื่อย จนกระทั่งกลายเป็นลักษณะนิสัยประจำตัวต่อไป

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

เป็นทฤษฎีที่นำเอาหลักการเสริมแรง (Principle of Reinforcement) และหลักการเชื่อมโยง (Principle of Association) มาใช้อธิบาย วิธีการ และขบวนการที่บุคคลได้รับจากสังคม สิ่งแวดล้อมทางสังคม (Social Environment) หรือ วัฒนธรรม (Culture) ว่าเป็นตัวกำหนดเงื่อนไขทางสังคม (Social Contingencies) ให้กับเด็กนับแต่เกิด พ่อแม่จะเป็นผู้สอนให้เด็กทราบถึงแนวปฏิบัติตนในสังคม การแยกความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ถูกหรือผิด หรือเลว โดยให้สิ่งเสริมแรงทางคำพูด เห็นได้ว่า พัฒนาการทางจริยธรรมเป็นความจงใจของพฤติกรรม และอารมณ์จากการปรับตัวให้เข้ากับกฎเกณฑ์ของสังคมโดยมีแรงขับพื้นฐานมาจากความต้องการทางชีววิทยา การแสวงหารางวัล ตลอดจนการหลีกเลี่ยงการถูกสังคมลงโทษ ด้วยเหตุนี้แม้ว่ามนุษย์เราจะมิได้มีจริยธรรมหรือความต้องการมาตรฐานทางจริยธรรมมาตั้งแต่เกิดก็ตาม เมื่อโตขึ้นจะมีปทัสถาน (Norms) ของจริยธรรมและพฤติกรรมไปตามแนวโครงสร้างทางวัฒนธรรมทางสังคม ซึ่งได้มาด้วยการเสริมแรงนั่นเอง (Skinner, 1971 : 101 - 128) ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ เกสเซล (Gesell) ที่ว่า ทารกไม่ได้เกิดมาพร้อมกับมีจริยธรรมหรือศีลธรรมประจำใจติดตัวมา การที่ทารกจะพัฒนาไปแล้วรู้อะไรดีผิด สิ่งใดถูก สิ่งใดดี สิ่งใดเลว สิ่งใดควรประพฤติ เกิดจากการอบรมศึกษาในภายหลัง พัฒนาการทางจริยธรรมจะมีสองแบบ คือ

1. ไม่ทำเพราะรู้ว่าไม่ดี และทำเพราะรู้ว่าดี เป็นสิ่งที่เกิดจากแรงภายใน
2. ไม่ทำเพราะรู้ว่า ถ้าทำจะถูกลงโทษ และจะทำเพราะถ้าทำแล้วจะได้รับรางวัล

เป็นการตอบแทนเป็นแรงจากภายนอก (พยอม อังคตานุวัฒน์ 2521 : 55)

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์

เพียเจต์เป็นผู้ริเริ่มทางความคิดที่ว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความฉลาดในการที่จะรับรู้กฎเกณฑ์และลักษณะต่าง ๆ ทางสังคม พัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลจึงขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลนั้น ๆ เพียเจต์ได้แบ่งขั้นของการพัฒนาจริยธรรมของมนุษย์เป็นสามขั้น คือ

1. **ขั้นก่อนจริยธรรม** พัฒนาการขั้นนี้เริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึงสองขวบ เด็กในขั้นนี้ยังไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดล้อมอย่างละเอียด แต่มีความอยากความต้องการทางกาย ซึ่งต้องการที่จะได้รับการบำบัด โดยไม่คำนึงถึงกาลเทศะใด ๆ ทั้งสิ้น เมื่อเด็กมีความสามารถในการพูดก็จะเริ่มรับรู้สภาพแวดล้อมและบทบาทของตนเองต่อบุคคลอื่น ๆ

2. **ขั้นยึดคำสั่ง** พัฒนาการขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ 2 - 8 ปี เด็กจะมีความเกรงกลัวผู้ใหญ่ และเห็นว่าคำสั่งของผู้ใหญ่ คือ ประกาติที่ตนต้องกระทำตาม

3. **ขั้นยึดหลักแห่งตน** จะอยู่ในช่วงอายุ 8 - 10 ปี เพียเจท์เชื่อว่า เกิดขึ้นจากการพัฒนาทางสติปัญญาและประสบการณ์ในการมีบทบาทในกลุ่มเพื่อนเด็กด้วยกัน ความเกรงกลัวอำนาจภายนอกจะกลายเป็นหลักภายในจิตใจของเด็ก เกี่ยวกับความยุติธรรม ซึ่งหมายถึง การแลกเปลี่ยนกันและความเท่าเทียมกันของบุคคล ในช่วงอายุ 8 - 10 ปี เด็กที่อยู่ในสภาพสังคมปกติจะบรรลุถึงขั้นที่ 3 แต่อาจมีเด็กบางคนพัฒนาช้ากว่านี้ หรือในบางกรณีพัฒนาการคงหยุดชะงักอยู่ในขั้นที่ 2 เนื่องด้วยการบีบบังคับอย่างผิดปกติของผู้เลี้ยงดูหรือสังคมหรืออาจเกิดจากการขาดประสบการณ์ในกลุ่มเพื่อนก็ได้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจักษ์ศิลป 2520 : 40 - 41)

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

โคลเบอร์ก ได้ศึกษาจริยธรรมตามแนวของเพียเจท์ และพบความจริงว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้นมิได้บรรลุจุดสมบูรณ์ในบุคคลอายุ 10 ปีเป็นส่วนใหญ่ แต่มนุษย์ในสภาพปกติจะพัฒนาการทางจริยธรรมอีกหลายขั้นตอน จากอายุ 11 ปี ถึง 25 ปี (Kohlberg. 1969 : 391) และเขาเชื่อว่าในการวัดขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมนั้นจะต้องใช้การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมอย่างเดี่ยวเท่านั้น (Kohlberg. 1976 : 32)

โคลเบอร์ก ได้แบ่งประเภทของเหตุผลเชิงจริยธรรมออกเป็นหกประเภท ซึ่งในแต่ละประเภทนั้นจัดเป็นขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมได้หกขั้น คือ

ขั้นที่ 1 ใช้หลักการหลบหลีกการลงโทษ (Obedience and Punishment)

ขั้นที่ 2 ใช้หลักการแสวงหารางวัล (Naively Egoistic Orientation)

ขั้นที่ 3 ใช้หลักการกระทำสิ่งไหนเห็นว่าเป็นดี (Good Boy Orientation)

ขั้นที่ 4 ใช้หลักการทำตามหน้าที่ (Authority and Social Order Maintaining Orientation)

ขั้นที่ 5 ใช้หลักการเคารพตนเอง หรือการทำตามสัญญา (Contractual Legalistic Orientation)

ขั้นที่ 6 ใช้หลักอุดมคติสำนึก (Conscience or Principle Orientation)

จากขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมทั้งหกขั้นเหล่านี้ โคลเบอร์กได้แบ่งออกเป็นสามระดับ ดังปรากฏในตาราง 1

ตาราง 1 เหตุผลเชิงจริยธรรมหกขั้น ซึ่งแบ่งเป็นสามระดับ ในทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

ขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับของจริยธรรม
ขั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการลงโทษ (2 - 7 ปี)	1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (2 - 10 ปี)
ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล (7 - 10 ปี)	
ขั้นที่ 3 หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (10 - 13 ปี)	2. ระดับตามกฎเกณฑ์ (10 - 16 ปี)
ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (13 - 16 ปี)	
ขั้นที่ 5 หลักการทำตามค่านับสัญญา (16 ปีขึ้นไป)	3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (16 ปีขึ้นไป)
ขั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสำนึก (ผู้ใหญ่)	

ระดับ 1 คือ ก่อนกฎเกณฑ์ (Preconventional Level) หมายถึง การตัดสินใจเลือกกระทำในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์แก่ตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้อื่น ในขั้นแรกสุด คือ การมุ่งที่จะหลบหลีกมิให้ตนเองถูกลงโทษทางกาย เพราะกลัวความเจ็บปวดที่จะได้รับ และยอม

ทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่ เพราะเป็นผู้ที่มีอำนาจทางกายเหนือตน ขั้นที่สอง คือ การเลือกกระทำในสิ่งที่จะนำความพอใจมาให้ตนเท่านั้น เริ่มรู้จักการแลกเปลี่ยนกันแบบเด็ก ๆ คือ เขาทำอะไรฉันต้องทำไป เขาให้ฉันฉันก็ต้องให้เขา เป็นต้น

ระดับ 2 คือ ระดับตามกฎหมายเกณฑ์ (Conventional Level) หมายถึง การทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อย ๆ ของตน หรือทำตามกฎหมายและคำสอน บุคคลที่มีจริยธรรมในระดับ 2 นี้ ยังต้องมีการควบคุมจากภายนอก แต่ก็มีความสามารถในการเอาใจเขามาใส่ใจเรา และความสามารถที่จะแสดงบทบาททางสังคมได้ ในขั้นที่สาม บุคคลยังไม่ใช่เจ้าของตัวเอง ชอบคล้อยตามการชักจูงของผู้อื่นโดยเฉพาะเพื่อน ส่วนในขั้นที่สี่ บุคคลมีความรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งในสังคมของตน จึงถือว่าตนมีหน้าที่ทำตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สังคมของตนกำหนดหรือคาดหวัง

ระดับ 3 คือ ระดับเหนือกฎหมายเกณฑ์ (Postconventional Level) หมายถึง การตัดสินใจข้อขัดแย้งต่าง ๆ ด้วยการนำมาตรฐานที่ตนเองเชื่อโดยตนเอง และตัดสินใจตามแต่ว่าจะเห็นความสำคัญของสิ่งใดมากกว่ากัน ขั้นที่ห้า คือ การเห็นความสำคัญของคนหมู่มาก ไม่ทำตนให้ขัดต่อสิทธิอันพึงมีพึงได้ของผู้อื่น สามารถควบคุมบังคับใจตนเองได้ ส่วนขั้นที่หก ซึ่งเป็นขั้นสูงสุด แสดงถึงการมีความรู้สึกละนอกเหนือจากกฎเกณฑ์ในสังคมของตน และการมีความยึดมั่นทางจริยธรรมเพื่อจุดหมายในอันปลายอันเป็นอุดมคติที่ยิ่งใหญ่ (Kohlberg, 1973 : 376 ; 1976 : 32 - 33) นอกจากนี้ยังมีหลักประจำใจ ซึ่งตรงกับหลักในพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า ศิริโอปปาสะ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจักษ์จณี 2520 : 43)

การพัฒนาการทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมนั้น โคลเบอร์กเชื่อว่า เป็นไปตามขั้นจากขั้นที่ 1 ผ่านแต่ละขั้นไปจนถึงขั้นที่ 6 บุคคลจะพัฒนาข้ามขั้นไม่ได้ เพราะการใช้เหตุผลในขั้นที่สูงขึ้นไปจะเกิดขึ้นด้วยการมีความสามารถในการใช้เหตุผลในขั้นที่ต่ำกว่าอยู่ก่อนแล้ว และต่อมาบุคคลได้รับประสบการณ์ทางสังคมใหม่ ๆ หรือสามารถเข้าใจความหมายของประสบการณ์เก่า ๆ ได้ดีขึ้น จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและเหตุผล ทำให้การใช้เหตุผลในขั้นที่สูงต่อไปมีมากขึ้นตามลำดับ

ส่วนบ่อเกิดของเหตุผลเชิงจริยธรรมนั้น โคลเบอร์กมีความเห็นว่า มาจากการพัฒนาทางการเรียนรู้ในขณะที่เด็กได้มีโอกาสติดต่อกับผู้อื่น อันจะช่วยให้เขาพัฒนาทางจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นไปได้อย่างรวดเร็ว โคลเบอร์กเชื่อว่า การพัฒนาทางจริยธรรมนั้นมิใช่การรับความรู้จากการพร่ำสอนของผู้อื่นโดยตรง แต่เป็นการผสมผสานระหว่างความรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนต่อผู้อื่น และบทบาทของผู้อื่นด้วย รวมทั้งข้อเรียกร้องและกฎเกณฑ์ของกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งอาจขัดแย้งกัน แต่ในขณะเดียวกันก็ผลักดันให้บุคคลพัฒนาไปตามขั้นตอนในทิศทางเดียวกันเสมอ ไม่ว่าบุคคลจะอยู่ในกลุ่มใดหรือสังคมใดก็ตาม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจักษ์ศิลปาคม 2520 : 45)

จากทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น จึงพอสรุปได้ว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลนั้นมิได้มีมาตั้งแต่เกิด แต่เป็นการพัฒนาที่เกิดขึ้นภายหลังโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม และทุกทฤษฎีที่มีความเชื่อที่สอดคล้องกันว่า พัฒนาการทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมจะเป็นไปตามลำดับขั้น บุคคลจะพัฒนาข้ามขั้นไม่ได้ ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมจริยธรรมจึงต้องมีความเข้าใจวิธีการให้การศึกษาและเข้าใจในธรรมชาติของการพัฒนาจริยธรรมของบุคคล จึงจะเป็นผลให้การส่งเสริมจริยธรรมเป็นผลดีและมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

1. โครงสร้างหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
2. กระบวนการกลุ่ม
3. ความสามัคคี
4. กิจกรรมกลุ่มกับการสอนจริยธรรมด้านความสามัคคี
5. ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอน
6. งานวิจัยภายในประเทศที่เกี่ยวข้อง
7. การศึกษาและงานวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

โครงสร้างหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

ถ้าพิจารณาตามโครงสร้างหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 แล้ว จะเห็นว่า ได้จัดหมวดหมู่ประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้นั้น มีอยู่สี่กลุ่ม คือ

1. กลุ่มทักษะ
2. กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์
3. กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย
4. กลุ่มการงานและอาชีพ

ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยนี้ ก็มีวิชาที่เป็นหลักอยู่ห้าวิชาด้วยกัน คือ

1. จริยศึกษา
2. พลศึกษา
3. ศิลปะศึกษา
4. กิจกรรมสร้างนิสัย
5. ดนตรีและนาฏศิลป์

/ การที่จะให้พลเมืองมีคุณธรรมแห่งความเป็นพลเมืองดีได้นั้น สิ่งที่สำคัญก็คือ การส่งเสริมและปลูกฝังจริยศึกษา และความสามัคคีที่เป็นจริยธรรมด้านหนึ่งใน 30 ด้านของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (กรมวิद्याการ 2521 : 293 - 296) / ซึ่งหน้าที่ของครูผู้สอนจะต้องหาวิธีการส่งเสริมและปลูกฝังที่เหมาะสม แทนที่จะจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้สิ่งที่ยูนอกตัว เช่นแต่เดิมโดยมิได้เน้นให้เห็นความสำคัญของการศึกษาใกล้ตัว มาเป็นการศึกษาเพื่อรู้จักตนเอง และการศึกษาเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่น ซึ่งการศึกษาเพื่อรู้จักตนเองในปัจจุบันนี้ก็คือ การศึกษาในลักษณะของกระบวนการกลุ่ม (Group Process) หรือขบวนการกลุ่มผสมกับการฝึกสมาธิ (เป็นใจ เลาหวณิช 2523 : 11 - 12) /

กระบวนการกลุ่ม

การศึกษาเรื่องกลุ่มนี้ จำแนกออกเป็นหลายรูปแบบแล้วแต่ความสนใจของผู้ศึกษา เช่น มีการศึกษาถึงกลุ่มของคนในแง่ของการเมือง ปรัชญา ลำดับนา การศึกษาและสังคม

การศึกษาของคนในด้านสังคมกลุ่ม นับเป็นจุดเริ่มต้นของกลุ่มสัมพันธ์ ผู้ที่ได้อธิบายว่าเป็นผู้ริเริ่มในเรื่องนี้ คือ เคิร์ต เลวิน (Kurt Lewin) ซึ่งเป็นชาวเยอรมันได้ศึกษาเกี่ยวกับพลังกลุ่มและกลุ่มในแง่ของพฤติกรรมมนุษย์ (Human Behavior) โดยเฉพาะในช่วงปี ค.ศ. 1930 - 1948 เลวิน และคนอื่น ๆ ได้ศึกษาทดลองเกี่ยวกับกลุ่มในสังคม การเปลี่ยนแปลงบรรยากาศของกลุ่มและความเป็นผู้นำแบบต่าง ๆ ในกลุ่ม และในที่สุดได้สร้างทฤษฎีสถานหรือทฤษฎียอบเขตขึ้น (Field Theory) โดยได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีสถานทางจิตวิทยาของเกสตัลท์ (Gestalt Theory) (Jayaswal. 1964 : 55)

ในปี ค.ศ. 1945 เลวิน ได้ดำเนินการจัดตั้ง "ศูนย์วิจัยพลังกลุ่ม" (Research Center of Group Dynamics) ขึ้นที่เมืองแอนฮาร์เบอร์ (Ann Harber) ในสหรัฐอเมริกา นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับพลังกลุ่มอย่างจริงจัง โดยมีการทดลองในห้องปฏิบัติการด้วย ต่อมาในปี ค.ศ. 1946 ได้มีการประชุมเพื่อศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ภายในกลุ่มของพนักงานที่มลรัฐคอนเนตทิคัต (Connecticut) โดยเลวินได้ประชุมวางแผนร่วมกับผู้ร่วมงานหลายคน เช่น เบนน์ (Benne) ลิปพิท (Lippitt) และ แบรดฟอร์ด (Bradford) เป็นต้น เพื่อทดลองหาวิธีที่มีประสิทธิภาพในการฝึกทักษะส่วนบุคคลและทักษะ"หมู่" รวมกลุ่ม

ต่อมาปี ค.ศ. 1947 ได้มีการนำเอาการทดลองที่ใช้ที่คอนเนตทิคัตมาดำเนินงานต่อที่ Gould Academy) เมื่อเบเทล (Bethel) มลรัฐเมน (Main) โดยผู้ฝึกคณะเดิม เลวินได้นำวิธีวิทยาศาสตร์เข้ามามีใช้ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการฝึกอบรมครั้งนี้ด้วย ผู้รับการฝึกครั้งนี้ เป็นผู้นำจากวงการอุตสาหกรรม คณะรัฐบาล มหาวิทยาลัย และจากสถาบันต่าง ๆ ในการประชุมครั้งนี้ได้มีการนำเอาวิธีการฝึกที่เรียกว่า T. Group หรือ Training Group มาใช้ในการฝึก ซึ่งนับว่าเป็นความเคลื่อนไหวครั้งสำคัญของการนำพลังกลุ่มมาใช้เป็นเครื่องมือ

ในการฝึกด้านมนุษยสัมพันธ์และความเป็นผู้นำ ตลอดจนเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการกลุ่ม และการประชุมครั้งนี้ นับเป็นการเริ่มต้นของการตั้งสถาบันฝึกมนุษยสัมพันธ์ในห้องปฏิบัติการแห่งชาติ (The National Training Laboratories) ขึ้น หรือที่เรียกชื่อย่อว่า NTL ในกรุงวอชิงตัน ดีซี ด้วย ซึ่งการเข้ากลุ่มเพื่อฝึกนี้ก็ได้ส่งผลช่วยให้สมาชิกได้เรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกัน ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Group Self Study)

สำหรับในด้านการศึกษา (Education) กระบวนการกลุ่มเพิ่งเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาเมื่อต้นศตวรรษนี้เอง โดยเริ่มต้นจากการปฏิรูปการศึกษาในสหรัฐอเมริกา ของ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) จากหลักการของ ดิวอี้ ว่า "Learning by Doing" ได้ถูกสืบทอดมาเป็นหลักการในการศึกษาสำคัญที่เน้นการรวมกลุ่มเพื่อการเรียนรู้ การรวมกลุ่มเพื่อทำงาน การสังเกตกิจกรรมเสริมหลักสูตร และการให้เด็กเรียนปกครองตนเอง กระบวนการกลุ่มจะช่วยครูให้ส่งเสริมผู้เรียนในการฝึกทักษะการทำงานร่วมกัน เช่น ความร่วมมือในการทำงาน ความเป็นผู้นำผู้ตาม การเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม รวมทั้งทักษะในการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีได้เป็นอย่างมาก เพราะตัวครูเองก็ต้องเข้าใจถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในกลุ่มของเด็ก และต้องการทราบถึงหลักการที่จะช่วยให้การทำงานกลุ่มบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ นับแต่ปี ค.ศ. 1930 เป็นต้นมา กระบวนการกลุ่มก็เข้ามามีบทบาทในการศึกษา โดยมีผู้นำเอาหลักการส่งกลุ่มมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน การอบรมครู ประจําการ การฝึกนักเรียนฝึกหัดครูก่อนออกฝึกสอนกันอย่างกว้างขวาง (Cartwright and Zander, 1968 : 19)

ในประเทศไทย ดร.กิตานา แชนมณี ได้ริเริ่มนำเรื่องกลุ่มมาทดลองสอนในวิชา "กระบวนการกลุ่ม" กับนิสิตระดับปริญญาตรีก่อนเป็นอันดับแรก และต่อมาได้ขยายไปถึงระดับปริญญาโท ต่อมาหน่วยแพทยศาสตรศึกษา คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งขณะนั้นรองศาสตราจารย์นายแพทย์ทองจันทร์ หงส์ดารมภ์ เป็นหัวหน้าหน่วย มีความประสงค์จะจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ความรู้ด้านการเรียนการสอนแก่คณาจารย์แพทย์ ได้ให้ความสนใจในเรื่องกลุ่มสัมพันธ์นี้มาก โดยเล็งเห็นว่าจะเป็นประโยชน์แก่คณาจารย์แพทย์ จึงได้จัดการประชุมโดยใช้วิธีการกลุ่มสัมพันธ์ขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2516

ปลายปี พ.ศ. 2517 กำนันตราจารย์อำเภอไพ ลู่จรัสกุล ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งหัวหน้าแผนกประถมศึกษา คณะครูตำบลตรัง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้สนับสนุนให้ ดร. ศิศนา แยมมณี และคนอื่น ๆ ดำเนินงานโครงการวิจัย เรื่อง "การฝึกกลุ่มสัมพันธ์และการรับรู้สำหรับครูจากสถาบันฝึกหัดครูระดับประถมศึกษา" โดยร่วมมือกับองค์การ UNICEF การวิจัยนี้พบว่า เป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้เรื่องกลุ่มนี้แพร่หลายไปในวงการฝึกหัดครูและวงการศึกษา นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2519 กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ ยังได้พิจารณาเห็นประโยชน์และความสำคัญของวิทยากรนี้ จึงได้บรรจุวิชา "กระบวนการกลุ่ม" เข้าไว้เป็นวิชาบังคับในหลักสูตรฝึกหัดครู ซึ่งมีผลให้ผลิตนักศึกษาฝึกหัดครูทั่วประเทศ ได้มีโอกาสศึกษาวิทยาการนี้และนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อไป (ศิศนา แยมมณี และคนอื่น ๆ 2522 : 8 - 10)

ความสามัคคี

ความสามัคคีเป็นจริยธรรมด้านหนึ่งใน 30 ด้านตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (กรมวิชาการ 2521 : 293 - 296) ที่ควรส่งเสริมและปลูกฝังให้แก่เยาวชนของชาติ

ความสามัคคี คือ การรวมกำลังเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งให้สำเร็จสัมประสงค์ตามความต้องการของกลุ่มหรือสังคม และกำลังที่รวมกันนั้นเป็นโตทั้งกำลังกาย กำลังความคิดเห็น กำลังความรู้ กำลังทรัพย์ โดยใช้ความสามารถเหล่านี้ร่วมกันปฏิบัติงานด้วยความกลมเกลียว โดยไม่มีการทะเลาะ คัดทำลายหรือแก่งแย่งชิงดีกัน

พฤติกรรมที่แสดงถึงความสามัคคี

1. สมาชิกทุกคนพร้อมใจกันปฏิบัติงาน
2. เมื่อมีความผิดพลาดบกพร่องเกิดขึ้น สมาชิกร่วมกันรับผิดชอบโดยไม่โยนความผิดให้แก่กันและกัน
3. เมื่องานสำเร็จลงสมาชิกต่างยินดี คือ เป็นความสำเร็จร่วมกันของกลุ่ม และต่างยกย่องให้เกียรติกันโดยเฉพาะผู้ที่มีส่วนช่วยเหลือกลุ่มอย่างมาก
4. เมื่อกลุ่มต้องการความช่วยเหลือ สมาชิกพร้อมที่จะเสียสละ
5. ร่วมมือกันในการสร้างสรรค์สังคมให้ดีขึ้น (อาภา ภาณุขันธ์ 2521 : 2 - 13)

การที่บุคคลในสังคมจะมีพฤติกรรมที่แสดงถึงความล้มเหลวคือน้อยเพียงใดนั้น ก็ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่าง ๆ เช่นได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน และสถาบันต่าง ๆ ที่บุคคลเกี่ยวข้อง ซึ่งในที่นี้จะกล่าวเฉพาะครอบครัว และโรงเรียนเท่านั้น

ครอบครัวเป็นสถาบันเบื้องต้นที่มีความสำคัญยิ่งในการปลูกฝังบุคลิกภาพและจุดนิสัยใจคอของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ของความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในครอบครัวที่มีต่อกันครอบครัวที่อดตามารตาทะเลาะเบาะแว้งกันเป็นประจำ หรือที่น้องแต่ละคนภายในครอบครัวไม่ลงรอยกัน แยกแยกกันก็ย่อมส่งผลให้ครอบครัวขาดความสุข ดังนั้น จึงควรสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นภายในครอบครัว เนื่องจากความสัมพันธ์ภายในครอบครัวมีอิทธิพลอย่างยิ่งในการสร้างความผูกพันให้เกิดขึ้นในครอบครัว ทำให้เด็กเกิดความรักและภูมิใจในบ้าน ไม่เกิดความเบื่อหน่ายบ้าน เด็กที่ประสบปัญหาในครอบครัว จะเกิดความเกลียดชังบ้านและสมาชิก อันจะเป็นผลนำไปสู่การเกลียดชังผู้อื่นและสังคม ซึ่งนับว่าเป็นภัยอย่างใหญ่หลวงต่อประเทศชาติ ดังรายงานของ เฮวิตต์ และ เจนกิน (Hewitt and Jenkin. 1976 : 8 - 17) ที่พบว่า ลักษณะเบี่ยงเบนโดยสังคมประกิด (Socialized Deviance) เป็นพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่มาจากครอบครัวที่แตกแยก ทำให้ภายในครอบครัวปราศจากความสุข

ดังนั้น การส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัวจึงเป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งจะก่อให้เกิดความผูกพันซึ่งกันและกัน ส่งเสริมให้การตัดสินใจภายในครอบครัวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การที่สมาชิกในครอบครัวได้มีโอกาสพบปะสนทนากันอย่างสม่ำเสมอ เป็นโอกาสให้สมาชิกได้มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน เป็นการขจัดปัญหาการก้าวร้าวแย่งชิงในกิจการของผู้อื่น (Jayaratne. 1975 : 6964A) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของ จรรยา ลู่วรรณสัตว์ (จรรยา ลู่วรรณสัตว์ 2523 : 56) ที่ว่า ความเป็นเอกภาพและมีน้ำหนึ่งใจเดียวกันในหน่วยของสังคมที่เล็กที่สุด อันได้แก่ครอบครัวมีความสำคัญยิ่งต่อการสร้างเสถียรภาพให้เกิดขึ้นแก่ครอบครัว สังคมแวดล้อม และประเทศชาติ จึงควรที่ผู้ที่ทำหน้าที่หัวหน้าครอบครัว ตลอดจนสมาชิกทุกคนของครอบครัวจะต้องช่วยกันหาทางเสริมสร้างความกลมเกลียวให้เกิดขึ้นซึ่งกันและกัน เป็นการขจัดปัญหา และภัยอันตรายต่าง ๆ ที่จะมากระทบทั้งกายและจิตใจตั้งแต่ต้นมือ การเสริมสร้างความสัมพันธ์ใน

ครอบครัวจำเป็นต้องอาศัยความพยายามและความร่วมมือจากสมาชิกของครอบครัวทุกคน จะเว้น
 แม้แต่คนเดียวไม่ได้ ความลำเอียงหรือความลำเอียงในการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวจึงขึ้นอยู่กับ
 ความพยายามร่วมกันทั้งหมดของมวลสมาชิกในครอบครัวและเป็นหน้าที่ของครอบครัวที่จะต้องให้
 การศึกษาแก่สมาชิกในครอบครัวด้วยกระบวนการสังคมประเพณี (ประเพณี มหาชน 2521 : 258)

โรงเรียน เป็นสถาบันทางสังคมอีกสถาบันหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชีวิตของเด็ก
 เช่นเดียวกับครอบครัว เพราะเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่สังคมประเพณีให้แก่บุคคลนับแต่เกิดจนกระทั่ง
 เติบโตเป็นผู้ใหญ่ เด็กได้ใช้เวลาอย่างน้อยวันหนึ่งหกชั่วโมงอยู่ที่โรงเรียนต้องติดต่อสัมพันธ์กับ
 ทั้งเพื่อนนักเรียน ครู ตลอดจนเจ้าหน้าที่ในโรงเรียน ดังนั้น โรงเรียนจึงเป็นสถานที่ที่มีอิทธิพล
 ในการสร้างความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม อุปนิสัย ตลอดจนพฤติกรรมต่าง ๆ ให้แก่เด็ก เด็กมี
 สังคมปฏิสัมพันธ์ (Social Reaction) ที่โรงเรียนเนื่องจากได้รับอิทธิพลมาจากการอบรมสั่งสอน
 ตัวอย่าง การชักนำทั้งที่เป็นปรากฏการณ์และจินตนาการจากการที่เด็กได้ร่วมกิจกรรมในโรงเรียน
 ได้อยู่ในบรรยากาศของโรงเรียน อันมีลักษณะแตกต่างไปจากสังคมนอกโรงเรียน ด้วยประการฉะนี้
 สังคมปฏิสัมพันธ์ของเด็กจึงเกิดขึ้น

สังคมปฏิสัมพันธ์ประกอบด้วย ความคิด ความรู้สึก ตลอดจนพฤติกรรมที่ได้รับอิทธิพลมาจาก
 การกระทำ จินตนาการ และตัวอย่างที่ปรากฏจากบุคคลอื่น (Allport. 1968) ดังนั้น สังคม
 ปฏิสัมพันธ์จึงมีส่วนสำคัญในการกำหนดบุคลิกภาพของบุคคล แต่เดิมนั้น เป็นที่เชื่อกันว่า บุคลิกภาพ
 ซึ่งประกอบด้วย นิสัย ทศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม นั้น มีความมั่นคงติดตัวบุคคลอยู่ตลอดเวลา
 บุคลิกภาพเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม แต่ในปัจจุบันเชื่อกันว่า พฤติกรรมมีความแน่นอนตามสิ่งแวดล้อม
 บุคคลจะประพฤติปฏิบัติสิ่งใดโดยสม่ำเสมอตลอดเวลาก็ต่อเมื่อมีตัวอย่างของพฤติกรรมนั้น ๆ
 ปรากฏเป็นเครื่องชี้นำอยู่ (Mischel. 1971) การที่โรงเรียนเป็นแหล่งที่มีอิทธิพลต่อสังคม
 ปฏิสัมพันธ์ของเด็กก็เพราะเหตุว่า เมื่อสิ่งแวดล้อมได้สนองตอบต่อพฤติกรรมของบุคคลอย่างสม่ำเสมอ
 ต่อเนื่องกันเป็นเวลานาน บุคคลจะมีกระบวนของปฏิกิริยาตอบสนองที่มั่นคงต่อสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นด้วย
 (Mischel. 1968)

เมื่อเด็กเข้าโรงเรียน สิ่งที่ได้เรียนรู้จากโรงเรียน ได้แก่ 1. การเข้ากับเพื่อน
2. บทบาทที่มีต่อกันระหว่างเพศ 3. ทักษะคิดตัดสินใจ 4. ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับโลก
5. ค่านิยมและจริยธรรม 6. เสรีภาพ 7. ทักษะที่มีต่อผู้อื่นและสถาบัน รวมความว่า
เด็กได้เรียนรู้ค่านิยมทางสังคมและทักษะในโรงเรียน ซึ่งสำคัญที่มีความจำเป็นสำหรับบทบาทใน
สังคม (Havighurst. 1953) สิ่งสำคัญที่สุดทางสังคมที่เด็กได้เรียนรู้จากโรงเรียน ได้แก่
ทักษะทางจริยธรรม นอกเหนือไปจากทักษะทางด้านความรู้ (Parson. 1959) ด้วยเหตุนี้
โรงเรียนจึงเป็นแหล่งของการเรียนรู้ทางสังคม ซึ่งเด็กจะได้รับการฝึกอบรมเพื่อการปรับตัวให้
สอดคล้องกับความต้องการของสังคมได้

กิจกรรมกลุ่มกับการสอนจริยธรรมด้านความสามัคคี

จากทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าที่กล่าวมาแล้วข้างต้น การสอนโดยให้
กิจกรรมกลุ่มสิ่งนี้จะเอื้อต่อการพัฒนาจริยธรรมด้านความสามัคคีของเด็กในระดับประถมศึกษาได้เป็น
อย่างดี แต่การที่จะนำมาพัฒนาให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ต้องการ ต้องมีการเตรียมการและวางแผน
การสอนอย่างดี ทั้งด้านตัวผู้สอน เนื้อหาวิชา และกิจกรรมการเรียนการสอน ฯลฯ

โรงเรียนเป็นแหล่งปลูกฝังค่านิยมที่ดีงามให้แก่ผู้เรียน นับตั้งแต่ระดับเด็กเล็กไปจนถึง
ระดับอุดมศึกษา ผู้เรียนมีโอกาสนี้จะ "ซึมซับ" เอาคุณค่าและค่านิยมทางด้านความประพฤติ และ
แบบอย่างจริยธรรม (Ethical Norms) จากการสมาคม การใกล้ชิดกับผู้อื่น เพื่อนฝูง ตลอดจน
ภาวะแวดล้อมอื่น ๆ จนในที่สุด การละเมิดค่านิยมเหล่านี้ก็จะกลายเป็นนิสัยและบุคลิกภาพของแต่ละคน
(บรรจง สันทรสา 2522 : 215) ซึ่งก็สอดคล้องกับความเห็นของ มอร์ริส (Morris. 1961)
ที่ว่า การปลูกฝังอบรมให้คนประพฤติดี มีคุณธรรม มีจริยธรรม นั้นนับว่าเป็นงานในหน้าที่ของฝ่าย
การศึกษาโดยตรง (Education as a Moral Enterprise) แต่จากการวิจัยของ วชิรญา
บัวศรี และ ลุณัท คัลโกลุม (เป็นใจ เลหาวิชัย 2521 : 146 อ้างอิงมาจาก วชิรญา
บัวศรี และ ลุณัท คัลโกลุม) พบว่า การเรียนการสอนจริยศึกษายังไม่ได้ผลเท่าที่ควร การ
เสริมสร้างจริยธรรมให้แก่ประชากรเป็นงานที่ยากลำบาก เนื่องจากผู้ทำการฝึกอบรมทางด้านนี้

ยังขาดความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ โดยเฉพาะธรรมชาติของการพัฒนาทางจิตใจของ
 เยาวชนไทย การที่ติดตามการอบรมสิ่งล่อลวงก็ดี การที่ครูอาจารย์สอนนักเรียนหรือการที่นักสอน
 คำสอนอบรมศีลธรรมแก่เด็กและผู้ใหญ่ก็ดี จะได้ผลดีและคงทนถาวร ถ้าผู้ปฏิบัติหน้าที่เหล่านี้เข้าใจ
 หลักจิตวิทยาของมนุษย์ ซึ่งจะทำให้รู้จักใช้วิธีการอบรมสั่งสอนและเลือกเนื้อหาที่จะสอนให้เหมาะสม
 กับระดับจริยธรรม ระดับสติปัญญา และลักษณะทางอารมณ์ของผู้รับการอบรมสั่งสอนแต่ละกลุ่มหรือ
 แต่ละระดับ การใช้วิธีการเปลี่ยนแปลงบุคคลอย่างเหมาะสมกับลักษณะของเขา ย่อมจะทำให้เกิด
 การเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เทียนแยะ ประจวบคณิก
 2520 : 13 - 14)

ด้วยเหตุนี้ ผู้มีส่วนรับผิดชอบและเกี่ยวข้องใน เรื่องนี้ได้ให้ความสนใจและศึกษาค้นคว้า
 ในการที่จะหาวิธีใหม่ในการเรียนการสอนจริยศึกษา เช่น เปรี๊ยะ กุมท (เปรี๊ยะ กุมท
 2520 : 19 - 27) ได้เสนอวิธีสอนจริยศึกษาด้วยวิธีเบญจพันธ์ และ มาโนชญ์ ศัลยวงษ์ชัย
 (มาโนชญ์ ศัลยวงษ์ชัย 2523 : 45) ได้เสนอว่า วิธีสอนจริยศึกษาไม่ใช่เป็นการสอนให้ผู้เรียน
 ได้เรียนรู้เหมือนอย่างพุทธิศึกษาหรือพลศึกษา จำเป็นที่จะต้องให้มีความรู้ที่ได้เรียนไปปฏิบัติใช้ใน
 ชีวิตประจำวัน การจะสอนให้นักเรียนมีความรู้ในเรื่องจริยศึกษานั้นไม่ยาก แต่การที่จะสอนให้นำ
 ความรู้ที่ได้เอาไปปฏิบัติใช้ด้วยนับว่าเป็นสิ่งยากมาก เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับจิตใจ แม้แต่คนเป็น
 ผู้ใหญ่และได้รับการศึกษาสูงเป็นจำนวนมากยังประพฤติดุปฏิบัติขัดต่อศีลธรรมอันดีงาม การสอนจริยศึกษา
 จะได้ผลอย่างจริงจัง หรือสัมฤทธิ์ผลควรสอนตั้งแต่ยังเยาว์วัย โดยคำนึงถึงเนื้อหาและตัวอย่างให้
 เหมาะสมกับวัย โดยใช้สื่อการสอน เช่น ภาพนิ่ง รูปภาพ การเล่านิทานที่มีคติเตือนใจหรือการให้
 นักเรียนทำกิจกรรมร่วมกันที่ส่งเสริมจริยธรรม เป็นต้น

นอกจากวิธีดังกล่าวแล้ว จากคำแนะนำของครูผู้ทำหน้าที่สอนจริยศึกษา ซึ่งสภาสังคมสงเคราะห์
 แห่งประเทศไทย ได้รวบรวมไว้จากผลการประชุมครูสอนจริยศึกษาทั่วประเทศ มีดังนี้

1. สอนจากสิ่งที่รู้แล้วไปยังสิ่งที่ไม่รู้
2. สอนจากสิ่งที่เข้าใจง่ายไปหาสิ่งที่ซับซ้อน
3. สอนจากสิ่งที่มีตัวตนไปหาสิ่งที่ไม่ตัวตน

4. สอนจากวิธีวิเคราะห์หาวิธีสังเคราะห์
5. สอนให้เป็นไปตามธรรมชาติ
6. สอนโดยวิธีใช้เหตุผลให้เหมาะสมกับจิตใจเด็ก
7. สอนจากสิ่งจำเพาะไปหาสิ่งทั่วไป
8. สอนจากสิ่งที่ได้พบเห็นไปหาเหตุผล
9. สอนให้ผ่านประสบการณ์
10. สอนตามความสามารถของเด็ก
11. สอนให้เรียนจากการกระทำ
12. สอนโดยวิธีให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน
13. สอนโดยใช้อุปกรณ์การสอน
14. สอนตามหลักการวิทยาศาสตร์
15. สอนโดยให้รู้จักการวัดผลให้ตัวเอง
16. สอนให้สัมพันธ์กับความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน
17. สอนให้ฝึกกิจกรรมต่าง ๆ
18. สอนให้เด็กได้รับความสำเร็จตามธรรมชาติ
19. สอนโดยวิธีแนะหรือช่วยผู้ให้เด็กได้ไปการสังเกต พิจารณาค้นคว้าหาเหตุผลและ

สรุปคำตอบด้วยตนเอง

20. สอนให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น (สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย 2520 :

1 - 2)

อำนาจ ทะพิงค์แก และ ยั่งยืน วรรณะภูติ (อำนาจ ทะพิงค์แก และ ยั่งยืน วรรณะภูติ 2522 : 48) ได้เสนอแนะการปรับปรุงการสอนจริยธรรมวิธีหนึ่งที่น่าจะได้ผลก็คือ "วิธีการใช้ห้องทดลองทางสังคม" (Social Lab) เป็นวิธีการสอนที่ปลูกฝังพฤติกรรมทางจริยธรรมแก่ผู้เรียน

อาภา ทัศนอย่าง (อาภา ทัศนอย่าง 2521 : 3) เสนอวิธีสอนที่ดีในการสอนจริยศึกษา เช่น

1. การเล่านิทาน การร้องเพลง หรือการวาดภาพ
2. การเล่นละครหรือการเล่นสมมติ
3. การเล่นเกมเพื่อฝึกนิสัย
4. การอธิบายจากตัวอย่างที่เกิดขึ้น
5. การสร้างสถานการณ์จำลองเพื่อฝึกซ้อม

ฯลฯ

และต้องยึดหลักว่า การสอนจริยธรรมนั้น ต้องกระทำบ่อย ๆ เตือนหรือแนะนำบ่อย ๆ เท่าที่โอกาสจะมี แม้ว่าจะไม่ใช่ว่าเป็นเวลาสอนจริยศึกษาก็ตาม การที่บุคคลจะกระทำสิ่งใดบ่อย ๆ จนติดเป็นนิสัยนั้น ถ้าวิเคราะห์ดูจะพบว่ามียุทธวิธีประกอบใหญ่ ๆ อยู่สามประการ คือ

1. แรงจูงใจ (Motivation) ส่งกระตุ้นให้บุคคลอยากกระทำ

2. ตัวเสริมแรง (Reinforcement) เป็นผลที่ช่วยให้ผู้กระทำเกิดกำลังใจอยากกระทำต่อหรือเกิดความท้อถอยไม่อยากทำต่อไป คือ ถ้าทำแล้วเกิดความสำเร็จได้ผลพอใจ เรียกว่า ตัวเสริมแรงด้านบวก แต่ถ้าทำแล้วได้รับความล้มเหลวไม่ได้ผลเป็นที่พอใจ เรียกว่า ตัวเสริมแรงด้านลบ

3. ความคงเส้นคงวา (Consistency) การที่บุคคลได้รับบทเรียนทุกครั้งเหมือนกับทำให้พฤติกรรมคงรูปมั่นคงและรวดเร็ว

ลูธวิช คีร์ช (ลูธวิช คีร์ช 2521 : 45 - 46) ได้เสนอวิธีสอนอีกริธีหนึ่ง ที่ไปได้กับวิธีวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีขั้นตอน คือ ทำความเข้าใจปัญหา ตั้งสมมติฐานเพื่อแก้ปัญหา ค้นหาข้อเท็จจริงตามสมมติฐาน ทดสอบ (สอบ) ข้อเท็จจริงและสรุปผล คือ

1. การสอนแบบสืบสวน-สอบสวน (Inquiry-Solving Approach) เน้นเรื่อง ขบวนการ เด็กได้ค้นหาคำตอบโดยครูใช้คำถามกระตุ้นให้เกิดการสังเกตวิจารณ์ สังเคราะห์ ประเมินผลและตัดสินใจ

2. การสอนแบบแก้ปัญหา (Problem-Solving Approach) เน้นการสืบเสาะการค้นคว้าเกี่ยวกับปัญหา และหาวิธีแก้ปัญหา เด็กได้เนื้อหาสาระในความรู้พร้อมกับขบวนการไปด้วย

3. การสอนแบบกิจกรรม (Activity-Oriented Approach) โดยให้เด็กเข้าร่วม
ในกิจกรรม ธรรมชาติของเด็ก เด็กได้นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น

แบบสร้างประสบการณ์ (Simulation)

แบบแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing)

แบบกลุ่มสัมพันธ์ (Group Dynamics)

ฯลฯ

ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอน

ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอน คือ หลักการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
โดยที่ผู้เรียนจะมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้อื่นในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ วิธีการในการเรียนจะ
ทำได้โดยแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ (Small Group) การกำหนดจำนวนสมาชิกในกลุ่มจะ
กำหนดให้มีความเหมาะสมที่สมาชิกทุกคนจะมีโอกาสติดต่อสัมพันธ์กันได้อย่างใกล้ชิด ผลจากการ
ทำงานกลุ่ม จะทำให้มนุษย์เจริญและพัฒนาชีวิตให้อยู่ในสังคม เข้าใจตนเอง และมีความสัมพันธ์
กับคนอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี (Button, 1973 : 1)

หลักการเรียนรู้ตามทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ (เบาวพา เดชะสุปต์ 2517 :
156 - 166)

1. ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Active Participation)
จากการปฏิบัติสัมพันธ์กับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่มย่อย

2. ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ (Analysis) กระบวนการเรียนรู้เนื้อหา
และความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม

หลักการสอนตามทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

หลักการข้อที่ 1 การตั้งจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน (Objectives)

หลักการข้อที่ 2 การจัดประสบการณ์เรียนรู้ (Learning Experience)

2.1 ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้ลงมือทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยกิจกรรมนั้น จะช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางร่างกาย (Physical Involvement) อารมณ์ (Emotion Involvement)

2.2 มีการแบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อย

หลักการข้อที่ 3 การพัฒนาความสามารถทางปัญญา (Intellectual Development) และมนุษยสัมพันธ์ (Human Relationship)

3.1 ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง

3.2 ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจผู้อื่น

3.3 ช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นปัญหาและวิธีการทำงานที่เหมาะสม

หลักการข้อที่ 4 การสรุปและนำหลักการทั่วไปไปประยุกต์ใช้ (Application in Real Life)

4.1 การประยุกต์ให้เข้ากับตนเอง

4.2 การประยุกต์ให้เข้ากับคนอื่น

4.3 การประยุกต์เพื่อแก้ปัญหาในอนาคต

4.4 การประยุกต์ใช้ในสังคม

4.5 การประยุกต์เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่

หลักการข้อที่ 5 การประเมินผล (Evaluation) ให้ผู้เรียนร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ของตนจากการทำงานร่วมกัน ซึ่งจะมีวิธีการประเมินผลได้สองลักษณะ คือ

5.1 การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกลุ่ม (Group Achievement) ผลสัมฤทธิ์ของกลุ่มจะประกอบด้วยผลการทำงานของกลุ่ม (Group Productivity) ความสามัคคี (Cohesion) หรือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่ม (Group Unity) และคุณธรรมหรือค่านิยม (Moral)

5.2 การประเมินผลความสัมพันธ์ในกลุ่ม (Intergroup Relation)

งานวิจัยภายในประเทศที่เกี่ยวข้อง

บัทมา เทพธักรพงศ์ (บัทมา เทพธักรพงศ์ 2516) ได้วิจัยเรื่อง "การล่อนอ่านเอาเรื่องภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการกลุ่ม" ผลปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ล่อนด้วยวิธีแปลและล่อนด้วยกระบวนการกลุ่ม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ แต่ผลจากการสำรวจทัศนคติในการเรียนของนักเรียน ปรากฏว่า นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนด้วยกระบวนการกลุ่ม

เยาวพา เตชะคุปต์ (เยาวพา เตชะคุปต์ 2515) ได้ศึกษาเรื่อง "ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับการล่อนในระดับประถมศึกษา" โดยสร้างแบบตัวอย่างของทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับการล่อนในระดับประถมศึกษาให้เป็นแนวทางสำหรับครูและผู้สนใจสามารถนำไปใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ การฝึกทักษะปลูกฝังทัศนคติ ตลอดจนส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนและส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรูปแบบประชาธิปไตย

ฉันทนา ภาคบงกช (ฉันทนา ภาคบงกช 2517) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การล่อนสังคมหน่วย "วันสำคัญของชาติ" ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มีพัฒนาการทางมนุษยสัมพันธ์ และพัฒนาการทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และมีทัศนคติเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

นันทนา เทพบรียักษ์ (นันทนา เทพบรียักษ์ 2518) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบผลการล่อนวิชาวิทยาศาสตร์ หน่วย "พลังงาน" โดยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ และวิธีล่อนแบบธรรมชาติ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มีพัฒนาการด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และมีทัศนคติเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น

เสริมศิริ เมนะแก้ว (เสริมศิริ เมนะแก้ว 2519) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบ ผลการล่อนวิชาหลักการล่อน หน่วย "โรงเรียนประถมศึกษา" โดยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และวิธีล่อนแบบธรรมชาติ ในชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษา ปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่ล่อนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และวิธีล่อนแบบธรรมชาติแตกต่างกัน

อย่างไม่มีนัยสำคัญ แต่นักศึกษาที่เรียนด้วยวิธีการบวนการกลุ่มสัมพันธ์มีการเปลี่ยนแปลงในด้านทักษะ และทัศนคติการทำงานกลุ่ม

สุภาพรพร พวงสั้นเพชร (สุภาพรพร พวงสั้นเพชร 2519) ได้วิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบผลการสอนวิชาศีลธรรม หน่วย "คุณธรรมเสริมสร้างลักษณะนิสัย" โดยวิธีการบวนการกลุ่มสัมพันธ์และวิธีการสอนแบบธรรมดา ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่สอนด้วยวิธีการบวนการกลุ่มสัมพันธ์และวิธีสอนแบบธรรมดาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ผลจากการสำรวจทัศนคติในการเรียนของนักเรียน ปรากฏว่า นักเรียนที่สอนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์จะมีทัศนคติด้านมนุษยสัมพันธ์ดีกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบธรรมดา

วิไลวรรณ สันถะโกมล (วิไลวรรณ สันถะโกมล 2522) ได้ทำการศึกษาการเปรียบเทียบผลการสอนวิชาวรรณคดี เรื่อง "สลิศตะเลงพ่าย" โดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ และกระบวนการสอนโดยครูเป็นศูนย์กลางในชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษา ผลการวิจัยปรากฏว่า นักศึกษาทั้งสองกลุ่มมีพัฒนาการด้านการเรียนรู้สูงขึ้นที่ระดับความมีนัยสำคัญ แต่เมื่อเปรียบเทียบผลการสอนหลังเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งสองวิธีไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่อย่างไรก็ตาม นักศึกษามีความเห็นว่า การเรียนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ทำให้บรรยากาศการเรียนสนุกสนานไม่เบื่อหน่าย ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น และยังฝึกคุณสมบัติต่าง ๆ หลายประการอีกด้วย เช่น ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การใช้ความคิดที่มีเหตุผล การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และกล้าแสดงความคิดเห็น ตลอดจนฝึกทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวัน

ส่วนงานวิจัยด้านจริยธรรมนั้น มีผู้วิจัยไว้มากพอสมควร แต่งานวิจัยที่ทำไปแล้วนั้น ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยประเภทสำรวจสภาพ ปัญหา และความต้องการเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาศีลธรรม ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของจริยศึกษา งานวิจัยเกี่ยวกับจริยศึกษาซึ่งเน้นทางด้านทฤษฎีจริยธรรม เช่น การค้นหาจริยลักษณะที่สำคัญต่าง ๆ หรือการวิจัยทดลองทฤษฎีของการสอนหรือเสริมสร้างจริยลักษณะต่าง ๆ ยังมีค่อนข้างน้อย เท่าที่พบและนำมาเสนอไว้ ณ ที่นี้ก็งานวิจัยเชิงทดลองของ

ฉกาจ ช่วยโต (ฉกาจ ช่วยโต 2519) ที่ทำการวิจัยเชิงทดลอง โดยได้ศึกษาผลของการฝึกอบรมตามโครงการจริยธรรม สำหรับนักศึกษาวิทยาสัยครูลงขลา ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชาย-หญิง อายุ 16 - 23 ปี จำนวน 169 คน ช่วงของการฝึกใช้เวลาสองวัน ผลของการศึกษาพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตามโครงการมีทัศนคติเชิงจริยธรรมสูงกว่าผู้ไม่ได้เข้ารับการฝึกด้วย ผู้ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำอยู่เดิมมีพัฒนาการของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมมากกว่าผู้ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงอยู่เดิม และมีแนวโน้มว่าผู้ที่มีทัศนคติเชิงจริยธรรมที่ตนน้อยอยู่เดิมจะมีพัฒนาการในทัศนคติเชิงจริยธรรมในทางที่ดีมากอยู่เดิม

โกศล มิคุณ (โกศล มิคุณ 2524) ได้ทำการวิจัยเชิงทดลองฝึกอบรมการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และทักษะในการล่วมบทบาทของเด็กรักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 191 คน อายุตั้งแต่ 9 - 14 ปี จากโรงเรียนสามแห่งในจังหวัดราชบุรี อันเป็นตัวแทนของโรงเรียนในชนบท โรงเรียนในชุมชนของชนบท และโรงเรียนในเมือง เขตละหนึ่งแห่ง นักเรียนในแต่ละโรงเรียนได้ถูกจัดเข้ากลุ่มต่าง ๆ สี่กลุ่ม กลุ่มทดลองที่หนึ่งได้รับการฝึกล่วมบทบาทร่วมกับการฝึกใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม กลุ่มทดลองที่สองได้รับการฝึกล่วมบทบาทอย่างเดี่ยว กลุ่มทดลองที่สามได้รับการฝึกการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอย่างเดี่ยว ส่วนกลุ่มที่สี่ซึ่งเป็นกลุ่มควบคุมนั้นได้มีการฝึกโดยใช้เนื้อหารายวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตามหลักสูตร ทุกกลุ่มใช้เวลาในการฝึกประมาณ 15 ครั้ง ครั้งละ 60 - 100 นาที โดยทำการฝึกทุกวัน วันละครั้ง ผลการทดลองพบว่าผู้ที่ได้รับการฝึกเหตุผลเชิงจริยธรรมและการฝึกล่วมบทบาทมีลักษณะที่ฝึกมีสูงกว่าผู้ที่อยู่ในกลุ่มควบคุมอย่างเด่นชัด โดยกลุ่มที่รับการฝึกสองด้านให้ผลเท่าเทียมกับกลุ่มฝึกด้านเดียว เมื่อพิจารณาลักษณะของบุคคลประกอบกับการได้รับการฝึก พบว่ามีบุคคลบางประเภทที่ได้รับประโยชน์จากการฝึกโดยมีคะแนนของจิตลักษณะต่าง ๆ หลังฝึกสูง กล่าวคือ ผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักล้นนับล้นมาก มีคะแนนการล่วมบทบาทหลังฝึกสูงกว่าผู้ได้รับการอบรมมาแบบรักล้นน้อย ส่วนผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก ผู้มีการคิดแบบเอกนิยมสูง และผู้มีการล่วมบทบาทสูงเป็นผู้ที่มีคะแนนความเข้าใจเหตุผล เกี่ยวกับความยุติธรรมสูงกว่าเมื่อเทียบกับกลุ่มผู้มีลักษณะตรงข้าม นอกจากนี้การวิจัยนี้ยังพบหลักฐานสำคัญที่แสดงว่า ความสามารถในการล่วมบทบาทเป็นปัจจัยสำคัญต่อพัฒนาการของการใช้

เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล กล่าวคือ ในการวัดก่อนฝึกพบว่า ผู้ที่มีความสามารถในการล่วมบทบาท
 ล่วงมาแต่เดิมนั้น เป็นผู้มีระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงด้วย นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนที่ได้รับการ
 การฝึกล่วมบทบาทอย่างเดียวนั้น ในภายหลังมีความสามารถใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้
 รับการฝึกนี้

จากงานวิจัยเชิงทดลองดังกล่าวมาแล้วข้างต้น เป็นการสนับสนุนว่า การฝึกอบรมและ
 ฝึกทักษะในการล่วมบทบาทสามารถยกระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลให้สูงขึ้นกว่าเดิม
 ซึ่งเท่ากับเป็นการพบวิธีการหนึ่งที่มีประสิทธิภาพในการอบรมสั่งสอนให้บุคคลมีจริยธรรมสูงขึ้น อันจะ
 เป็นผลดีต่อสังคมและประเทศชาติต่อไป

การศึกษาและงานวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

ในการพัฒนาหลักสูตร พุทธศักราช 2521 การให้การศึกษาเกี่ยวกับจริยศึกษาได้กำหนด
 ไว้อย่างเด่นชัด เพื่อให้เยาวชนของไทยมีคุณสมบัติทางจริยธรรม โดยเฉพาะพฤติกรรมเชิง
 จริยธรรม ซึ่งก็คล้ายคลึงกับหลาย ๆ ประเทศ อาทิ เช่น ญี่ปุ่น เกาหลี และสหรัฐอเมริกา ฯลฯ
 ประเทศเกาหลีมีการรณรงค์คุณภาพของประชากร เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้มีความรุ่งเรือง
 โดยเน้นทางด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่สำคัญ ได้แก่ ความขยันหมั่นเพียร ช่วยตัวเอง และการให้
 ความร่วมมือมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งประสบความสำเร็จอย่างเห็นได้ชัด ถึงขอว่า
 ขบวนการพัฒนาจริยธรรมทางการศึกษาของเกาหลีมาเล่นอพอสังเขป ดังนี้ (1) การศึกษาจริยธรรม
 เริ่มขึ้นนับตั้งแต่ระบบโรงเรียน พ.ศ. 2453 โดยใช้ศูนย์กลางของหมู่บ้านเป็นที่อบรมสั่งสอนทางด้าน
 จริยธรรม ที่เรียกว่า ระบบโซดอง (Sodong) โดยศึกษาจากวรรณคดีของจีนที่อมตะ ซึ่งแสดงถึง
 คุณธรรมความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์ ฯลฯ วิชาจริยธรรมยังมิได้เกิดขึ้นอย่างจริงจังในระยะนี้
 (2) ระยะของการศึกษาสมัยใหม่ (พ.ศ. 2453 - 2488) เกาหลีอยู่ภายใต้การปกครองของญี่ปุ่น
 ญี่ปุ่นใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในด้านการปกครอง เน้นการศึกษาทางจริยธรรมที่เรียกว่า ชูซิง
 (Shyusin) สำคัญเน้นความกตัญญูต่อจักรพรรดิ และความรับผิดชอบในฐานะของพลเมือง

ของญี่ปุ่น (3) ระยะสงครามเกาหลี (พ.ศ. 2488 - 2506) เป็นระยะที่เกาหลีต่อสู้เพื่ออิสรภาพ เป็นการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย มีการปรับปรุงหลักสูตรในโรงเรียน โดยมีการปลูกฝังจริยธรรม ความคิดในด้านประชาธิปไตย และการดำรงชีวิตแบบประชาธิปไตย (4) ระยะการต่อต้านคอมมิวนิสต์ (พ.ศ. 2506 - 2515) ได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร เน้นคำนิยมประชาธิปไตย และต่อต้านคอมมิวนิสต์ สร้างความเป็นผู้นำและผู้ตามในสังคม (5) ระยะการฟื้นฟูเศรษฐกิจ พ.ศ. 2516 - ปัจจุบัน) เป็นระยะแห่งการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม ต้องการให้มีการฝึกอบรมให้เยาวชนมีความรับผิดชอบต่อการพัฒนาชาติ ด้วยเหตุนี้จึงได้เกิดขบวนการสร้างชีวิตใหม่ แซมูเอลอุดอง (Saemuel Undong) เกาหลีใต้ได้เปลี่ยนแปลงหลักสูตร ให้การศึกษาทางด้านจริยธรรม แยกออกมาเป็นวิชาหนึ่งต่างหาก โดยเน้นให้ปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เยาวชนเกาหลีเป็นคนที่มีจิตใจ ซื่อสัตย์ (Dongsilhan Koreans) โดยการปฏิบัติ มิใช่คำเดียวหรือทฤษฎี และการปฏิบัติ นั้นต้องสร้างวิญญาณแห่งจริยธรรม (Moral Sense) ให้เกิดขึ้นในจิตใจ นำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน (นิลนาร์ ส้าเกาเงิน 2524 : 57 - 58 อ้างอิงมาจาก Tae-il Kwan. 1980)

ขบวนการการศึกษา แซมูเอล (Saemuel Education Process) นั้น เน้นการปลูกฝัง ให้เด็กเรียนมีวิญญาณแห่งความขยันหมั่นเพียร ช่วยตัวเอง และการให้ความร่วมมือ (Deligence Self Reliance and Cooperative Spirit) (Korean Educational Development Institute. 1979 : 18 - 20) เพื่อปลูกฝังให้เกิดเป็นคุณธรรมของประเทศชาติ

ส่วนการเรียนการสอนคำนึงถึงคุณภาพของครู ขนาดของห้องเรียน วิธีการสอน ตลอดจน โครงสร้างทางสังคม และการฝึกอบรมจากทางบ้าน รูปแบบของการจัดการเรียนการสอนนั้น ใช้วิธีปฐมนิเทศ การเรียนบทบาท อภิปรายกลุ่ม การค้นคว้ารายงาน การใช้ข่าวสารสื่อมวลชนประกอบการสอน ซึ่งในการสอนนั้นต้องเน้นให้เกิดขึ้นในส่วนต่าง ๆ ดังนี้ (1) ปรักษา ให้เด็กเรียนมีความเข้าใจในปรัชญาสามประการ ความขยันหมั่นเพียร ช่วยตัวเอง และให้ความร่วมมือ ให้เข้าใจด้วยการกระทำ สร้างให้เกิดเป็นจรรยาบรรณ มิใช่ด้วยการบรรยายหรือสั่งสอน (2) ยกระดับจิตใจ ให้เด็กเรียนตระหนักว่าสามารถมีชีวิตอยู่อย่างสุขสบาย ไม่ว่าจะทำอยู่ส่วนไหนของประเทศ เพียงแต่ต้องสร้างนิสัยการทำงานด้วยความเข้มแข็ง ร่วมแรงร่วมใจด้วยวิญญาณแห่งการช่วยตัวเอง ใช้เวลาวางให้เกิดประโยชน์ มีจิตใจทำงานที่เบิกบานแจ่มใส อดทนต่อความยากลำบาก อดทนต่อ

การถูกเหยียดหยาม และอยู่ในศีลธรรม (3) สร้างผู้นำกลุ่ม สร้างผู้นำให้สามารถชักชวนให้เพื่อน ปฏิบัติตามปรัชญาที่ตั้งไว้ให้ได้ผล โดยผู้นำจะต้องสร้างและปฏิบัติอย่างจริงจัง ได้รับการยอมรับจากเพื่อน เลือกละจุดยืนเพื่อสังคมอย่างแรงกล้า การสร้างผู้นำนั้นทำโดยการฝึกอบรม ซึ่งเป็นการเล่นประสบการณ์ ลงมือกระทำ ทบทวนชีวิตตนเอง และศึกษาประวัติแห่งความสำเร็จ (Successful Cases) (4) ป้ายลัทธิ แสดงถึงผลสำเร็จของความก้าวหน้า แสดงให้ประจักษ์ในความสำเร็จของการขบขัน ช่วยตนเอง และการให้ความร่วมมือ

ในด้านทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมนั้น วิตฮอลล์ และ เลวิส (Withall and Lewis. 1963) ได้กล่าวถึง ผลการทดลองของนักจิตวิทยาและนักสังคมวิทยาว่า วิธีการสอนที่ดีควรเป็นการสอนที่ให้ผู้เรียนมีความสัมพันธ์กันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งสมาชิกมีโอกาสพบปะสนทนากันได้อย่างทั่วถึง (face to face group) การเรียนรู้ในสภาพการณ์นี้จะก่อให้เกิดความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ และทักษะขึ้น ส่วน มัมเพาเวอร์ (Mumpower. 1973 : 251 - 256) ก็ได้ศึกษาในหัวข้อ "การมีส่วนร่วมทางอารมณ์เป็นปัจจัยของกระบวนการเรียนรู้" โดยการนำคำซึ่งสร้างขึ้น โดยใช้หลักจิตวิทยามาทำการทดลองกับนักศึกษา 42 คน โดยทำการทดลองก่อนการเรียนและทำการทดลองหลังจากเรียนไปแล้วนานหกเดือน เมื่อนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ตีความหมายและสรุป ปรากฏผลว่าการนำข้อเท็จจริงชนิดเดียวกันมาเสนอแก่ผู้เรียน ด้วยวิธีการนำอารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้องได้ผลดีกว่า การสนทนาและอภิปรายด้วยเหตุผล และพบว่าสามารถช่วยในการเปลี่ยนทัศนคติอย่างมากมาย ความรู้สึกที่เกิดขึ้นนี้มีผลต่อการเรียนรู้และวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย

วิลสัน (Wilson. 1973 : 422) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดของครู และนักเรียน ทำการทดลองโดยแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ซึ่งเรียนด้วยการอภิปรายและบันทึกการอภิปรายด้วยเทปบันทึกเสียง ได้ทำการทดลองเป็นเวลาสองสัปดาห์ โดยสอนอย่างละสองชั่วโมง จากการศึกษาวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์และการตั้งคำถามของครู เพื่ออุปนิสัยสัมพันธ์ในการอภิปราย ปรากฏว่า กลุ่มทดลองมีความเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิดทั้งครูและเด็กมากกว่ากลุ่มควบคุม การให้ข้อสังเกตต่อกันเป็นการช่วยวัดผลการสอนของครู ช่วยให้การปรับปรุงการสอน และนำไปสู่การพัฒนาด้านการเรียนรู้ของเด็ก

เล็กซ์ (Lex. 1973 : 6093-A) ได้ทำการศึกษาด้วยการทดลองกับนักศึกษาปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในรัฐอินเดียนา (Indiana) ให้กลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบเก่า กลุ่มทดลองใช้วิธีสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ (Group Dynamics หรือ Non-Structured Group Experience) ผลจากการทดลองก่อนสอนและหลังสอนพบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างกลุ่มทั้งสอง แต่ก็พบว่า กลุ่มทดลองมีความพอใจในประสบการณ์ที่ได้รับ และกล่าวว่ายินดีร่วมกิจกรรมและอยากเรียนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์อีก

ปี ค.ศ. 1976 วินเซนต์ (Vincent. 1976 : 6436-A) ได้ทำการทดลองกับเด็กเกรด 6 จำนวน 45 คน มีทั้งเพศชายและหญิง โดยแบ่งเด็กออกเป็นสามกลุ่ม เพื่อทดลองวิธีสอนสองวิธี และเป็นกลุ่มควบคุมหนึ่งกลุ่ม กลุ่มทดลองที่ 1 ใช้วิธีสร้างคำนิยาม คือ ครูผู้สอนจะนำให้เด็กอภิปราย โดยใช้เรื่องขัดแย้งทางจริยธรรมเป็นสิ่งที่กระตุ้น ครูจะคอยเป็นผู้ชักนำและเสนอเหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่สูงกว่าที่เด็กใช้อยู่หนึ่งขั้นเสมอ ส่วนกลุ่มทดลองที่ 2 ใช้วิธีสอนแบบธรรมตา คือ การพรัอบรมสั่งสอน ใช้เวลาฝึก 10 สัปดาห์ สัปดาห์ละ $1\frac{1}{2}$ ชั่วโมง เขาได้พบว่า วิธีสร้างคำนิยาม ซึ่งประกอบด้วยการอภิปรายและเสนอความรู้ที่สูงขึ้นขั้นหนึ่งให้ผลยกระดับจริยธรรมตามขั้นต่าง ๆ ของโคลเบอร์กได้ดีกว่ากลุ่มอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญ

จากการศึกษาและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์หรือกิจกรรมกลุ่มในการเรียนการสอนมีทั้งที่ก่อให้เกิดการพัฒนาคุณลักษณะหรือคุณสมบัติบางประการทั้งที่แตกต่างและไม่แตกต่างกับการใช้วิธีสอนแบบอื่น ๆ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปลูกฝัง ส่งเสริม และพัฒนาจริยธรรมด้านต่าง ๆ ก็กล่าวมาแล้ว พอสรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่มน่าจะสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้นได้ นอกจากนี้ยังช่วยให้นักเรียนสนุกสนานในการเรียน ทำให้นักเรียนไม่เบื่อหน่ายในการเรียนอีกด้วย

ดังนั้น จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้แนวทางในการตั้งสมมติฐานดังต่อไปนี้

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

พัฒนาการการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสำนึกของนักเรียนหลังการเรียนด้วย
กิจกรรมกลุ่มจะสูงขึ้นกว่าก่อนการเรียน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าเป็นลำดับขั้นตอนดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง
2. การสร้างโปรแกรมการสนธิธรรมด้านความล้มคดียกด้วยกิจกรรมกลุ่ม
3. การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูล
4. การดำเนินการทดลอง
5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2524 ของโรงเรียนวัดโคกเกตุ (เสริมสมบูรณ์วงศ์) อำเภอธวัชบุรี จังหวัดสุรินทร์สงคราม จำนวน 48 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ผู้วิจัยได้เลือกโรงเรียนวัดโคกเกตุ (เสริมสมบูรณ์วงศ์) เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพราะ

1. โรงเรียนอยู่ในเขตชนบทอยู่ห่างจากตัวจังหวัดพอสมควร
2. โรงเรียนเปิดสอนตั้งแต่ชั้นเด็กเล็ก จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และเป็นโรงเรียนสหศึกษา
3. โรงเรียนเป็นโรงเรียนขนาดกลาง มีนักเรียน 524 คน และมีครูจำนวน 29 คน
4. โรงเรียนตั้งอยู่ในเขตชุมชนขนาดกลาง โรงเรียนกับชุมชนมีความร่วมมือกัน และผู้ปกครองเด็กส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของการศึกษาพอสมควร
5. คณะครูในโรงเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะให้การศึกษาแก่นักเรียน และมีความสนใจในการปรับปรุงการเรียนการสอน และการนำวิธีการสอนและเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน

รายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างแสดงไว้ในตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามเพศ

เพศ \ กลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม	รวม
ชาย	9	9	18
หญิง	15	15	30
รวม	24	24	48

การสร้างโปรแกรมการสอนจริยธรรมด้านความสำนึกด้วยกิจกรรมกลุ่ม

1. การเลือกเนื้อหาสำหรับสร้างโปรแกรมการสอน

ในการเลือกเนื้อหา ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักสูตรระดับศึกษา ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 โดยเฉพาะด้านความสำนึก นอกจากนี้ได้ศึกษาแนวคิดในการสอนจริยธรรมด้านความสำนึกของ อาภา ทัศนัย (อาภา ทัศนัย 2521 : 2 - 13) กิจกรรมเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ของ ปัญญา ศรีประมวง (ปัญญา ศรีประมวง 2521) และหนังสือจิตวิทยาพื้นฐานเพื่อการแนะแนว ของสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย (สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย 2523) แล้วนำมาสร้างเป็นโปรแกรมการสอนขึ้นมา ซึ่งรายละเอียดของเนื้อหา มีดังนี้

ครั้งที่ 1 "ปฐมนิเทศ" เพื่อให้สมาชิกทราบถึงกระบวนการเรียนการสอน และทำความเข้าใจก่อนเข้าร่วมกลุ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ ต่อไป

ครั้งที่ 2 "ใครสำคัญกว่า" เพื่อให้สมาชิกได้ตระหนักถึงความสำคัญของตนเอง และผู้อื่นที่อยู่ร่วมกันในสังคม โดยเปรียบเทียบให้เห็นจริงกับอวัยวะของพวกเรา ซึ่งแต่ละส่วนต่างก็มีความสำคัญ ถ้าขาดอวัยวะใดอวัยวะหนึ่งก็จะทำให้ร่างกายบกพร่องหรือผิดปกติไป

ครั้งที่ 3 กิจกรรมที่ 1 "ใคร ทำอะไร ที่ไหน" เพื่อชี้ให้เห็นว่า ในการทำงาน การคิด การพูด ถ้าไม่มีการปรึกษาหารือกัน ก็จะทำให้เกิดความผิดพลาดและไม่ได้สาระประโยชน์ใด ๆ

กิจกรรมที่ 2 "ชื่อของ" เพื่อให้เห็นว่าการร่วมมือกันของกลุ่มย่อมมาซึ่งความสำเร็จ

ครั้งที่ 4 "หาของ" เพื่อให้เห็นว่าการทำงานใด ๆ จะสำเร็จได้ เพราะความพร้อมใจกัน

ครั้งที่ 5 "หักไม้" เพื่อสะท้อนให้สมาชิกเห็นว่า การมีความสามัคคี กับการแตกความสามัคคีนั้นผลที่ได้รับจะเป็นอย่างไร

ครั้งที่ 6 "ชักกะเบือ" เพื่อชี้ให้เห็นว่าการร่วมแรงร่วมใจกันเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว ทำให้ประสบความสำเร็จ แต่ถ้าแตกแยกกันก็จะก่อให้เกิดความล้มเหลว

ครั้งที่ 7 "ห่อถั่วกระป๋อง" เพื่อให้เห็นว่าในการทำงานกลุ่ม ทุกคนในกลุ่มจะต้องเสียสละ และร่วมมือกัน งานที่ได้รับมอบหมายจึงจะบรรลุเป้าหมาย

ครั้งที่ 8 "กระเช้าคีบ" มุ่งความร่วมมือ และรู้สึกประสานงานกัน และให้เห็นความสำคัญของชีวิตกลุ่ม ตลอดจนความสำคัญของแต่ละคน

ครั้งที่ 9 "การต่อชิ้นส่วน" เพื่อฝึกทักษะการทำงานกลุ่ม และเรียนรู้ถึงปัญหาอุปสรรค และองค์ประกอบต่าง ๆ ในการทำงานร่วมกัน

ครั้งที่ 10 "เล่าเรื่องสามัคคีเกศาคันธมา" เพื่อให้สมาชิกได้เข้าใจและบอกได้ว่า ผลที่ได้รับจากการมีความสามัคคีกับการแตกความสามัคคีนั้นให้ผลเป็นอย่างไร

2. ขั้นตอนในการสร้างโปรแกรมการสอนจริยธรรมด้านความสามัคคี ดำเนินการดังนี้

2.1 ศึกษาหลักสูตร หนังสือ และขอบข่ายของเนื้อหา

2.2 ศึกษาความมุ่งหมายในการสอนจริยธรรม ด้านความสามัคคี จากหลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ของกระทรวงศึกษาธิการ

2.3 กำหนดกิจกรรม จากหนังสือกิจกรรมเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ของ บัญชา ศรีประมว แนวความคิดในการสอนจริยธรรมด้านความสามัคคีของ อากา ถนนต้อย และหนังสืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.4 ศึกษาวิธีสร้างโปรแกรมการสอนกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งมีขั้นตอนสำคัญสามประการดังนี้
(ศิคณา แฉมมณี 2522 : 215 - 216)

1. การตั้งจุดมุ่งหมาย แบ่งออกเป็นสองลักษณะ

ก. จุดมุ่งหมายทั่วไป (General Objectives)

ข. จุดมุ่งหมายเฉพาะ เป็นจุดมุ่งหมายที่เขียนในเชิงพฤติกรรม
(Behavioral or Performance Objectives)

2. การคัดเลือกหรือประสพการณ์การเรียนรู้ ประกอบด้วยขั้นตอนในการสอน คือ

ก. ขั้นนำ คือ การปูพื้นให้ผู้เรียนให้ความพร้อมในการเรียนหรือสร้าง

บรรยากาศให้เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ที่จะตามมา

ข. ขั้นกิจกรรม คือ การให้ผู้เรียนลงมือกระทำ

ค. ขั้นอภิปรายวิเคราะห์ คือ การให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงความรู้สึก

ความคิดเห็น หลังจากที่ได้ทำกิจกรรมไปแล้ว

ง. ขั้นประยุกต์ใช้และสรุป หลังจากที่ได้เรียนได้อภิปรายกันจนเกิดความเข้าใจตามที่ต้องการแล้ว ครูจะต้องช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดต่อไปถึงการนำเอาการเรียนรู้ที่ได้ไปใช้ใน ชีวิตจริง เสร็จแล้วครูและนักเรียนจึงจะช่วยกันสรุปถึงการเรียนรู้ทั้งหมดที่เกิดขึ้น

3. การประเมินผลเป็น เรื่องสำคัญ จะต้องประเมินดูว่าตัวผู้เรียนได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่

2.5 การทดลองใช้โปรแกรมการสอนจริยธรรมด้านความสามัคคี

หลังจากสร้างโปรแกรมการสอนจริยธรรมด้านความสามัคคี เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดประชำโสมลิตาราม อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมและบันทึกเวลาที่นักเรียนใช้ในการเรียน เพื่อหาเวลาที่เหมาะสม และนำมาปรับปรุงแก้ไขบทเรียน และหาข้อบกพร่องที่อาจมีอยู่ก่อนที่จะนำไปทดลองสอนจริงกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

การสร้างเครื่องมือสำหรับใช้เพื่อรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการทดลองครั้งนี้ คือ แบบทดสอบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความลำเอียง

ผู้วิจัยได้สร้างแบบทดสอบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความลำเอียง โดยดำเนินการสร้างตามวิธีการดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม และทฤษฎีพัฒนาการทางการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของ เพียเจต์ และ โคลเบอร์ก (Sanz and Buther. 1975 : 442 - 452) ลูเชอร์รี ช่าเฮอร์ม (ลูเชอร์รี ช่าเฮอร์ม 2519) วิเชียร ทองนุช (วิเชียร ทองนุช 2521) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์กอื่น ๆ เป็นต้น

2. ศึกษาจริยธรรมด้านความลำเอียง จากคู่มือหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ของกระทรวงศึกษาธิการ

3. สร้างนิยามปฏิบัติการของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความลำเอียง จากการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากทฤษฎี ตลอดจนผลงานวิจัย โดยยึดแนวความคิดของโคลเบอร์กเป็นหลัก

4. สร้างข้อความวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความลำเอียง จำนวน 20 ข้อ มีสถานการณ์ที่สังคมสนับสนุนและไม่สนับสนุนคลงกันไป แล้วนำข้อความปลายเปิดนี้ไปให้นักเรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และนักศึกษาระดับอุดมศึกษาตอบ

5. นำคำตอบที่ได้มาพิจารณา วิเคราะห์ว่าอยู่ในขั้นใดบ้างตามหลักของโคลเบอร์ก แล้วนำข้อความนั้น ๆ มาปรับปรุงถ้อยคำและเนื้อหาให้ตรงตามขั้นทั้ง 6 ของโคลเบอร์ก

6. ลักษณะของแบบทดสอบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความลำเอียงเป็นแบบหกดวงเลือก ซึ่งแต่ละตัวเลือกอยู่ในขั้นของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก ดังตัวอย่าง

(0) ในการสอบคราวหนึ่ง ข้าพเจ้าทำข้อสอบไม่ได้ เพราะไม่ได้เตรียมตัวมาล่วงหน้า เพื่อนที่นั่งข้าง ๆ ลังลาร จึงแอบส่งกระดาษคำตอบให้ข้าพเจ้า แต่ข้าพเจ้าก็จะ ไม่ยอมรับกระดาษคำตอบของเพื่อน เพราะ

_____ ข้าพเจ้ากลัวจะถูกจับได้และถูกลงโทษให้สอบตก

- ☒ เป็นหน้าที่ของนักเรียนที่จะต้องเตรียมพร้อม เล่มอสังหาริมทรัพย์
- ☐ อยากให้เพื่อนเห็นว่าข้าพเจ้าเป็นคนซื่อตรง
- ☐ ข้าพเจ้ากลัวจะเป็นหนี้บุญคุณต้องตอบแทนเพื่อนคนนั้นในภายหลัง
- ☐ เป็นการไม่ยุติธรรมเพราะขาดความรับผิดชอบอย่างมากที่ข้าพเจ้าจะลอกคำตอบของเพื่อน
- ☐ ข้าพเจ้าต้องการรักษาศักดิ์ศรีของตนเอง

6. เกณฑ์การให้คะแนน แบบทดสอบแต่ละข้อมีตัวเลือกหกตัวเลือก ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดให้ตรงกับขั้นในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมหกขั้น ในการตอบผู้ถูกทดสอบเลือกได้เพียงข้อความเดียว ในหกข้อความ ด้วยการขีดเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความนั้น ถ้าตรงกับขั้นที่ 6 ให้ 6 คะแนน ขั้นที่ 5 ให้ 5 คะแนน และลดลงตามลำดับจนถึงขั้นที่ 1 ให้ 1 คะแนน ดังนั้น คำถามแต่ละข้อผู้ตอบจะได้คะแนนในช่วง 1 - 6 คะแนน

7. การหาคุณภาพของแบบทดสอบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความล่ามคดีย

7.1 การหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ

นำแบบทดสอบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความล่ามคดีย จำนวน 20 ข้อ ไปทดสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดประยาโฆสิตาราม อำเภอมัญพวา จังหวัดสมุทรสงคราม และโรงเรียนวัดธรรมสถิตวราราม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 100 คน ตรวจให้คะแนนตามวิธีการและเกณฑ์การให้คะแนน แล้วนำแบบทดสอบมาเรียงลำดับคะแนนจากคะแนนมากที่สุดไปถึงน้อยสุด แล้วนำเพียง 25 เปอร์เซนต์ของคะแนนสูงสุดและคะแนนต่ำสุด มาวิเคราะห์รายข้อโดยใช้ t-test (Ferguson, 1971 : 152) ปรากฏว่า แบบทดสอบทุกข้อ มีค่าอำนาจจำแนกสูง คือ มีค่าที (t-test) ตั้งแต่ 1.671 ขึ้นไป ดังแสดงไว้ในภาคผนวก

7.2 การหาความเที่ยงตรง (Validity)

7.2.1 ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้

รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ ดร.โกศล มีคุณ ตรวจสอบลักษณะคุณภาพของแบบทดสอบที่สร้าง เพื่อให้ได้แบบทดสอบที่มีความถูกต้องตามเนื้อหาจริยธรรมด้านความล่ามคดีย

7.2.2 ความเที่ยงตรงเชิงสภาพปัจจุบัน (Concurrent Validity) หาโดยให้นักเรียนทำแบบสอบถาม "ใครเอ่ย" ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการที่นักเรียนในห้องเรียนเลือกกันเอง แล้วนำมาตรวจให้คะแนน ก็จะได้อีกข้อมูลที่เป็นเกณฑ์ (Criteria Data) และนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคีที่ผ่านการวิเคราะห์เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นแล้วทั้ง 20 ข้อ ของนักเรียนกลุ่มเดียวกับที่ทำแบบสอบถาม "ใครเอ่ย" ซึ่งเป็นนักเรียนที่เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 44 คน มาหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Rank Correlation (โกวิท ประวาลพุกษ์ และ ลัมศักดิ์ สันธุระเวช 2523 : 151) ปรากฏว่า ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (p) = .6721 (มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01) แสดงให้เห็นว่า แบบทดสอบนี้มีความเที่ยงตรงสัมพันธ์กับเกณฑ์เชิงสภาพปัจจุบันอยู่ในขั้นใช้ได้ ดังแสดงไว้ในภาคผนวก

7.2.3 การหาความเชื่อมั่น (Reliability)

หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคี โดยนำผลจากการตอบแบบทดสอบของนักเรียนจำนวน 100 คน ไปคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .7175 วิหาค่าความเชื่อมั่นได้แสดงไว้ในภาคผนวก

การดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยใช้แผนการวิจัยแบบ Randomized Control Group Pretest-Posttest Design (พจน์ สะเพียรชัย และคนอื่น ๆ 2519 : 202 - 203) ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 แบบแผนการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง		สอบก่อนเรียน	สอน	สอบหลังเรียน
$\boxed{R}$	E	O_{1E}	X	O_{2E}
$\boxed{R}$	C	O_{1C}	$\sim X$	O_{2C}

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการวิจัย

- X แทน การสอนด้วยกิจกรรมกลุ่ม
- $\sim X$ แทน การสอนแบบบรรยายตามปกติ
- E แทน กลุ่มทดลอง (Experimental Group)
- C แทน กลุ่มควบคุม (Control Group)
- O_1 แทน การทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest)
- O_2 แทน การทดสอบหลังการทดลอง (Posttest)
- R แทน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม (Random Assigned)

ในการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบ Randomized Control Group Pretest-Posttest Design ผู้วิจัยดำเนินการทดลองดังนี้

1. ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มตัวอย่าง 48 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่ายออกเป็นสองกลุ่ม จำนวนกลุ่มละ 24 คน
2. การกำหนดว่ากลุ่มใดเป็นกลุ่มทดลองหรือกลุ่มควบคุมใช้วิธีสุ่มฉลาก
3. ทำการทดสอบก่อนการเรียน (Pretest) กับนักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความลำเอียง

4. กลุ่มทดลอง ผู้วิจัยกับครูผู้ช่วยเป็นผู้ทำการสอนโดยให้เด็กได้ทำงานเป็นกลุ่ม มีการอภิปรายร่วมกัน การเล่นเกมส์ สถานการณ์จำลอง การเล่านิทานประกอบ ฯลฯ สมาชิกในกลุ่มแต่ละคนจะต้องช่วยกันคิดแก้ปัญหาปรึกษาหารือกัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ วางแผนการทำงานร่วมกัน มีความรับผิดชอบ เพื่อให้งานของกลุ่มบรรลุผลสำเร็จ ในการทำงานแต่ละครั้งจะต้องมีการวิเคราะห์ร่วมกัน คือ วิเคราะห์เนื้อหาวิชา และพฤติกรรมในการทำงานของแต่ละบุคคล และการทำงานกลุ่ม

5. กลุ่มควบคุม ผู้วิจัยกับครูผู้ช่วยดำเนินการโดยใช้เนื้อหาวิชาเช่นเดียวกับเนื้อหาที่ใช้สอนกลุ่มทดลอง แต่วิธีสอนส่วนใหญ่จะใช้วิธีบรรยาย อธิบาย ชักถาม ในบางครั้งอาจจะมีการอภิปราย และใช้อุปกรณ์ประกอบการสอนตามความเหมาะสม

6. หลังจากสอนครบตามกำหนดแล้ว ทำการทดสอบหลังการเรียน (Posttest) กับนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความลำเอียงได้ยากขึ้นกับการทดสอบก่อนการเรียน (Pretest)

7. เปรียบเทียบพัฒนาการการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความลำเอียงของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่ได้จากการทดสอบก่อนการเรียนกับหลังการเรียน โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติดังต่อไปนี้

1. หาค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) โดยใช้สูตร (Ferguson. 1971 : 45)

$$\bar{X} = \frac{\Sigma X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ = คะแนนเฉลี่ย

ΣX = ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N = จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2. หาค่าความแปรปรวนของคะแนน (Variance) โดยใช้สูตร (Ferguson. 1971 : 62)

$$S^2 = \frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ S^2 = ค่าความแปรปรวนของคะแนน

$\sum X$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

$\sum X^2$ = ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

N = จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

3. หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบทดสอบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคี โดยใช้สูตร (Ferguson. 1971 : 152)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{N_1} + \frac{S_2^2}{N_2}}}$$

เมื่อ t = ค่าความแตกต่างระหว่างคะแนนในแต่ละข้อของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ

$\bar{X}_1$ = คะแนนเฉลี่ยเป็นรายข้อในกลุ่มสูง

$\bar{X}_2$ = คะแนนเฉลี่ยเป็นรายข้อในกลุ่มต่ำ

S_1^2 = ค่าความแปรปรวนเป็นรายข้อในกลุ่มสูง

S_2^2 = ค่าความแปรปรวนเป็นรายข้อในกลุ่มต่ำ

N_1 = จำนวนนักเรียนในกลุ่มสูง

N_2 = จำนวนนักเรียนในกลุ่มต่ำ

4. หาค่าความเที่ยงตรง โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนแบบทดสอบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคีกับแบบสอบถาม "ใครเอ่ย" ซึ่งเป็นแบบสอบถามวัด

พฤติกรรมที่ใช้เป็นเกณฑ์ (โกวิท ประวาลพุกษ์ และ สัมศักดิ์ สันธะระเวทย์ 2523 : 151)

โดยใช้สูตร (Ferguson. 1971 : 306)

$$\rho = 1 - \frac{6\Sigma d^2}{N(N^2 - 1)}$$

เมื่อ ρ = ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

Σd^2 = ผลรวมของผลต่างของอันดับแต่ละตัวยกกำลังสอง

N = จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

5. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความลำเอียง โดย
ใช้สูตร (Nunnally. 1972 : 537)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\Sigma S_i^2}{S_t^2} \right)$$

r_{tt} = ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความลำเอียง

n = จำนวนคำถามในแบบทดสอบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความลำเอียง

ΣS_i^2 = ผลรวมทั้งหมดของความแปรปรวนรายข้อของแบบทดสอบการให้เหตุผล
เชิงจริยธรรมด้านความลำเอียง

S_t^2 = ผลรวมทั้งหมดของความแปรปรวนทั้งฉบับของแบบทดสอบการให้เหตุผล
เชิงจริยธรรมด้านความลำเอียง

6. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความลำเอียง
ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้สูตร (Ferguson. 1971 : 152)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{N_1} + \frac{S_2^2}{N_2}}}$$

เมื่อ t = ค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

$\bar{X}_1$ = คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง

$\bar{X}_2$ = คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม

S_1^2 = ความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มทดลอง

S_2^2 = ความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มควบคุม

N_1 = จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลอง

N_2 = จำนวนนักเรียนในกลุ่มควบคุม

โดยคำนวณ df จากสูตร

$$df = \frac{\left(\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2} \right)^2}{\frac{\left(\frac{S_1^2}{n_1} \right)^2}{n_1 - 1} + \frac{\left(\frac{S_2^2}{n_2} \right)^2}{n_2 - 1}}$$

7. เปรียบเทียบคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสำนึกของนักเรียนก่อนการเรียนด้วย

กิจกรรมกลุ่มและหลังการเรียนด้วยกิจกรรมกลุ่ม โดยใช้สูตร (ลัวัน สายยศ และ อังคณา สายยศ

2522 : 220)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n - 1}}}$$

เมื่อ t = ค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความแตกต่างของคะแนนนักเรียนก่อนการเรียนด้วยกิจกรรมกลุ่ม และหลังการเรียนด้วยกิจกรรมกลุ่ม

D = ความแตกต่างระหว่างคะแนนแต่ละคู่

n = จำนวนคู่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลอง และการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ดังนี้

$\bar{X}$	แทน	รายเฉลี่ยของคะแนน
S^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนน
N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
df	แทน	ขั้นแห่งความเป็นอิสระ
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา
*	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กลุ่มทดลอง หมายถึง กลุ่มที่ได้รับการศึกษาจาก "กิจกรรมกลุ่ม"

กลุ่มควบคุม หมายถึง กลุ่มที่เรียนรู้จากการบรรยายตามปกติ

ในการเสนอผลการทดลอง ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ดังนี้

การเปรียบเทียบพัฒนาการการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความล้มคึกคึกของนักเรียน

กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเปรียบเทียบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความล้มคึกคึกของนักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

1. หาผลต่างระหว่างคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่ได้จากการทดสอบก่อน การเรียนและหลังการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ดังแสดงรายละเอียดใน ภาคผนวก

2. นำผลต่างของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสำนึกที่ได้จากการทดสอบก่อนการเรียนและหลังการเรียน ทั้งของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมาเปรียบเทียบกัน ผลการวิเคราะห์ได้แสดงไว้ในตาราง 4 - 6

ตาราง 4 แสดงค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อเปรียบเทียบคะแนนให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสำนึก

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S^2
กลุ่มทดลอง	24	9.2083	22.6068
กลุ่มควบคุม	24	2.1250	10.2010

จากตาราง 4 ปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสำนึกของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม และเมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนพบว่า การกระจายของคะแนนของกลุ่มทดลองมากกว่ากลุ่มควบคุม

นำข้อมูลที่ได้จากตาราง 4 มาทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังที่แสดงไว้ในตาราง 5

ตาราง 5 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสำนึกของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S^2	t
กลุ่มทดลอง	24	9.2083	22.6068	5.1820**
กลุ่มควบคุม	24	2.1250	10.2010	

$$t_{.01} = 2.423, df = 40$$

จากตาราง 5 แสดงว่าการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความล้มคึกของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมกลุ่มสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบบรรยายตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 6 เปรียบเทียบคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความล้มคึกของนักเรียนก่อนการเรียนด้วยกิจกรรมกลุ่มและหลังการเรียนด้วยกิจกรรมกลุ่ม

กลุ่มทดลอง	N	$\bar{X}$	ΣD	ΣD^2	t
ก่อนการเรียน	24	81.8333	221	2555	9.4878**
หลังการเรียน	24	91.0416			

$$t_{.01} = 2.500$$

$$df = 23$$

จากตาราง 6 แสดงว่า การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความล้มคึกของนักเรียนหลังการเรียนด้วยกิจกรรมกลุ่มสูงกว่าก่อนการเรียนด้วยกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 5 และ ตาราง 6 แสดงว่า พัฒนาการการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความล้มคึกของนักเรียนหลังการเรียนด้วยกิจกรรมกลุ่มสูงขึ้นกว่าก่อนการเรียน

บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้เป็นการทดลองเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความสามัคคี นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม ซึ่งพอสรุปลำดับขั้น และผลการศึกษาค้นคว้าได้ดังนี้

บทสรุป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มมีพัฒนาการการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคีสูงขึ้นหรือไม่เพียงใด

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

พัฒนาการการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคีของนักเรียนหลังการเรียนด้วยกิจกรรมกลุ่มจะสูงขึ้นกว่าก่อนการเรียน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้ใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2524 โรงเรียนวัดโคกเกตุ (เสริมสมบูรณ์วงศ์) อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 48 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 24 คน และกลุ่มควบคุม 24 คน โดยใช้การสุ่มอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

2.1 โปรแกรมการสอนจริยธรรมด้านความสามัคคีด้วยกิจกรรมกลุ่ม ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาหลักสูตรจริยศึกษา ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะด้านความสามัคคี นอกจากนี้ได้ศึกษาแนวคิดในการสอนจริยธรรมด้านความสามัคคีของ

อาภา ทั่วข่าว หนังสือกิจกรรมเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ของ บัญชา ศรีประมว และหนังสือจิตวิทยาพื้นฐานเพื่อการแนะแนวของสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วยโปรแกรมการเลื่อนทั้งหมด 10 ครั้ง รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก

2.2 แบบทดสอบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความลำเอียง ผู้วิจัยสร้างแบบชนิดเลือกตอบหกตัวเลือก ซึ่งแต่ละตัวเลือกอยู่ในชั้นแต่ละชั้นของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก จำนวน 20 ข้อ หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเที่ยงตรงเชิงสภาพปัจจุบัน แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 100 คน นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ตามหลักการสัดส่วนกลุ่ม 25 เปอร์เซนต์เป็นกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อสูงกว่า 1.671 ขึ้นไปถึง 20 ข้อ หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบฉบับนี้ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .7175

3. การดำเนินการทดลอง

วิธีการทดลองมีสามขั้นดังนี้

3.1 การทดสอบครั้งแรก (Pretest) ให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบทดสอบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความลำเอียง

3.2 ขั้นการทดลอง ให้กลุ่มทดลองได้รับการสอนด้วยกิจกรรมกลุ่ม ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนโดยการบรรยายตามปกติ

3.3 การทดสอบครั้งหลัง (Posttest) ทดสอบทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพร้อมกัน โดยใช้แบบทดสอบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความลำเอียง

3.4 นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบมาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล โดยนำผลต่างของคะแนนเฉลี่ยการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความลำเอียงของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมาเปรียบเทียบกัน โดยใช้ t -test

สรุปผลการค้นคว้า

จากการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลออกมาดังนี้

คะแนนเฉลี่ยการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสำนึกของนักเรียนหลังการเรียนด้วยกิจกรรมกลุ่มกับก่อนการเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า พัฒนาการการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสำนึกของนักเรียนหลังการเรียนด้วยกิจกรรมกลุ่มสูงขึ้นกว่าก่อนการเรียน

อภิปรายผล

ในการศึกษาพัฒนาการการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสำนึกด้วยกิจกรรมกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดโคกเกตุ (เสริมสมบูรณ์วงศ์) อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ผลจากการทดลองปรากฏว่า พัฒนาการการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสำนึกของนักเรียนหลังการเรียนด้วยกิจกรรมกลุ่มสูงขึ้นกว่าก่อนการเรียน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมกลุ่มมีโอกาสดำเนินงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการวางแผนในการทำงาน และได้ร่วมกันอภิปรายปัญหาที่เกิดขึ้น นักเรียนมีความสัมพันธ์กันและทำให้เกิดความสำนึกในการทำงานมากกว่านักเรียนที่เรียนโดยการบรรยายตามปกติ ซึ่งนักเรียนไม่ได้มีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม นักเรียนแต่ละคนต่างก็คิด ท้า และแก้ปัญหาของตนเพียงคนเดียวไม่ได้ช่วยกันคิด ท้า และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งเท่ากับเป็นการสนองต่อการศึกษาที่พึงประสงค์ของไทยเรา คือ ต้องเป็นการศึกษาที่เสริมสร้างความคิด ทักษะ และทัศนคติ ให้คนไทยรู้จักตนเอง รู้จักชีวิต เข้าใจสังคม และสิ่งแวดล้อมที่ตนมีส่วนร่วมอยู่ แล้วนำความรู้ความเข้าใจมาแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างชีวิตและสังคมให้ดีขึ้น โดยกลมกลืนกับธรรมชาติ (ลีปนันท เกตุทัต 2518 : 14)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นสิ่งสนับสนุนว่า หลังจากเรียนด้วยกิจกรรมกลุ่มแล้ว นักเรียนพัฒนาการการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสำนึกสูงขึ้นกว่าก่อนการเรียน ซึ่งก็สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรรณี ลิ้มปวีณา (พรรณี ลิ้มปวีณา 2523) วริยะ บุญยะนิวาสน์ (วริยะ บุญยะนิวาสน์ 2523) และ ธัชฉรา จตุรพิพร (ธัชฉรา จตุรพิพร 2523) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้กระบวนการ

การกลุ่มสัมพันธ์ ในการสอนจริยธรรมบางด้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่พบว่า หลังจาก การสอนแล้ว นักเรียนที่เรียนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ มีพัฒนาการทางทัศนคติทางจริยธรรมสูงกว่า กลุ่มที่สอนด้วยวิธีธรรมดาดังมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของ บิสกิน และ ฮอสกินสัน (Biskin and Hoskinson. 1977 : 407 - 415) ที่ทำการศึกษาทดลองเพื่อ ตรวจสอบผลของเหตุผลเชิงจริยธรรม จากการอภิปรายปัญหาทางจริยธรรมที่ตัดสินใจยากในวรรณคดี หรือเรื่องราวของเด็ก โดยทำการทดลองสองครั้ง แต่ละครั้งออกแบบการทดลองอย่างเดียวกัน คือ กลุ่มนักเรียนระดับ 4 - 5 ออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แล้วทำการทดสอบวัดจริยธรรมโดย วิธีของโคลเบอร์ก แล้วทำการทดลองเป็นเวลา 7 สัปดาห์ โดยในกลุ่มทดลองจะดำเนินการทดลอง สามขั้น คือ 1) การวิเคราะห์เรื่องราวที่อ่านเลือกเรื่องสัปดาห์ละเรื่อง การวิเคราะห์เรื่องที่อ่าน จะมุ่งวิเคราะห์สามด้าน คือ (ก) ดูว่าเรื่องที่อ่านมีจริยธรรมที่ตัดสินใจยาก (Moral Dilemma) อยู่หรือไม่ (ข) ถ้ามีให้ระบุออกมาให้เห็น (ค) คำถามเกี่ยวกับความขัดแย้งในจริยธรรมมีอยู่ อย่างไรบ้าง (2) ทำให้นักเรียนเกิดความคิดและอภิปรายหาคำตอบ โดยใช้คำถามสามแบบ คือ (ก) คำถามที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริง * (ข) คำถามเกี่ยวกับการดีความ (ค) คำถามเกี่ยวกับการ ประเมิน 3) การอภิปราย ซึ่งจะต้องทำตลอดกระบวนการนี้ นักเรียนได้สัมผัสบทบาทของตน ในการตัดสินใจตกลงใจเกี่ยวกับจริยธรรมที่ระดับของตนหรือสูงกว่า การทดลองนี้จะกำหนดให้นักเรียน ได้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันระหว่างผู้ที่มีระดับจริยธรรมต่าง ๆ กันไป สำหรับกลุ่มควบคุมจะให้อ่านเรื่องราว อย่างเดียวกันกับกลุ่มทดลอง แต่ไม่มีการร่วมอภิปรายกันอย่างเป็นระบบ ปลอ่ยให้เป็นไปตามธรรมชาติ เมื่อทำการทดสอบระดับจริยธรรมในตอนหลังการทดลองพบว่า มีคะแนนแตกต่างกันอย่างชัดเจน ทั้งสองการทดลอง นั่นคือ สมมติฐานที่ว่า การอภิปรายความขัดแย้งของจริยธรรมจากลักษณะของ บุคคลในเรื่องที่กำหนดให้มีผลต่อการเปิดโอกาสให้อยู่ในบทบาทตามท้องเรื่อง เปลี่ยนการตัดสินใจจริยธรรม ในระดับที่สูงขึ้น สามารถจะยอมรับได้นั่นคือ พวกเขาเชื่อได้ว่า การพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมสามารถ ช่วยให้มีระดับสูงขึ้นได้ โดยให้เด็กมีโอกาสอยู่ในสถานการณ์ของสังคมที่ทำให้เขาต้องกระทำบทบาท ต่าง ๆ กันมาก ๆ และสอดคล้องกับการวิจัยของ จอห์นสัน สโคว และ จอห์นสัน (Johnson, Skow and Johnson. 1980 : 83 - 93) ที่ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการแก้ปัญหาของเด็ก

จากสภาวะการล้มอย่าง การร่วมมือ การแข่งขัน และการทำงานตามลำพัง โดยศึกษาทดลองกับนักเรียนระดับ 1 จำนวน 45 คน โดยแบ่งกลุ่มละ 15 คน ในสภาวะการให้ความร่วมมือนั้น นักเรียนทำงานกลุ่ม โดยการช่วยกันคิด ทำงานและแสวงหาคำตอบ สภาวะการแข่งขันนักเรียนทำงานโดยแข่งขันกันให้ทันเวลา เล็งก่อน ส่วนสภาวะการทำงานตามลำพังนั้น เด็กจะทำงานตามลำพังจนเสร็จ การวิจัยพบว่า เด็กที่อยู่ในสภาวะการทำงานตามลำพังนั้น เด็กจะทำงานตามลำพังจนเสร็จ การวิจัยพบว่า เด็กที่อยู่ในสภาวะการให้ความร่วมมือมีผลสัมฤทธิ์จากการแก้ปัญหาได้ดีกว่าเด็กที่อยู่ในสภาวะการแข่งขันหรือทำงานตามลำพัง งานวิจัยนี้แสดงว่าการให้ความร่วมมือกันนั้น เมื่อนำมาใช้กับขบวนการแก้ปัญหาจะบรรลุเป้าหมายได้ดีกว่า ดังนั้น ในการสอน ควรให้นักเรียนมีโอกาสเรียนเป็นกลุ่ม ร่วมมือกันแก้ปัญหาซึ่งจะทำให้ให้นักเรียนได้พัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมให้สูงขึ้น อันเป็นผลต่อการพัฒนาสังคมให้ดีขึ้นส่วนหนึ่งด้วย

ดังนั้นในการสอนเพื่อพัฒนาจริยธรรมให้นักเรียนนั้น การสอนด้วยกิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีสอนวิธีหนึ่งที่น่าจะได้นำมาพิจารณาเป็นกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกคน อันเป็นผลทำให้ผู้เรียนรู้จักตนเองมากขึ้น ยอมรับข้อบกพร่องของตนเอง ทำให้เกิดความเข้าใจในความสัมพันธ์ของตนเองกับผู้อื่น เข้าใจผู้อื่นมากขึ้น รวมทั้งยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ได้รับความเคร่งเครียด เกิดความสามัคคีในกลุ่ม มีวินัยทางอารมณ์มากขึ้น และยังช่วยให้ครูรู้จักนักเรียนยิ่งขึ้น ซึ่งทั้งหมดนี้มีผลดีต่อสังคมมนุษย์ ทำให้เกิดการปรับตัวอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม นับว่าเป็นรากฐานของการเป็นผู้มีจริยธรรมนั่นเอง (Strang. 1975 : 89)

ข้อสังเกตจากการศึกษาค้นคว้า

1. การเรียนด้วยกิจกรรมกลุ่มในระยะแรก นักเรียนยังไม่คุ้นเคยกับการเรียนด้วยกิจกรรมกลุ่ม ในขณะที่เรียนจึงไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็นหรือแสดงออก ผู้วิจัยจึงต้องคอยกระตุ้นให้นักเรียนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นและแสดงออกอยู่ตลอดเวลา แต่เมื่อนักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมผ่านไปได้สองครั้งแล้ว นักเรียนก็เริ่มเข้าใจและมีความรู้สึกคุ้นเคย กล้าคิด กล้าพูด กล้าแสดงออกมากขึ้น จึงทำให้กิจกรรมครั้งต่อมาจนเสร็จสิ้นดำเนินค่อนข้างราบรื่นและดียิ่ง

2. การเรียนด้วยกิจกรรมกลุ่ม ช่วยให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเรียน สังเกตจากความตั้งใจในการเรียน เอาใจใส่ต่อการทำกิจกรรม นักเรียนกลุ่มทดลองทุกคนไม่เคยขาดในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเลยในวันและเวลาที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ในโปรแกรม นอกจากนี้หลังจากที่ผู้วิจัยได้ทำการฝึกเสร็จสิ้นแล้วนักเรียนกลุ่มทดลองยังขอให้ผู้วิจัยมาทำการสอนต่อไปตามปกติได้หรือไม่

3. เนื่องจากโรงเรียนมีห้องเรียนจำกัด ในการทำกิจกรรมกลุ่มบางครั้งจึงต้องใช้ห้องเรียนประจำทำกิจกรรม ซึ่งทำให้เกิดเสียงรบกวนห้องข้างเคียงบ้าง แต่ผู้วิจัยก็ได้พยายามเสียงโดยนำกิจกรรมบางกิจกรรมที่ไม่จำเป็นต้องใช้โต๊ะและเก้าอี้ไปดำเนินการในหอประชุมของโรงเรียน

4. การเรียนด้วยกิจกรรมกลุ่มส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกการทำงานร่วมกัน รู้จักแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน รู้จักเคารพในสิทธิของผู้อื่น รู้จักเสียสละ กล้าแสดงความคิดเห็น ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และยอมรับซึ่งกันและกัน

5. การเรียนด้วยกิจกรรมกลุ่ม เปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากการเรียนรู้ ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาพฤติกรรมและปรับปรุงพฤติกรรมบางประการของตนเอง

6. นอกจากนี้ การเรียนด้วยกิจกรรมกลุ่มช่วยให้ครูได้มีโอกาสดำเนินการสังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนที่แสดงออกในขณะที่กำลังทำกิจกรรม ทำให้ครูได้ทราบและเข้าใจธรรมชาติของเด็ก ตลอดจนอุปนิสัย และปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อแก้ไขและช่วยเหลือหรือแนะนำเป็นรายบุคคล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การศึกษาวิจัยครั้งนี้พอที่จะยืนยันได้ว่า กิจกรรมกลุ่มสามารถช่วยพัฒนาจริยธรรมด้านความสามัคคีให้สูงขึ้น จึงควรส่งเสริมให้มีการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านอื่น ๆ ด้วย

1.2 ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยเฉพาะด้านจริยศึกษา ควรจะมีบทบาทในการวางแผนทาง และกำหนดวิธีการเพื่อฝึกอบรมครูผู้สอนจริยศึกษา เพื่อให้ได้พัฒนาความสามารถ และเพิ่มประสิทธิภาพในการสอน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน และการปลูกฝัง จริยธรรมให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยต่อไป

2.1 ในการศึกษาครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กระดับประถมศึกษาในต่างจังหวัด ซึ่งควรจะได้มีการศึกษาในเรื่องเดียวกันนี้กับกลุ่มตัวอย่างระดับอื่น เพื่อศึกษาว่าจะได้ผลเช่นเดียวกับการทดลองครั้งนี้หรือไม่

2.2 ควรมีการวิจัยในตัวแปรของจริยธรรมด้านต่าง ๆ เพื่อจะได้นำมาสรุปเป็นผลโดยรวมว่า กิจกรรมกลุ่มสามารถพัฒนาจริยธรรมด้านใดได้ผลมากน้อยเพียงใด

2.3 ควรศึกษาทำให้เหตุผลเชิงจริยธรรมโดยให้ผู้ตอบได้แสดงเหตุผลด้วยตนเอง เช่น การใช้แบบสอบถามที่เป็นแบบให้เติมคำในช่องว่าง uly โดยเฉพาะถ้าใช้กับเด็กเล็กควรมีภาพประกอบ หรือการสังเกต และมีแบบบันทึกพฤติกรรมที่แสดงออก แล้วนำคำตอบมาวิเคราะห์หา ระดับจริยธรรม

2.4 ควรทดลองโดยใช้ระยะเวลาให้มากขึ้น และมีการทดสอบเมื่อได้รับการศึกษาผ่านไปเวลานาน 3 เดือน 6 เดือน หรือ 1 ปี เพื่อศึกษาความคงที่ของพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็ก

2.5 ควรมีการศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กเกี่ยวกับตัวแปรต่าง ๆ เช่น เด็กที่นับถือศาสนาต่างกัน เด็กที่เรียนโรงเรียนวัดกับโรงเรียนทั่ว ๆ ไป

2.6 ควรนำวิธีการสอนแบบอื่น ๆ เช่น การสอนโดยใช้บทบาทสมมติ การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง การใช้สไลด์ ฟิล์มสไลด์ ภาพยนตร์ และอื่น ๆ เพื่อศึกษาว่าจะสามารถพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนได้หรือไม่เพียงใด

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

โกวิท ประวาลพุกัญ และ สัมศักดิ์ สันจุระเวทย์ การประเมินในชั้นเรียน วัฒนาพานิช

2523, 280 หน้า

โกศล มีคุณ การวิจัยเชิงทดลองฝึกอบรมการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และทักษะในการล่วมบทบาท

ของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปริชญานนท์ กศ.ด. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

2524, 385 หน้า จัดสำเนา

จรจลา สุวรรณทัต "การสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว" คู่มือปริทัศน์ 5(6) : 53 - 58

มิถุนายน 2523

_____ "ธรรมชาติของเด็กประถมศึกษา" ประยาภิศึกษา 28(4) : 13 - 17 พฤศจิกายน

2519

สันติภา ลิ้มปีเจริญ กระบวนการกลุ่มในการเรียนการสอน เตอะอิลลีเนลเพรส 2522, 99 หน้า

จกาด ปวยโต การศึกษาค้นคว้าของการฝึกอบรมตามโครงการจริยธรรมสำหรับนักศึกษาวิทยาลัยครู

สงขลา วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2521, 158 หน้า จัดสำเนา

สันทนา ภาคบงกช การสอนสังคมศึกษา หน่วย "วันคล้ายของชาติ" ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยวิธี

กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2517, 164 หน้า

จัดสำเนา

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบคณิก จริยธรรมของเยาวชนไทย สถาบันวิจัย

พฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร พิมพ์ครั้งที่ 2 2520, 339 หน้า

(รายงานการวิจัย ฉบับที่ 21)

_____ "แนวทางการวิจัยการประถมศึกษาเพื่อพัฒนาจิตสำนึกของเด็ไทย" วารสารการวิจัย

ทางการศึกษา 8 : 12 - 19 มิถุนายน 2521

พิศนภา แยมมณี "การสอนกลุ่มสัมพันธ์ในโรงเรียน" วิทยาสาร 23 : 16 - 17

1 ธันวาคม 2521

กิตานา เขมมณี และคนอื่น ๆ กลุ่มสัมพันธ์ ทฤษฎี และแนวปฏิบัติ เล่ม 1 บุรพาศิลป์การพิมพ์
2522, 245 หน้า

นพพร พาณิปล้อย "ท่านเคยเป็นครูอาจารย์เช่นไรหรือไม่" ข่าวรามคำแหง 7 : 4,
17 มิถุนายน 2521

นันทนา เทพบริรักษ์ การเปรียบเทียบผลการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ หน่วย "พลังงาน" โดย
วิธีการบวนการกลุ่มสัมพันธ์และวิธีสอนแบบธรรมดาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิทยานิพนธ์
ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2518, 142 หน้า อัดสำเนา

แนะนำแห่งประเทศไทย, ลมาคม จิตวิทยาพื้นฐานเพื่อการแนะแนว เข็มทรีล เอกซ์เพรสศึกษา
การพิมพ์ 2523, 266 หน้า

บรรจง สัมภรสา ปรัชญากับการศึกษา ไทยวัฒนาพานิช 2522, 258 หน้า

บรรพต วีระชัย "ความมั่นคงแห่งชาติและกำลังอำนาจของชาติ" รัฐาภิรักษ์ 17 (4) :
107 - 126 ตุลาคม - ธันวาคม 2518

รัฐศาสตร์ทั่วไป โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2521, 365 หน้า

บัญชา ศรีประมง กิจกรรมเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ อมรินทร์การพิมพ์ 2521, 253 หน้า

บุญถิ่น อัตถากร และ รัตนา สันบุญเก็ก การเตรียมครู โรงพิมพ์คุรุสภา 2513, 35 หน้า

ประเทิน มหาพันธ์ การศึกษากับการกระทำผิดกฎหมายของเยาวชน ปรินทานิพนธ์ กศ.ด.

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2521, 440 หน้า อัดสำเนา

ปัทมา เทพศรีพงศ์ การสอนอ่านเอาเรื่องภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการกลุ่ม วิทยานิพนธ์

ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2517, 183 หน้า อัดสำเนา

เป็รื่อง ภูมิท "การสอนจริยศึกษาตามวิธีสอนแบบเบญจพันธ์" ศึกษาคำลัตรี มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2(1) : 19 - 27 มิถุนายน - ธันวาคม 2520

พจน์ สะเพียรชัย และคนอื่น ๆ การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร 2519, 210 หน้า

พยอม อังคตานุวัฒน์ จิตวิทยาพัฒนาการเด็ก อมรินทร์การพิมพ์ 2521, 90 หน้า

จำลอง เกียงแท้ ผลการใช้วิธีอภิปรายกลุ่มในการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมในเด็กชั้นประถม

ปีที่ 5 ที่มาจากสภาพสังคมในโรงเรียนที่ต่างกัน ปรินทิพย์ กต.ม. มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2524

สังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, ลังภา คู่มือครูจริยศึกษาภาคปฏิบัติ เรื่อง แนวการสอนจริยศึกษา

2520, 77 หน้า

* สิบพนนท์ เกตุทัต การศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม : จุดยืนและทิศทางการศึกษาไทย สำนักพิมพ์

วัฒนาพานิช 2518, 189 หน้า

สุเชษฐ์ นวาทะริม อิทธิพลของการเป็นแบบอย่างต่อการพัฒนาจริยธรรม ปรินทิพย์ กต.ม.

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2519, 91 หน้า อัดสำเนา

สุภาพรรณ พวงจันทะ การเปรียบเทียบผลการสอนวิชาศีลธรรม หน่วย "คุณธรรมเสริมสร้าง

ลักษณะนิสัย" โดยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ และวิธีการสอนแบบธรรมดาสู่ชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 6 วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2519, 145 หน้า อัดสำเนา

สุรวิทย์ ศิริวิทย์, ม.ร.ว. "การสอนจริยธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา" ประถมศึกษา

29(8) : 42 - 46 มีนาคม 2521

เสริมศิริ เมนะแก้ว การเปรียบเทียบผลการสอนวิชาหลักการสอน หน่วย "โรงเรียนประถมศึกษา"

โดยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และวิธีการสอนแบบธรรมดาสู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2519, 134 หน้า อัดสำเนา

ไฉฉฉา จตุรพิตร การสอนจริยธรรมด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

โรงเรียนลำริดแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยานิพนธ์ คต.ม. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2523, 133 หน้า อัดสำเนา

อาภา ถนัดช่าง "แนวคิดในการสอนวิชาจริยศึกษากลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย" ประถมศึกษา

5 : 2 - 13 ธันวาคม 2521

อานวย ทะพินัก และ ชัยนัต วรรณะภูติ "จริยธรรมในสังคมไทยในทัศนะของนักการศึกษา"

วารสารสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 13(5) : 23 - 47 มิถุนายน -

กรกฎาคม 2522

- ✓ Allport, G. "Some Roots of Prejudice," Journal of Research and Development in Education. 22 : 9 - 39, 1969.
- Biskin, Donald S. and Kenneth Hoskinson. "An Experimental Test of the Effect of Structured Discussions of Moral Dilemmas Found in Children's Literatures on Moral Reasoning," The Elementary School Journal. 77(5) : 407 - 415, 1977.
- Button, Leslie. Developmental Group Work with Adolescent. London, University of London Press Ltd., 1973. 208p.
- Cartwright, Dorwin and Alvin Zander. Group Dynamics. 3rd. ed., New York, Harper and Row Publishers, 1968. 580 p.
- Ferguson, George A. Statistic Analysis in Psychology and Education. New York, McGraw-Hill Book Company, 1971. 492 p.
- Freud, Sigmund. An Outline of Psychoanalysis. New York, W.W. Norton Co., 1944. 358 p.
- Good, Carter V. Dictionary of Education. New York, McGraw-Hill Book Company, 1973. 588 p.
- Handerson, George. Human Relation From Theory and Practice. Oklahoma, The Macmillan Company, 1967.
- Harvighurst, R.J. Education and Society. New York, John Wiley and Sons, Inc., 1953. 658 p.
- ✓ Hewitt, L.E. and R.L. Jenkin. "Fundamental Patterns of Maladjustment : The Dynamics of Their Origins," Journal of Research and Development in Education. 11(2) : 8 - 17, 1976.
- Jayarathne, Srivika Denapriya. "The Effect of Contract-Based Behavioral Intervention on Some Decision-Making Characteristics in Delinquent Families," Dissertation Abstracts. 36 : 6964-A, 1975.
- Jayaswal, Sitaram. Foundations of Educational Psychology. 2nd. ed., New Delhi, Arnold Heinemann Publishers (India) Private Limited, 1964. 613 p.
- ✓ Johnson, David W., Linda Skow and Roger Johnson. "Effect of Cooperative, Competition and Individualistic Conditions on Children's Problems Solving Performance," American Educational Research Journal. 17(1) : 83 - 93, Spring, 1980.
- Kay, W. Moral Development. London, George Allen and Unwin, Ltd., 1970. 383 p.

- Kohlberg, L. "Moral Stage and Moralization : The Cognitive Development Approach," in Moral Development and Behavior. ed. by Thomas Lickona, p. 29-53, New York, Holt Rinehart and Winston, 1976..
- _____. "Stage and Sequence : Cognitive Developmental Approach to Socialization in D.A. Goslin (ed.)," Handbook of Socialization Theory and Research. p. 347 - 472, New York, Rand McNally and Company, 1973.
- _____. "Stage and Sequence : Cognitive Developmental Approach to Socialization, in D.A. (Goslin) (ed.)," Handbook of Socialization Theory and Research. p. 347 - 480, Chicago, Rand McNally and Company, 1969.
- Korean Educational Development Institute. A Study on Educational Innovations in Republic of Korea. 1979. 103 p. typed.
- Lex, James Joseph. "Attitude Change of Seminary Students Associated with a Course in Group Dynamics," Dissertation Abstracts. 33(5) : 6093-A, 1973.
- Mischel, J.B. Personality Patterns of Pupils. London, Paladin, 1971. 457 p.
- _____. Personality Dimension in Children. London, Penquin Books, 1968. 283 p.
- Morris, Van Cleave. Philosophy and the American School : An Introduction to the Philosophy of Education. Boston, Houghton Mifflin, 1961.
- Mumpower, D.L. "Emotional of Education as Factor in the Learning Procise," The Journal of Educational Research. 16(6), February, 1973.
- Nunnally, Jum C. Educational Measurement and Evaluation. New York, McGraw-Hill Book Company, 1973. 598 p.
- Parson, T. The Self in Social Interaction. New York, Wiley, 1959. 475 p.
- Psychology Today : an Introduction. 2nd. ed., p. 149, Del Mar, California, CRM Books, 1972.
- Sanz, J. and H.J. Buther. Development Psychology. Maryland, Penquin Books, Inc., 1975. 501 p.

Schmuck, Richard A. and Patricia A. Schmuck. Group Process in the Classroom. Iowa, W.M.C. Brown Company Publishing, 1975.

Skinner, B.F. Beyond Freedom and Dignity. New York, Alfred a Knopf, 1971. 225 p.

Strang, Ruth. The Adolescence Views Himself. New York, McGraw-Hill, 1975. 581 p.

Vincent, B.R. "The Effects of Two-Teaching Approaches on The Moral Judgement of Sixth Grade Children," Dissertation Abstracts. 37(10) : 6436-A, April, 1976.

Wilson, Irwin A. "Change in Mean Level of Thinking in Grade 1 - 8 Through of Interaction Analysis System Based on Bloom's Taxonomy," The Journal of Educational Research. 66(9) : 422, 1974.

Withall, John and W.W. Lewis. "Social Interaction in the Classroom," Handbook of Research on Teaching. N.L. Gage (editor), p. 684, Chicago, Rand McNally and Company, 1963.

חברת נאמנה

ค่าผลต่างของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสำนึกดีระหว่างการทดสอบก่อนการเรียน
และหลังการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลอง (D_E)

เลขที่	ก่อนการเรียน	หลังการเรียน	D_E
1	94	101	7
2	95	98	3
3	86	94	8
4	93	98	5
5	89	98	9
6	92	96	4
7	79	91	12
8	89	97	8
9	83	88	5
10	75	88	13
11	87	98	11
12	73	86	13
13	85	90	5
14	72	86	14
15	84	87	3
16	83	89	6
17	83	90	7
18	81	89	8
19	79	85	6
20	76	84	8
21	76	87	11
22	74	91	17
23	69	86	17
24	67	88	21

ค่าผลต่างของคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความลำเอียง ระหว่างการทดสอบก่อนการเรียน
และหลังการเรียนของนักเรียนกลุ่มควบคุม (D_C)

เลขที่	ก่อนการเรียน	หลังการเรียน	D_C
1	89	95	6
2	83	85	2
3	81	82	1
4	82	84	2
5	88	92	4
6	83	81	-2
7	90	86	-4
8	91	94	3
9	87	83	-4
10	87	86	-1
11	92	95	3
12	84	84	0
13	92	97	5
14	83	87	4
15	85	89	4
16	91	95	4
17	89	93	4
18	90	93	3
19	83	88	5
20	86	89	3
21	87	86	-1
22	87	90	3
23	72	70	-2
24	63	72	9

การเปรียบเทียบความแตกต่างของผลต่างของคะแนน
การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความล้ามีคิที่ได้
จากการทดสอบก่อนการ เรียนและหลังการ เรียน
ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S^2
กลุ่มทดลอง	24	9.2083	22.6068
กลุ่มควบคุม	24	2.1250	10.2010

$$\begin{aligned}
 \text{สูตร} \quad t &= \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{N_1} + \frac{S_2^2}{N_2}}} \\
 &= \frac{9.2083 - 2.1250}{\sqrt{\frac{22.6068}{24} + \frac{10.2010}{24}}} \\
 &= \frac{7.0833}{1.3669} \\
 &= 5.1820^{**}
 \end{aligned}$$

หมายเหตุ

$\bar{X}_1$ แทน $\bar{D}_E$

$\bar{X}_2$ แทน $\bar{D}_C$

การเปรียบเทียบคะแนนการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
ด้านความล้ามีคิของนักเรียนก่อนการ เรียนด้วย
กิจกรรมกลุ่มและหลังการ เรียนด้วยกิจกรรมกลุ่ม

กลุ่มทดลอง	N	$\bar{X}$	ΣD	ΣD^2
ก่อนการ เรียน	24	81.8333	221	2555
หลังการ เรียน	24	91.0416		

$$\begin{aligned}
 \text{สูตร} \quad t &= \frac{\Sigma D}{\sqrt{\frac{n \Sigma D^2 - (\Sigma D)^2}{n - 1}}} \\
 &= \frac{221}{\sqrt{\frac{24(2555) - (221)^2}{24 - 1}}} \\
 &= \frac{221}{\sqrt{\frac{61320 - 48841}{23}}} \\
 &= \frac{221}{\sqrt{542.5652}} \\
 &= \frac{221}{23.2930} \\
 &= 9.4878^{**}
 \end{aligned}$$

ค่าอำนาจจำแนก (t) ของแบบทดสอบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านความล้มคด

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก
1	3.7191
2	2.7777
3	4.1918
4	3.8501
5	5.7991
6	4.3243
7	2.3264
8	4.0058
9	5.6770
10	8.1484
11	4.3298
12	2.0006
13	4.6048
14	4.5261
15	3.6012
16	3.7143
17	4.6380
18	2.2084
19	2.9639
20	4.0213

การหาความเที่ยงตรงของแบบทดสอบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความล้มคดีย

$$\text{จากสูตร} \quad \rho = 1 - \frac{6\sum d^2}{N(N^2 - 1)}$$

$$\text{เมื่อ} \quad \rho = \text{ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์}$$

$$\text{ห้องที่ 1} \quad \sum d^2 = 720$$

$$N = 23$$

$$\text{ห้องที่ 2} \quad \sum d^2 = 462$$

$$N = 21$$

$$\rho_1 = 1 - \frac{6 \times 720}{23(529 - 1)}$$

$$= 1 - \frac{4320}{12144}$$

$$= 1 - .3557$$

$$= .6443$$

$$\rho_2 = 1 - \frac{6 \times 462}{21(441 - 1)}$$

$$= 1 - \frac{2772}{9240}$$

$$= 1 - .30$$

$$= .70$$

$$\rho_{\text{เฉลี่ย}} = \frac{\rho_1 + \rho_2}{2}$$

$$= \frac{.6443 + .70}{2}$$

$$= \frac{1.3443}{2}$$

$$= .6721$$

$$\text{ค่าความเที่ยงตรงของแบบทดสอบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความล้มคดีย} = .6721$$

การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสำนึกดี

จากสูตร
$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right)$$

เมื่อ
$$\begin{aligned} r_{tt} &= \text{ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ} \\ n &= 20 \\ \sum S_i^2 &= 27.763 \\ S_t^2 &= 87.2221 \end{aligned}$$

แทนค่า
$$\begin{aligned} r_{tt} &= \frac{20}{20-1} \left(1 - \frac{27.763}{87.2221} \right) \\ &= \frac{20}{19} (1 - .3183) \\ &= \frac{20}{19} \times .6817 \\ &= .7175 \end{aligned}$$

แบบทดสอบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสำนึกดีมีความเชื่อมั่น = .7175

คู่มือการใช้โปรแกรมการสอนจริยธรรมด้านความสามัคคีด้วยกิจกรรมกลุ่ม

โปรแกรมการสอนจริยธรรมด้านความสามัคคีด้วยกิจกรรมกลุ่ม เป็นโปรแกรมที่มุ่งให้สมาชิกได้ร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักแสดงความคิดเห็น และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ตลอดจนเข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่น รู้จักการให้อภัยกันและกัน เป็นต้น โดยมีผู้ให้คำแนะนำในการทำกิจกรรม อำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้การทำกิจกรรมดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จะนำมาใช้ให้พร้อมก่อนการทำกิจกรรม ผู้ให้คำแนะนำในการทำกิจกรรมนี้อาจจะเป็นครูหรือผู้ที่มีความเข้าใจในเรื่องของกิจกรรมกลุ่ม ก็จะทำหน้าที่เป็นผู้นำเข้าสู่กิจกรรม กระตุ้นให้นักเรียนทุกคนเข้าร่วมในกิจกรรมขึ้นวิเคราะห์ การสรุป และประยุกต์บทเรียนไปใช้ ตลอดจนคอยให้คำแนะนำปรึกษาปัญหาต่าง ๆ อันเกิดจากการทำกิจกรรมกลุ่ม เนื่องจากการทำกิจกรรมกลุ่มนี้ขั้นตอนลึกลับซับซ้อนพอสมควร ดังนั้น ผู้ที่จะนำไปใช้จะต้องศึกษารายละเอียดของบทเรียนก่อนที่จะนำไปใช้ และเพื่อความสะดวกในการทำกิจกรรม ควรจัดเตรียมห้องเรียนให้อยู่ในสภาพที่พร้อมที่จะจัดแบ่งสมาชิกออกเป็นกลุ่ม ๆ ได้โดยสะดวก พร้อมทั้งเตรียมสื่อการเรียนการสอนที่จะใช้ในแต่ละครั้งให้เรียบร้อย และครบตามจำนวนกลุ่มของสมาชิก โดยเฉพาะถ้าจะนำไปใช้ในโรงเรียน ครูควรปฏิบัติตามคำแนะนำต่อไปนี้

คำแนะนำการใช้โปรแกรมการสอนจริยธรรมด้านความสามัคคีด้วยกิจกรรมกลุ่มสำหรับครู

1. ศึกษาโปรแกรมอย่างละเอียดและเตรียมสื่อการเรียนให้พร้อม
2. นำเข้าสู่บทเรียนตามกิจกรรมที่กำหนดไว้
3. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามจำนวนที่กำหนด
4. แจกบัตรคำสั่ง หรือกำหนดกิจกรรมให้นักเรียนทำ และแจกอุปกรณ์หรือสื่อการเรียนให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม แล้วให้นักเรียนลงมือทำกิจกรรม
5. เมื่อนักเรียนทำกิจกรรมเสร็จ ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเสนอหรือแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกในการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน
6. ครูนำการวิเคราะห์กระบวนการทำกิจกรรมกลุ่ม ให้นักเรียนช่วยกันอภิปราย เสนอแนะและสรุป

คำแนะนำการใช้โปรแกรมการสอนจริยธรรมด้านความสำนึกด้วยกิจกรรมกลุ่มสำหรับนักเรียน
 การเรียนโดยใช้โปรแกรมการสอนจริยธรรมด้านความสำนึกด้วยกิจกรรมกลุ่ม สมาชิก
 จะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมทุกขั้นตอน
2. ให้ความร่วมมือในการจัดกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มย่อยให้เป็นไปอย่างรวดเร็วและเป็นระเบียบ
3. ศึกษาคำสั่งหรือบัตรงานให้เข้าใจแล้วลงมือทำงานกลุ่มตามที่กำหนด
4. ถ้ามีผู้สังเกตการณ์ ผู้สังเกตการณ์จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งหรือกติกาอย่างเคร่งครัด
5. เมื่อทำกิจกรรมกลุ่มเสร็จเรียบร้อย แต่ละกลุ่มต้องเสนอผลงาน อาจจะโดยการส่งตัวแทน สมาชิก หรือผู้สังเกตการณ์ รายงานข้อสังเกตที่ได้ในขณะที่สมาชิกทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน
6. ให้ความร่วมมือในการวิเคราะห์กระบวนการทำกิจกรรมกลุ่ม สรุป และให้ข้อเสนอแนะ
7. ในการเรียนด้วยกิจกรรมกลุ่ม สมาชิกจะต้องมีความรับผิดชอบร่วมกัน มีวินัย รู้จักเสียสละ กล้าแสดงออก ยอมรับตนเอง และยอมรับผู้อื่น ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมของกลุ่ม สามารถทำงานได้ทั้งในฐานะเป็นผู้นำหรือผู้ตาม และต้องปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในโปรแกรม

โปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับจริยธรรมด้านความสามัคคี

ครั้งที่ 1

ปฐมนิเทศ

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้สมาชิกทราบถึงกระบวนการเรียนการสอน และทำความเข้าใจก่อนเข้าร่วมกลุ่ม
ทำกิจกรรมต่าง ๆ ต่อไป

ขนาดของกลุ่ม 24 คน

เวลาที่ใช้ 1 ชั่วโมง

สถานที่ ห้องสมุด

อุปกรณ์ โปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่ม จำนวน 24 ชุด

- วิธีการ
1. สมาชิกและผู้ดำเนินกิจกรรมกลุ่มนั่งเป็นวงกลม
 2. ผู้ดำเนินการแจกโปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่มแก่สมาชิกทุกคน
 3. ผู้ดำเนินการอธิบายและชี้แจงรายละเอียด ตลอดจนการปฏิบัติในการทำกลุ่มร่วมกัน
 4. สมาชิกซักถามปัญหาที่ไม่เข้าใจ จากนั้นผู้ดำเนินการและสมาชิกช่วยกันสรุป
เพื่อความเข้าใจตรงกัน
 5. ปิดการปฐมนิเทศ

ครั้งที่ 2

ใครสำคัญกว่า

จุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของตนเองและผู้อื่นที่อยู่ร่วมกันในสังคม
และเปรียบเทียบให้เห็นจริงกับอวัยวะของศพที่เรา ซึ่งแต่ละส่วนต่างก็มีความสำคัญ
หากขาดอวัยวะใดอวัยวะหนึ่งก็จะทำให้ร่างกายบกพร่องหรือผิดปกติไป

ขนาดของกลุ่ม กลุ่มละ 12 คน 2 กลุ่ม

เวลา 45 นาที

สถานที่ ห้องเรียน

อุปกรณ์ รูปภาพ ปากกา และรูปภาพคนที่สามารถแยกส่วนต่าง ๆ ได้

วิธีการ 1. ให้ผู้เรียนนั่งเป็นวงกลม

2. ผู้ดำเนินการเล่าเรื่อง "ใครสำคัญกว่า" ให้ผู้เรียนฟัง พร้อมทั้งดูภาพประกอบ

3. ให้ผู้เรียนแบ่งกันในกลุ่มละหกคน อภิปรายกันภายในกลุ่ม แล้วให้ส่งตัวแทน

ของกลุ่มนำเสนอแจ้งว่าได้ผลสรุปว่าอย่างไร และมีเหตุผลอย่างไร

4. ผู้ดำเนินการสรุปผลที่ได้จากกลุ่มต่าง ๆ และชี้แจงให้ทราบว่าที่แต่ละกลุ่ม

ตอบมานั้น กลุ่มใดให้เหตุผลได้ถูกต้อง

5. ผู้ดำเนินการและผู้เรียนร่วมกันสรุปผลที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้

ครั้งที่ 3

ใคร ทำอะไร ที่ไหน และเมื่อไหร่

กิจกรรม 1 "ใคร ทำอะไร ที่ไหน"

จุดมุ่งหมาย เพื่อชี้ให้เห็นว่าในการทำงาน การคิด การพูด ถ้าไม่มีการปรึกษาหารือกัน ก็จะ
ทำให้เกิดความผิดพลาดและไม่ได้สาระประโยชน์ใด ๆ

ขนาดของกลุ่ม 24 คน

เวลาที่ใช้ 45 นาที

สถานที่ ห้องเรียน

อุปกรณ์ -

วิธีการ

1. ผู้ดำเนินการและสมาชิกนั่งเป็นวงกลม
2. ผู้ดำเนินการอธิบายถึงการทำกิจกรรมนี้ แล้วผู้ดำเนินการสาธิตให้สมาชิกได้เข้าใจ
ก่อนลองครั้ง
3. ให้สมาชิกที่อาสาสมัครออกมาเป็นผู้ดำเนินการแทน แล้วให้จดประโยคที่ได้ไว้
บนกระดานดำ ทั่วประมาณ 8 - 10 ครั้ง
4. ให้สมาชิกพิจารณาประโยคต่าง ๆ บนกระดานดำว่าเป็นประโยคที่สมเหตุสมผล
หรือไม่ แล้วอภิปรายร่วมกัน
5. ผู้ดำเนินการและสมาชิกช่วยกันสรุปผลที่ได้จากกิจกรรมนี้

กิจกรรม 2 "ซื้อของ"

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้เห็นว่าการร่วมมือกันของกลุ่ม บ่มเพาะซึ่งความสำเร็จ

ขนาดของกลุ่ม 24 คน

เวลาที่ใช้ 45 นาที

อุปกรณ์ แจกันดอกไม้

- วิธีการ
1. ผู้ดำเนินการและสมาชิกนั่งเป็นวงกลม
 2. ผู้ดำเนินการนำแจกันดอกไม้ที่มีราคาติดไว้มาตั้งกลางวง แล้วถามว่า ถ้าครูจะให้สมาชิกของกลุ่มนี้คนใดคนหนึ่งซื้อแจกันดอกไม้ เพื่อไว้ประดับห้อง ใครจะสามารถซื้อได้บ้าง
 3. ผู้ดำเนินการ ถามต่อเนื่องจากไม่ว่าสมาชิกคนใดจะซื้อได้ ว่า ถ้าอย่างนั้นจะทำอย่างไร ถ้าสมาชิกทุกคนปรารถนาจะได้แจกันดอกไม้นี้ โดยที่ทุกคนก็ไม่ได้เตรียมมากนัก
 4. สมาชิกทุกคนร่วมกันสละทรัพย์จำนวนเท่า ๆ กัน แล้วซื้อแจกันดอกไม้ไว้
 5. ผู้ดำเนินการและสมาชิกร่วมกันอภิปรายและสรุปผลของการทำกิจกรรมนี้ว่าให้ความสนุกสนานได้บ้าง

ครั้งที่ 4

หาของ

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้เห็นว่าการทำงานใด ๆ จะสำเร็จได้ เพราะความพร้อมใจกัน

ขนาดของกลุ่ม 24 คน

เวลาที่ใช้ 1.30 ชั่วโมง

สถานที่ หอประชุมและสนามหน้าโรงเรียน

อุปกรณ์ ยางลบ ดินสอ ไม้บรรทัด ปากกา แก้วน้ำ

- วิธีการ
1. แบ่งสมาชิกออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ สี่กลุ่ม กลุ่มละห้าคน และให้ผู้สังเกตการณ์กลุ่มละหนึ่งคน
 2. ผู้ดำเนินการบอกให้สมาชิกแต่ละคนเอาของของตนหนึ่งชิ้นไปซ่อนไว้ในที่ไกล ๆ นอกห้องประชุม แต่อย่าไปซ่อนในที่รก หรือเดินเข้าไปลำบาก เมื่อเอาไปซ่อนแล้ว จำด้วยว่าของที่นำไปนั้นวางไว้ที่ตรงไหน
 3. ผู้ดำเนินการบอกกติกาให้สมาชิกทุกคนทราบ คือ
 - 3.1 ทุกคนในกลุ่มย่อยต้องจับมือขณะที่จะไปเอาของของทุกคนในกลุ่ม
 - 3.2 ระหว่างที่วิ่งจับมือไปเอาของนั้น ห้ามทุกคนพูด แต่อนุญาตให้ใช้สัญญาณกันได้
 - 3.3 เมื่อกลุ่มใดเอาของของแต่ละคนในกลุ่มของตนได้แล้วครบแล้ว ให้รีบวิ่งเข้ามาให้ที่ผู้ดำเนินการกำหนด และจะต้องจับมือกันอยู่ตลอดเวลา
 กลุ่มใดไม่ปฏิบัติตามกติกา จะถูกปรับแพ้
 4. ผู้ดำเนินการถามความรู้สึกของคนในกลุ่มว่ารู้สึกอย่างไร เมื่อต้องการไปเอาของ ๆ ตนเองก่อน แต่ถูกคนอื่นดึงไป และรู้สึกอย่างไรเมื่อพูดไม่ได้ และมีมือก็ยังต้องจับกันอยู่
 5. ถามสมาชิกว่ากิจกรรมนี้ให้ข้อคิดอะไรแก่เรา แล้วอภิปรายร่วมกัน

ครั้งที่ 5

หักไม้

จุดมุ่งหมาย เพื่อสะท้อนให้สมาชิกเห็นว่า การมีความสำนึกเกี่ยวกับการแตกความสามัคคีกันนั้น
ผลที่ได้รับจะเป็นอย่างไร

ขนาดของกลุ่ม 24 คน

เวลาที่ใช้ 1.30 ชั่วโมง

สถานที่ ห้องเรียน

อุปกรณ์ ไม้ไผ่ขนาดพอสมควรที่สามารถจะหักได้ จำนวนเท่ากับสมาชิก เขือก

- วิธีการ**
1. นำไม้ไผ่แบ่งเป็นมัด มัดละ 12 อัน 2 มัด แล้วรวมกันส่งให้สมาชิกทุกคนทดลองหัก
 2. เมื่อครบแล้ว แยกออกเป็นสองมัด แล้วให้สมาชิกลองทดลองหักอีกครั้งหนึ่ง
จนครบทุกคน
 3. นำมัดไม้ไผ่มาแยกเป็นอันเดี่ยว ๆ แล้วให้สมาชิกทุกคนถือไว้เพื่อคอยฟังคำสั่ง
ของผู้ดำเนินการ
 4. ผู้ดำเนินการให้สมาชิกทุกคนหักไม้ไผ่ชิ้นพร้อม ๆ กัน ผลปรากฏทุกคนสามารถหักได้
 5. ผู้ดำเนินการถามความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อขณะหักไม้ไผ่ทั้งหมด 24 อัน และ 12 อัน
จนกระทั่งหักไม้ไผ่อันเดียว ว่าสมาชิกมีความรู้สึกหรือมีความคิดเห็นอย่างไร
 6. ผู้ดำเนินการและสมาชิกร่วมกันสรุปว่า สมาชิกได้แง่คิดอะไรบ้างจากการทำ
กิจกรรมนี้

ครั้งที่ 6

ชกคะเบ่อ

จุดมุ่งหมาย เพื่อชี้ให้เห็นว่า การร่วมแรงร่วมใจเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ทำให้ประสบความสำเร็จ
แต่ถ้าแตกแยกกันก็จะก่อให้เกิดความล้มเหลว

ขนาดของกลุ่ม 24 คน

เวลาที่ใช้ 1.30 ชั่วโมง

สถานที่ สนามกีฬา และห้องเรียน

อุปกรณ์ เชือก 1 เส้น

- วิธีการ
1. แบ่งสมาชิกออกเป็นสองกลุ่ม กลุ่มละ 12 คน คือ กลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2
 2. ผู้ดำเนินการเรียกเฉพาะเจาะจงตัวสมาชิกมากลุ่มละสามคน เพื่อมารับทราบ
กติกาที่กำหนดไว้ โดยไม่ให้สมาชิกคนอื่นทราบ คือ
 - 2.1 ครั้งแรกให้สมาชิกสามคนของกลุ่มที่ 1 ไม่ออกแรงดึงในขณะที่แข่งขันไปได้
สักครู่หนึ่ง โดยให้สังเกตสัญญาณมือจากผู้ดำเนินการ
 - 2.2 ครั้งที่สอง ก็เช่นเดียวกับครั้งแรก แต่ให้สมาชิกสามคนของกลุ่มที่ 2
ปฏิบัติบ้าง
 - 2.3 ครั้งที่สาม เมื่อพักสักครู่แล้วจึงให้ทั้งสองฝ่ายแข่งขันกันตามปกติ
 3. เมื่อดำเนินการในสนามเรียบร้อยแล้วให้สมาชิกทุกคนกลับเข้าห้องเรียน
 4. ผู้ดำเนินการถามถึงผลที่ได้จากการแข่งขันแต่ละครั้ง และถามความรู้สึกของ
ผู้แพ้ และผู้ชนะ รวมทั้งให้ทุกคนพิจารณาถึงการร่วมกันทำงานภายในกลุ่ม
ของตน
 5. ผู้ดำเนินการและสมาชิกร่วมกันอภิปรายในประเด็นของปัญหาต่าง ๆ และให้
สมาชิกสรุปว่า กิจกรรมให้ประโยชน์หรือความคิดอะไรแก่สมาชิกบ้าง

ครั้งที่ 7

หย่อนกระป๋อง

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้เห็นว่าในการทำงานกลุ่ม ทุกคนในกลุ่มจะต้องเสียสละ และร่วมมือกัน งานที่ได้รับมอบหมายจึงจะบรรลุเป้าหมาย

ขนาดของกลุ่ม กลุ่มย่อย ๆ สี่กลุ่ม กลุ่มละหกคน

เวลาที่ใช้ 1.30 ชั่วโมง

สถานที่ หอประชุม

อุปกรณ์ กระป๋องเล็กหนึ่งใบ เจาะรูรอบ ๆ ห่างเท่า ๆ กัน จำนวนหกรู และกระป๋องใหญ่ที่กระป๋องเล็กสามารถงัดพอดี จำนวนสองชุด

- วิธีการ
1. ผู้ดำเนินการให้สมาชิกกลุ่มหนึ่งพยายามนำกระป๋องลงให้ได้ ถ้าใครเป็นผู้นำลงได้จะเป็นผู้ชนะ อีกกลุ่มหนึ่งให้ช่วยกันนำกระป๋องลงให้ได้จะเป็นกลุ่มชนะ
 2. ผู้ดำเนินการมีนาฬิกาเพื่อจับเวลาในการทำงานของทั้งสองกลุ่มเพื่อเปรียบเทียบ
 3. เมื่อสมาชิกทราบกติกา ให้สมาชิกหยิบปลายเชือกแต่ละเส้นขึ้น โดยยืนห่างกันเป็นระยะเท่า ๆ กัน แล้วหยิบกระป๋องใหญ่วางตรงกลางวง
 4. ผู้ดำเนินการให้สัญญาณการแข่งขัน และเริ่มจับเวลา
 5. เมื่อเสร็จแล้ว ผู้ดำเนินการและสมาชิกร่วมกันอภิปรายและสรุปผลที่ได้

ครั้งที่ 8

กระเช้าศิลป์

จุดมุ่งหมาย มุ่งความร่วมมือ และรู้จักประสานงานกัน และให้เห็นความสำคัญของชีวิตกลุ่ม
ตลอดจนความสำคัญของแต่ละคน

ขนาดของกลุ่ม กลุ่มย่อย ๆ ถึงกลุ่ม กลุ่มละหกคน

เวลาที่ใช้ 1.30 ชั่วโมง

สถานที่ ห้องเรียน

อุปกรณ์ แจกันสี่ใบ

- วิธีการ
1. ให้สมาชิกจับสลากว่าได้อยู่กลุ่มใด
 2. ให้แต่ละคนไปเก็บใบไม้ ใบหญ้า ดอกไม้ กิ่งไม้คนละหนึ่งชิ้น อย่าอนุญาตให้คนใดคนหนึ่งเอาทั้งกิ่งทั้งดอกทั้งก้าน
 3. ให้แต่ละกลุ่มช่วยกันจัดแจกันให้สวยงาม
 4. เมื่อจัดเสร็จแล้วให้นำมาวางตรงกลาง แล้วถามความรู้สึกของสมาชิกถึงความหมายที่ตนไปเก็บสิ่งนั้น ๆ มา มีเหตุผลอย่างไรหรือคิดอย่างไร
 5. ให้สมาชิกภายในกลุ่มแสดงความรู้สึกระหว่างการจัดแจกันดอกไม้ว่า สมาชิกให้ความสำคัญต่อสิ่งที่ตนนำมาเพียงใด
 6. ผู้ดำเนินการและสมาชิกร่วมกันอภิปราย และสรุปแนวคิดที่ได้จากกิจกรรมนี้

ครั้งที่ 9

การต่อต้านส่วน

จุดมุ่งหมาย เพื่อฝึกทักษะการทำงานกลุ่ม และเรียนรู้ถึงปัญหา อุปสรรค และองค์ประกอบต่าง ๆ
ในการทำงานร่วมกัน

ขนาดของกลุ่ม กลุ่มย่อย ๆ 3 กลุ่ม กลุ่มละห้าคน มีผู้สังเกตการณ์อีกกลุ่มละหนึ่งคน

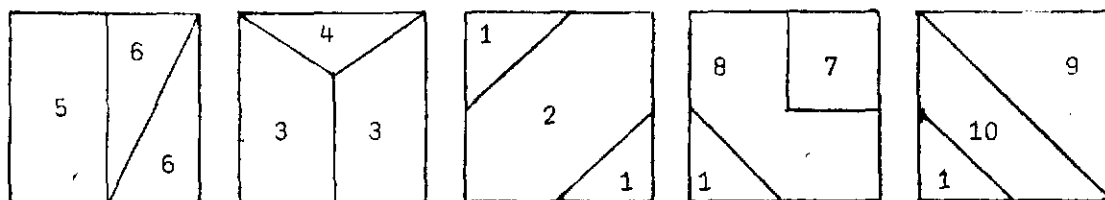
เวลาที่ใช้ 1.30 ชั่วโมง

สถานที่ ห้องเรียน

อุปกรณ์ ชิ้นส่วนรูปสี่เหลี่ยมห้ารูปต่อหนึ่งกลุ่มย่อย ขนาดของสี่เหลี่ยมสี่ด้านประมาณห้านิ้ว

- วิธีการ
1. แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย ๆ กลุ่มละห้าคน แล้วแยกกันเป็นกลุ่ม
 2. แจกช่องที่ติดรูปสี่เหลี่ยมห้ารูปที่คล้องกันอยู่ในแต่ละช่องห้าช่องให้แต่ละคน
(รูปสี่เหลี่ยมติดและบรรจุช่องดังภาพและรายละเอียดท้ายกิจกรรม)
 3. ผู้ดำเนินการอธิบายกติกาให้สมาชิกทราบ คือ
 - 3.1 ห้ามพูด
 - 3.2 ห้ามขอหรือแสดงออกกับกิริยาหรือสิ่งสัญญาณใด ๆ ที่จะเป็นการขอชิ้นส่วน
จากคนอื่น
 - 3.3 อนุญาตให้ยื่นชิ้นส่วนของตนแก่ผู้อื่นได้ แต่ไม่อนุญาตให้ทั้งไว้เฉย ๆ กลางวง
 - 3.4 ห้ามช่วยกันจัดชิ้นส่วน
 - 3.5 กลุ่มไหนทำสำเร็จให้ผู้ดำเนินการตรวจสอบ ถ้าทำถูกแล้วก็ปรบมือและอย่า
รบกวนกลุ่มอื่น
 4. ผู้สังเกตจะต้องคอยดูว่าสมาชิกคนใดกลุ่มใดทำผิดกติกา จะถูกปรับเป็นแพ้นท์
 5. เมื่อทุกกลุ่มทำเสร็จแล้ว ให้แต่ละกลุ่มประเมินผลการทำงานของกลุ่มตน
 6. ผู้ดำเนินการ สมาชิก และผู้สังเกตการณ์อภิปรายและสรุปผลที่เกิดขึ้นและ
ผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรมนี้

หมายเหตุ แบบชิ้นส่วนที่ตัด และการนำชิ้นส่วนบรรจุช่อง

ช่อง ก บรรจุชิ้นส่วนหมายเลข 9, 8, 5

ช่อง ข บรรจุชิ้นส่วนหมายเลข 1, 1, 1, 3

ช่อง ค บรรจุชิ้นส่วนหมายเลข 1, 10

ช่อง ง บรรจุชิ้นส่วนหมายเลข 4, 6

ช่อง จ บรรจุชิ้นส่วนหมายเลข 7, 2, 6, 3

ครั้งที่ 10

ลัทธิลัทธิภพคำสอน

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจ และบอกได้ว่าผลที่ได้รับจากการมีความลัทธิลัทธิกับการ
แตกความลัทธิลัทธิให้ผลเป็นอย่างไร

ขนาดของกลุ่ม 24 คน

เวลาที่ใช้ 1.30 ชั่วโมง

สถานที่ ห้องเรียน

อุปกรณ์ กระดาษ และปากกา

- วิธีการ
1. ผู้ดำเนินการ เล่าเนื้อเรื่องเกี่ยวกับลัทธิลัทธิภพคำสอนให้สมาชิกฟัง
 2. ผู้ดำเนินการให้สมาชิกร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวละครแต่ละตัว
 3. ให้สมาชิกสรุปว่า สมาชิกได้แนวคิดอะไรบ้างจากเรื่องลัทธิลัทธิภพคำสอนนี้
 4. ให้สมาชิกคิดเชื่อมโยงถึงตัวเองและประเทศชาติ ถ้าเป็นเช่นนั้น ผลที่ได้รับ
จะเป็นอย่างไร
 5. ให้สมาชิกสรุปว่า ถ้าสมาชิกไม่ต้องการให้เกิดเหตุการณ์เหมือนในเรื่องลัทธิลัทธิ
ภพคำสอน นักเรียนจะต้องปฏิบัติตนอย่างไร

ปัจฉิมนิเทศ

- จุดมุ่งหมาย
1. เพื่อให้สมาชิกทบทวนถึงแนวคิดต่าง ๆ ที่ได้จากการฝึกตามโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม
 2. เพื่อสรุปแนวความคิดทั้งหมดที่ได้จากการฝึก และเสริมสร้างความประทับใจจากการเข้าร่วมกลุ่ม
- ขนาดของกลุ่ม 24 คน
- เวลา 2 ชั่วโมง
- สถานที่ หอประชุม
- วิธีการ
1. ให้สมาชิกตอบแบบประเมินผล
 2. มอบของที่ระลึก
- วิธีการ
1. ผู้ดำเนินการและสมาชิกร่วมกันอภิปราย-สรุปถึงข้อคิดต่าง ๆ ในการร่วมกิจกรรมกลุ่ม ตั้งแต่ครั้งแรกจนถึงครั้งสุดท้าย
 2. มอบของที่ระลึก
 3. พักผ่อน
 4. สมาชิกตอบแบบประเมินผล
 5. ปิดโปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่ม
- หมายเหตุ
1. เวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมกลุ่มอาจยืดหยุ่นได้แล้วแต่ความเหมาะสม
 2. สถานที่ดำเนินการกิจกรรมอยู่ในดุลยพินิจและความเหมาะสมของผู้ดำเนินการ
 3. รายละเอียดในการทำกิจกรรมกลุ่มขึ้นอยู่กับระเบียบกติกาส่งและประสบการณ์ พร้อมทั้งความรู้ความเข้าใจของผู้ดำเนินการ

แบบทดสอบ

ชื่อผู้ตอบ ชั้น
วันที่ ยี่สิบสถานศึกษา

การให้เหตุผล

คำแนะนำในการสอบ แบบทดสอบชุดนี้เป็นเรื่องสั้น ๆ ของบุคคลต่าง ๆ 20 เรื่อง ให้
นักเรียนอ่านช้า ๆ บุคคลในเรื่องจะเลือกกระทำอย่างหนึ่ง ให้นักเรียน หยุดคิดถึงเหตุผล ว่า
ถ้านักเรียนเป็นคนนั้น นักเรียนจะกระทำเช่นนั้น เพราะเหตุใด เมื่อนักเรียนได้เหตุผลแล้ว สิ่ง
อ่านคำตอบที่ให้เลือกหาคำตอบ สำหรับแต่ละเรื่อง คำตอบใดตรงกับเหตุผลที่นักเรียนคิดไว้
ล้วงหน้ามากที่สุดก็ขีดเครื่องหมาย (✓) หน้าตัวเลขนั้น ในการตอบคำถามแต่ละข้อ ให้เลือกคำตอบ
ได้เพียงคำตอบเดียว ถ้าท่านไม่เข้าใจคำแนะนำหรือข้อความใด ๆ ให้ถามครูได้

ตัวอย่าง

(0) ในการสอบคราวหนึ่ง ข้าพเจ้าทำข้อสอบไม่ได้ เพราะไม่ได้เตรียมตัวมาล่วงหน้า เพื่อนที่
นั่งข้าง ๆ ส่งสารถึงแอบส่งกระดาษคำตอบให้ข้าพเจ้า แต่ข้าพเจ้าก็จะไม่ยอมรับกระดาษ
คำตอบของเพื่อน เพราะ

- ☒ ข้าพเจ้ากลัวจะถูกจับได้และถูกลงโทษให้สอบตก
- ☐ เป็นหน้าที่ของนักเรียนที่จะต้องเตรียมพร้อมเสมอสำหรับการสอบ
- ☐ อยากให้เพื่อนเห็นว่าข้าพเจ้าเป็นคนซื่อตรง
- ☐ ข้าพเจ้ากลัวจะเป็นหนี้บุญคุณต้องตอบแทนเพื่อนคนนั้นในภายหลาง
- ☐ เป็นการไม่ยุติธรรมและขาดความรับผิดชอบอย่างมากที่ข้าพเจ้าจะลอกคำตอบของเพื่อน
- ☐ ข้าพเจ้าต้องการรักษาเกียรติศรีของตนเอง

จากตัวอย่าง แสดงว่า เด็กคนนั้นไม่ยอมรับกระดาษคำตอบของเพื่อน เพราะกลัวจะถูกจับได้ และ
ถูกลงโทษให้สอบตก
ถ้าท่านเข้าใจแล้ว ลงมือทำได้ทันที

แบบทดสอบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคี

1. ทางโรงเรียนนำเอื้มกาขาดชั้นละ 1 บาทมาจำหน่ายแก่นักเรียน เพื่อรวบรวมรายได้ไปจัดซื้ออุปกรณ์ทางการแพทย์ให้แก่โรงพยาบาลที่ขาดแคลนอุปกรณ์ ข้าพเจ้าจะร่วมซื้อเอื้มกาขาดเพราะ
- _____ เป็นการเสียสละที่มีประโยชน์ โดยที่ตัวข้าพเจ้าเองก็ไม่ได้เดือดร้อน
- _____ การช่วยเหลือสังคมตามกำลังความสามารถเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน
- _____ เป็นการบริจาคทรัพย์ร่วมกัน เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม
- _____ ข้าพเจ้าจะได้รับการยกย่องชมเชยว่าเป็นคนใจบุญ
- _____ เงินที่ได้จากการบริจาคนี้ ย่อมช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ให้พ้นจากความทุกข์ทรมาน
- _____ ทุกคนเขาก็เสียสละเงินซื้อเอื้มกาขาดได้ ข้าพเจ้าก็ควรเสียสละบ้าง
2. ทุก ๆ ปี ในหมู่บ้านของเราจะขาดแคลนน้ำดื่มไว้ใช้ คณะกรรมการหมู่บ้านจึงประชุมตกลงกันสร้างอ่างเก็บน้ำ เพื่อกักเก็บน้ำฝนไว้ใช้ จึงขอความร่วมมือมายังโรงเรียน ทางโรงเรียนตกลงให้ความร่วมมือ ข้าพเจ้าจะไปร่วมด้วย เพราะ
- _____ เป็นหน้าที่ของทุกคนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านจะต้องช่วยกันพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญ
- _____ เป็นการขอความร่วมมือของโรงเรียน ถ้าไม่ให้ความร่วมมือจะต้องถูกลงโทษ
- _____ การสละแรงกาย เพื่อช่วยเหลือหมู่บ้านเป็นสิ่งที่ควรกระทำ
- _____ การไปร่วมครั้งนี้ ผลที่ได้ย่อมทำให้ข้าพเจ้าได้รับความสะอาดกลายด้วย
- _____ งานใด ๆ ที่ทำเพื่อส่วนรวมแล้ว ย่อมทำให้เกิดความภูมิใจที่มีส่วนร่วมในงานนั้น ๆ
- _____ ข้าพเจ้าต้องปฏิบัติตามคนส่วนมากที่เขาให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน

3. ครูประจำชั้นให้นักเรียนทุกคนเข้ามาช่วยกันทำความสะอาดห้องเรียนในวันเสาร์ที่จะถึงนี้ ผู้วรรณ ซึ่งเป็นนักเรียนคนหนึ่งในชั้นก็มาช่วยด้วย ถ้าข้าพเจ้าเป็นผู้วรรณ ก็คงจะต้องมา เพราะ
- _____ เป็นคำสั่งของครู ถ้าไม่มาจะต้องถูกครูลงโทษ
- _____ เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของนักเรียนทุกคนที่ต้องช่วยกันรักษาความสะอาดของห้องเรียน
- _____ เราเป็นสมาชิกคนหนึ่งของห้อง เมื่อมีกิจกรรมใด เราต้องช่วยกันทำ เพื่อที่จะให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี
- _____ ครูจะให้คะแนนกับผู้ที่มาทำความสะอาดห้องเรียน
- _____ ถ้าไม่มา ในวันเปิดเรียนจะมีความละอายที่ไม่ได้มาร่วมทำความสะอาดห้องเรียน
- _____ เพื่อน ๆ ทุกคนตกลงกันว่าจะมาร่วมทำความสะอาดห้องเรียน ข้าพเจ้าจึงต้องมาด้วย
4. โรงเรียนประกาศเชิญชวนนักเรียนบริจาคหนังสือที่อ่านไปแล้ว เพื่อช่วยเหลือนักเรียนรุ่นน้องที่ครอบครัวมีฐานะยากจน ถ้าข้าพเจ้าเป็นนักเรียนโรงเรียนนี้ จะไม่ร่วมในการบริจาคครั้งนี้ เพราะ
- _____ คนที่ไม่บริจาค เพราะมีเหตุผลอันสมควรย่อมไม่ทำให้ความภูมิใจในตนเองลดลง
- _____ เพื่อนหลายคนก็ไม่ได้บริจาคเช่นกัน เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจึงไม่กลัวเพื่อน ๆ จะว่าเป็นคนใจแคบ
- _____ การช่วยเหลืออาจทำได้หลายทาง ไม่จำเป็นต้องช่วยเหลือด้วยการบริจาคหนังสือเท่านั้น
- _____ ถ้าข้าพเจ้าร่วมบริจาคโดยที่ผู้ปกครองยังไม่ได้อนุญาต ข้าพเจ้าอาจถูกทำโทษ
- _____ การบริจาคฉันเอาไปขายไม่ได้ เพราะยังได้ เงินมาซื้อของใช้
- _____ ข้าพเจ้าต้องเก็บหนังสืออันเป็นสมบัติส่วนตัวเอาไว้ เพื่อสำหรับค้นคว้าเมื่อมีความจำเป็น

5. ยมผู้กำลังเรียนอยู่ชั้น ป.5 ขาดเรียนบ่อย เพราะไม่มีเครื่องแบบไปมาเรียน ครูจึงขอความช่วยเหลือจากเพื่อนนักเรียนบริจาคเสื้อผ้าให้ยืม ถ้าข้าพเจ้าอยู่ในฐานะบริจาคได้ จะร่วมบริจาค เพราะ

- _____ การให้ความช่วยเหลือกัน เป็นสิ่งที่ควรกระทำ
- _____ เพื่อนในโรงเรียนมาร่วมบริจาค เพื่อช่วยเหลือผู้ยากจนทุกคน
- _____ ถ้าไม่บริจาค ครูอาจตำหนิว่าข้าพเจ้าใจแคบ
- _____ การช่วยเหลือผู้อื่น ย่าดีหน้าจะทำให้ได้รับความสุข ความสบาย
- _____ ถ้าทุกคนมีความเชื่อเพื่อแผ่ซึ่งกันและกัน จะทำให้สังคมมีความสุข ความเจริญ
- _____ หน้าที่ของสมาชิกที่ดี คือ การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

6. ทุก ๆ ปีวัดในหมู่บ้านของเราจะมีงานทอดกฐิน เพื่อหารายได้มาบำรุงวัด ซึ่งมีการบอกบุญมายังโรงเรียนต่าง ๆ ในบริเวณใกล้เคียง ถ้าข้าพเจ้าเป็นนักเรียนของโรงเรียนแถวนี้และพอแบ่งจากค่าขนมได้ครึ่งหนึ่ง จะร่วมทำบุญด้วย เพราะ

- _____ การทำบุญในชาตินี้ ย่าดีหน้าก็จะพบแต่ความสุข ความสบาย
- _____ เป็นหน้าที่ของพุทธศาสนิกชนที่พึงปฏิบัติ คือ การบริจาคทรัพย์เพื่อบำรุงรักษาพระศาสนา
- _____ การบำรุงวัดและบำรุงศาสนา เป็นการดำรงรักษาซึ่งความดี
- _____ จะช่วยให้พ้นจากความทุกข์ยากลำบาก เมื่อตายไปแล้ว
- _____ เพื่อนในโรงเรียนทุกคน เขาก็ร่วมในการทำบุญด้วยกันทั้งนั้น
- _____ วัดเป็นที่พึ่งทางจิตใจของทุกคนในสังคม จึงควรร่วมกันทำบุญ

7. ผู้ปกครองและคณะครูโรงเรียนแห่งหนึ่ง ประชุมตกลงกันจัดงาน เพื่อหาเงินซื้ออุปกรณ์กีฬา
ส่งขออาสาสมัครมาช่วยในการจัดเตรียมงานครั้งนี้ สุธรรมไม่สนใจที่จะมาช่วยงานนี้ ถ้าข้าพเจ้า
เป็นสุธรรมจะไม่สมัครมาช่วยงานเช่นกัน เพราะ

_____ ข้าพเจ้ามีความจำเป็นที่ต้องรับผิดชอบงานอื่นก่อนที่ทางโรงเรียนจะกำหนดให้มาช่วย

_____ เพื่อน ๆ หลายคนก็คงไม่มาร่วมในงานครั้งนี้

_____ ถึงแม้มาร่วมก็คงไม่ถูกลงโทษ เพราะเป็นการขออาสาสมัครมาช่วยเท่านั้น

_____ ไม่ไปสิ่งที่ไม่ละเอียด เพราะการช่วยเหลือโรงเรียน เราอาจให้ความช่วยเหลือ
ได้หลายทาง

_____ ข้าพเจ้าคงไม่ได้รับประโยชน์ใดจากการมาช่วยงานนี้

_____ ข้าพเจ้าคงทำหน้าที่นี้ได้ไม่ดี ถ้าให้ช่วยหน้าที่อื่นจะเหมาะสมกว่า

8. นิวัฒน์เป็นนักฟุตบอลของโรงเรียน เวลาชนะเขามักจะคุยว่าเป็นเพราะเขา แต่เวลาแพ้เขา
มักจะโทษเพื่อน ๆ ว่าเล่นไม่ดี ถ้าข้าพเจ้าเป็นนิวัฒน์ จะไม่ประพฤตินั้น เพราะ

_____ ข้าพเจ้าคิดว่าเป็นการกระทำที่จะทำให้เสียหายนามากกว่าทำให้ได้รับคำชมเชย

_____ การแพ้หรือชนะไม่ใช่เรื่องสำคัญ เมื่อเวลาแข่งขันทุกคนก็ได้พยายามทำหน้าที่ของตน
อย่างดีที่สุดแล้ว

_____ ข้าพเจ้ากลัวเพื่อนร่วมทีมจะไม่พอใจและโกรธ ไม่พูดด้วย

_____ การรู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย เป็นหัวใจของนักกีฬา

_____ การเล่นกีฬาเป็นทีม ทุกคนในทีมจะต้องมีความรับผิดชอบร่วมกัน

_____ นักกีฬาที่ดีจะไม่ลงโทษเพื่อนร่วมทีม เมื่อเกิดความผิดพลาด หรือยกย่องตนเอง
เมื่อได้รับชัยชนะ

9. ในการแข่งขันกีฬาครั้งหนึ่ง ทีมฟุตบอลของ โรงเรียนข้าพเจ้าแพ้ทีมฟุตบอลของ โรงเรียนประจำตำบล
วิชญ์พร้อมกับเพื่อน ๆ จึงมาชวนข้าพเจ้าไปทักท้วงผู้เล่นฝ่ายตรงข้าม ข้าพเจ้าไม่ไปด้วย

เพราะ

- _____ การกระทำเช่นนั้นย่อมนำความเสื่อมเสียมาสู่ตนเอง
- _____ การรู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย เป็นการแสดงออกที่พึงปฏิบัติ
- _____ อาจนำไปสู่การทะเลาะวิวาทจนทำให้ได้รับอันตรายบาดเจ็บ
- _____ จุดมุ่งหมายสูงสุดของการกีฬาก็คือ การสร้างเสริมความสามัคคี
- _____ เป็นการกระทำที่ขัดต่อระเบียบวินัยของ โรงเรียน
- _____ การกระทำเช่นนั้นก่อให้เกิดความแตกแยกในหมู่คณะ

10. ดอน พร และกิก ทำรายงานกลุ่มด้วยกัน ดอนเป็นผู้รับผิดชอบที่จะต้องนำรายงานมาส่งครู
ในวันนี้ แต่ปรากฏว่า ดอนลืมมา ซึ่งถ้าไม่นำมาส่งในวันนี้จะถูกหักคะแนน ทั้งกลุ่ม ถ้า
ข้าพเจ้าเป็นพรและกิก จะไม่ว่ากล่าวดอน เพราะ

- _____ การทำงานร่วมกัน เมื่อมีความผิดพลาดเกิดขึ้น เพราะเหตุสุดวิสัย สมาชิกทุกคนที่ร่วมงาน
ควรรับผิดชอบร่วมกัน
- _____ เพื่อนคนอื่นถ้าพบเหตุการณ์เช่นนี้ ก็คงให้อภัยดอนเช่นข้าพเจ้า
- _____ ดอนตัวใหญ่กว่าข้าพเจ้า ถ้าต่อว่าดอน ดอนโกรธก็จะทำร้ายเอาได้
- _____ ทุกคนย่อมมีการผิดพลาดได้ ควรให้อภัยซึ่งกันและกัน
- _____ ครั้งก่อนดอนก็เคยให้อภัยข้าพเจ้าเมื่อลืมนำรายงานมาส่ง เช่นกัน จึงควรให้อภัยตอบ
- _____ เพื่อนร่วมงานที่ดีจะต้องไม่ซ้ำเติมให้เพื่อนได้รับความเสียใจยิ่งขึ้น

11. ในชั่วโมงภาษาไทย ครูกึ่งกายณ์ให้นักเรียนเลือกตัดสินใจว่าจะทำงานเดี่ยวหรือทำงานกลุ่ม เพื่อประกอบการเรียนวิชานี้ ปรากฏว่า นักเรียนส่วนมากเลือกทำงานกลุ่ม ข้าพเจ้า เป็นคนที่เลือก เพราะ

_____ เพื่อนส่วนมากเลือกทำงานกลุ่มในฐานะที่ข้าพเจ้าเป็นสมาชิกคนหนึ่งของห้อง
 _____ จึงต้องปฏิบัติตาม

_____ ทำให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน และเป็นการส่งเสริมความสามัคคี

_____ เมื่อเกิดความผิดพลาดหรือบกพร่อง จะได้ไม่ถูกลงโทษคนเดียว

_____ ทำให้เกิดการปรับตัว ตลอดจนมีการปรึกษาหารือ อันจะเป็นผลให้งานของส่วนรวม
 _____ สำเร็จได้อย่างรวดเร็ว และเรียบร้อย

_____ ผลงานที่ได้จากการทำงานกลุ่ม ย่อมทำให้ได้คะแนนดีกว่าการทำงานเดี่ยว

_____ ช่วยให้เห็นใจหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองที่จะต้องมีส่วน

12. ยอดยิ่งเป็นหัวหน้าห้อง ป.6 เมื่อเขาได้รับมอบหมายงานจากครูประจำชั้นให้ช่วยคัดกลุ่มทำงาน เขาจะร่วมปรึกษาหารือและฟังความคิดเห็นของเพื่อน ๆ ทุกคน และ ร่วมมือกันทำงานจนสำเร็จ ถ้าข้าพเจ้าเป็นยอดยิ่ง ข้าพเจ้าจะปฏิบัติเช่นนี้ เพราะ

_____ ทำให้ครูพอใจและชมเชยข้าพเจ้า

_____ เป็นหน้าที่ของหัวหน้าห้องที่จะต้องทำให้สมาชิกทุกคนร่วมมือกันทำงานให้สำเร็จ

_____ เพื่อนทุกคนในห้อง เสนอแนะว่าการทำงานควรจะต้องรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกทุกคน
 _____ ข้าพเจ้าจึงต้องปฏิบัติตามคำแนะนำ

_____ เป็นการฝึกความเป็นประชาธิปไตย โดยให้ทุกคนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการทำงาน
 _____ ร่วมกัน

_____ ถ้าไม่ปฏิบัติตามคำสั่งจะต้องถูกลงโทษ

_____ การอยู่ร่วมกันกับคนหมู่มาก เราจะต้องเคารพในสิทธิและความคิดเห็นของสมาชิก

13. ดิเรก ลูวิทย์ และชาญชัย เป็นเพื่อนรักกัน ต่อมาดิเรกและชาญชัยเกิดขัดใจกันด้วยเรื่องส่วนตัว ดิเรก จึงไปพูดกับลูวิทย์และเพื่อนคนอื่น ๆ ว่า ชาญชัยเป็นคนไม่ดี อย่าไปคบหาสมาคมด้วย ถ้าข้าพเจ้าเป็นดิเรก ข้าพเจ้าจะไม่กระทำเช่นนั้น เพราะ

- _____ ถ้าชาญชัยทราบ ชาญชัยจะต้องทำร้ายข้าพเจ้า
- _____ เป็นการกระทำที่ทำให้เกิดการแตกความสามัคคี
- _____ เพื่อนๆ บอกว่าอย่าไปพูดเลยจะทำให้เราเสียหายมากกว่าเป็นผลดี
- _____ เป็นการไม่เหมาะสมที่จะต้องให้ผู้ขึ้นมาเกี่ยวข้องด้วย บางทีอาจเป็นการประจานตัวเองด้วย ถ้าเรื่องที่เกิดขึ้นไม่จริง
- _____ การกระทำเช่นนั้นย่อมจะส่งผลให้สมาชิกในกลุ่มเกิดขัดแย้งกัน
- _____ หน้าที่ของสมาชิกคือการส่งเสริมให้เกิดความรักใคร่กลมเกลียวกัน โดยไม่คำนึงถึงความขัดแย้งในเรื่องส่วนตัว

14. มานิตย์ วิทยา และชาตรี เป็นเพื่อนรักกัน ไปไหนก็ไปด้วยกันเสมอ และช่วยเหลือกันเสมอ มาวันหนึ่งมานิตย์และวิทยาชวนชาตรีไปขโมยมะม่วงบ้านนิตยา ถ้าข้าพเจ้าเป็นชาตรี จะไม่ไปด้วย เพราะ

- _____ เป็นการกระทำที่ก้าวท้าวสิทธิของผู้อื่น และขัดต่อศีลธรรมอันดีงาม
- _____ ข้าพเจ้ามีความรู้สึกละอายใจตนเองที่จะไปขโมยของผู้อื่น
- _____ มูลค่าของของที่ไปขโมย ไม่คุ้มกับการที่ต้องเสื่อมเสียชื่อเสียง
- _____ ใคร ๆ ทราบก็ต้องถูกและตำหนิทำให้ข้าพเจ้าได้รับความอับอาย
- _____ ถ้าถูกจับได้ จะต้องถูกลงโทษ หรือติดตะราง
- _____ การขโมยของของผู้อื่น เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายบ้านเมือง

15. ประเสริฐ ประสิทธิ์ และประทีป เป็นพี่น้องกัน มีความรักใคร่กันมาก ประเสริฐไปพบไม้ท่อนหนึ่ง
ในสวนของลุงชาติ ซึ่งประเสริฐอยากได้เพื่อนำมาต่อเรือ แต่ประเสริฐยกมาไม่ไหว จึงมาบอก
ประสิทธิ์กับประทีปให้ไปช่วยยก ถ้าข้าพเจ้าเป็นประสิทธิ์หรือประทีปจะไม่ไปช่วย เพราะ

_____ ถึงข้าพเจ้าไปช่วยก็ไม่ได้ผลประโยชน์ใด ๆ ตอบแทน
_____ เป็นการปฏิบัติตามแบบอย่างที่ดีที่ทุกคนในสังคมต้องการ
_____ ถ้าลุงชาติสับได้ มาฟ้องกับบิดามารดาข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะถูกทำโทษ
_____ เป็นสิ่งที่น่าละอายมาก ที่ไปเอาของผู้อื่นมาแม้เขาจะไม่รู้ก็ตาม
_____ ไม้ท่อนนั้นเป็นของลุงชาติ ถ้าเรานำมาโดยไม่ได้รับอนุญาต ถือเป็นการละเมิดสิทธิ
ของผู้อื่น
_____ เป็นการกระทำผิดกฎหมายในข้อหาลักทรัพย์

16. ทางรัฐบาลมีคำสั่งให้นายอำเภอทำการสำรวจชาวบ้านที่อยู่ในวัย 20 - 25 ปี เพื่อเข้ารับ
การฝึกอาวุธไว้ป้องกันศัตรู ซึ่งอาจจะมารุกรานประเทศ ถ้าข้าพเจ้าอยู่ในวัยนี้ ข้าพเจ้า
จะเข้ารับการฝึก เพราะ

_____ เพื่อนของข้าพเจ้าทุกคนต่างก็เข้าร่วมในการฝึกครั้งนี้ด้วยทุกคน
_____ เป็นความเสียสละและความกล้าหาญที่เป็นผลดีต่อประเทศชาติ
_____ การฝ่าฝืนคำสั่งไม่เข้าร่วมการฝึกจะต้องถูกลงโทษ
_____ ทางรัฐบาลจะประกาศยกย่องชมเชยและให้รางวัลสำหรับผู้เข้าร่วมในการฝึก
_____ การเข้าร่วมเท่ากับเป็นการแสดงถึงความเป็นพลเมืองดีที่มีต่อประเทศ
_____ เป็นหน้าที่ของทุกคนในชาติที่จะต้องรับผิดชอบต่อความมั่นคงปลอดภัยของชาติ

17. ทหารหน่วยหนึ่งออกลาดตระเวน เกิดปะทะกับข้าศึก ปรากฏว่าทหารเสียชีวิตเกือบทั้งหมด
ที่เหลือสองคน ถูกจับเป็นเชลย และถูกทรมานต่าง ๆ เพื่อให้บอกที่ตั้งของกองทหารทั้งหมด
ถ้าข้าพเจ้าเป็นทหารสองคนนั้น ข้าพเจ้าจะไม่บอกที่ตั้งของกองทหาร เพราะ

_____ เป็นหน้าที่ของทหารทุกคนที่จะต้องรักษาความลับของทางราชการถึงแม้ว่าตัวจะตาย
_____ ถ้าข้าพเจ้ารอดมาได้ก็ต้องถูกลงโทษจากกองทหารของข้าพเจ้า เช่นกัน
_____ การสละชีพเพื่อชาติ เป็นการกระทำที่พึงระลึกไว้ตลอดเวลา
_____ ข้าพเจ้าจะได้รับเหรียญกล้าหาญตอบแทนที่รักษาความลับของทางราชการเอาไว้
_____ ข้าพเจ้าไม่ต้องการให้ใครมากล่าวว่า เป็นคนขายชาติหรือทรยศต่อชาติ
_____ ข้าพเจ้ายอมทุกขทรมานสองคนดีกว่าทำให้คนไทยทั้งชาติเดือดร้อนหรือตกเป็นทาส
ของศัตรู

18. หมู่บ้านของฮานวยอยู่ติดกับชายแดน มักมีทหารต่างชาติบุกเข้ามาโจมตีทำลายบ่อย ๆ ทำให้ชาวบ้าน
ต้องเสียชีวิตครั้งละหลาย ๆ คน หัวหน้าหมู่บ้านจึงจัดประชุมชาวบ้านและตกลงกันว่าจะร่วมกันต่อสู้
ป้องกันชีวิตและทรัพย์สินของชาวบ้าน ถ้าข้าพเจ้าเป็นฮานวย จะร่วมต่อสู้ด้วย เพราะ

_____ ข้าพเจ้าทนไม่ได้ที่จะให้ข้าศึกเข้ามาทำลายชีวิตและทรัพย์สินของคนในหมู่บ้าน
_____ ข้าพเจ้าจะต้องละอายใจตนเองอย่างมากหากไม่ได้ร่วมในการต่อสู้ครั้งนี้
_____ เป็นหน้าที่ของสมาชิกในหมู่บ้านที่จะต้องร่วมต่อสู้ป้องกันภัยอันตรายต่าง ๆ
_____ ถ้าไม่เข้าร่วมต่อสู้ สักวันหนึ่งภัยก็จะมายังข้าพเจ้า เช่นคนอื่น ๆ
_____ ข้าพเจ้าจะอยู่เฉยได้อย่างไร ในเมื่อทุกคนก็ร่วมต่อสู้
_____ จะได้แก้แค้นศัตรูที่เข้าทำลายทรัพย์สินและชีวิตของชาวบ้าน

19. ทหารเป็นแนวหน้า ประชานิยมเป็นแนวหลัง

ตลอดจนส่งกำลังใจไปยังบรรดา

ข้าพเจ้าขอร่วมบริจาคด้วย

ប្រដាប់ស្បែក

การเสิร์ฟ

2)

6

Aug 1941

8. Tr Wishes

10084

ข้าพเจ้า เป็นคนไทย ๑๓

ประเทศไทยในทางที่ดี

ซึ่งความจริง เพราะ

ถ้าข้าพเจ้าไม่ได้เขียน ท่านจะต้องว่าข้าพเจ้าขี้ลาด

ไม่ว่าคนในสังคมใด ควรที่จะต้องรักชาติและเคารพบรรพบุรุษของตน

เป็นหน้าที่ของข้าพเจ้าที่จะต้องโต้เถียง เพื่อป้องกันเกียรติภูมิ

ข้าพเจ้าขอไม่ได้จะให้ใครมาดเนินเหยียบตามประเทศไทยในการที่คิด

ใคร ๆ ก็อาจจะได้ยกย่องว่าข้าพเจ้าเป็นคนรักชาติ และมีความกล้าหาญ

ตัวเราแล้วจะต้องปกป้องจำตึกไทยเทกวิธิต่าง ดังเช่นบรรพบุรุษในอดีตปกป้องรักษา

แบบสอบถาม "โกร เอ็ม"

คำชี้แจงในการตอบ

ให้นักเรียนอ่านคำถามที่เป็นสถานการณ์ที่กำหนดให้ แล้วพิจารณาว่าเพื่อนในห้อง
คนใดที่มีการกระทำดังคำถาม ตอบโดยการใส่ชื่อ - นามสกุล เรียงตามลำดับจากผู้ที่
การกระทำมากไปหาน้อย

1. ถ้ามีการทำงานต่างๆภายในห้อง จะได้รับความร่วมมือจาก (1).
..... (2). (3).
2. เมื่อมีการประชุมตกลงปัญหาใดๆจะพบ (1).
(2). (3).
เขาร่วมคุยเกือบทุกครั้งและบันทึกปฏิบัติตามข้อตกลงของที่ประชุม
3. ในการทำงานร่วมกัน ขอมมีทั้งความสำเร็จและความล้มเหลว เท่าที่หาจริงๆเพื่อนๆ
ในห้องนี้ ท่านเห็นว่าใครบ้างที่ร่วมงานกับท่าน โดยไม่ทอดทิ้งไม่ว่างานนั้นจะสำเร็จ
หรือล้มเหลว
4. เมื่อมีการขอความช่วยเหลือเพื่อความปลอดภัยและความสำเร็จของหมู่คณะ ท่านเห็นว่า
ใคร เป็นผู้ที่ยืนก็เสียสละ (1). (2).
..... (3).
5. ถ้าท่านได้รับมอบหมายให้ทำงานอย่างหนึ่งที่ต้องอาศัยความเสียสละ อดทน และความ
สามัคคี ท่านจะเลือกใครทำงานร่วมกับท่าน (1).
(2). (3).
6. เมื่อมีการแข่งขันกีฬาทุกครั้ง ขอมประกอบด้วยนักกีฬา ผู้ชม และเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ
ในห้องของท่าน ท่านจะพบ (1). (2).
..... (3). ไปร่วมการ
แข่งขันกีฬาเกือบทุกครั้ง

7. ถ้าเพื่อนๆ ในห้องมีความเห็นตรงหรือต้องการความช่วยเหลือ ใครที่ยินดีและพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือคนอื่น (1).
(2). (3).
8. ใครบ้างในห้องที่ขึ้นชื่อและเต็มใจที่จะทำงานเพื่อส่วนรวมโดยไม่มีการเกี่ยงง้อซึ่งกันและกัน (1). (2).
(3).
9. ถ้าห้องของท่านต้องส่งตัวแทน 3 คน ที่มีความรับผิดชอบ ออกนอกห้องเสียสละ เข้ากับเพื่อนไกลและตั้งใจปฏิบัติงานด้วยความเป็นมาดตั้งใจเกี่ยวกับ ท่านจะเลือกใครบ้าง (1). (2).
(3).
10. สังคมจะก้าวหน้า มีความสุขและมีผลประโยชน์ ถ้าทุกคนร่วมมือกันสามัคคี ท่านเห็นว่าใครในห้องของท่านที่กระทำตนโดยเน้นความสามัคคีเป็นสิ่งสำคัญ (1). (2).
(3).

การพัฒนาจริยธรรมด้านความสำนึก โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม

บทคัดย่อ

ของ

ทศพร มณีศรีขำ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

กันยายน 2524

การศึกษาโดยวิธีการทดลองครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม มีพัฒนาการการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความล้มคดียิ่งขึ้นหรือไม่ ซึ่งได้ทำการทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2524 ของโรงเรียนวัดโคกเกตุ (เสริมสมบูรณ์วงศ์) อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 48 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 24 คน กลุ่มควบคุม 24 คน กลุ่มทดลองเรียนด้วยบทเรียนที่ใช้กิจกรรมกลุ่ม กลุ่มควบคุมเรียนโดยการบรรยายตามปกติ ใช้เวลาในการทดลองกลุ่มละ 14 ชั่วโมง โดยใช้ Randomized Control Group Pretest-Posttest Design

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบทดสอบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความล้มคดีย (ความเชื่อมั่น .7175) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ทดสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลอง แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ โดยใช้ การทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม มีพัฒนาการการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความล้มคดียิ่งขึ้นกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

THE DEVELOPMENT OF MORALITY : COOPERATION THROUGH GROUP ACTIVITIES

AN ABSTRACT

BY

TOTSAWORN MANEESRIKUM

Presented in partial fulfillment of the requirements

for the Master of Education degree

at Srinakharinwirot University

September 1981

The purpose of this experiment was to study the effect of group activities on the development of moral reasoning : cooperation. The subjects were 48 Prathom Suksa 6 from Wat Khokket (Sermsomboonwong) School Amphoe Amphawa, Samutsongkhram, during the academic year 1981. Two groups of twenty-four students each were randomly selected as the experimental group and the control group. The experimental group was assigned to participate in group activities program whereas the control group was taught by lecturing method. Each group spent 14 hours for the whole program. The research design used was The Randomized Control Group Pretest-Posttest.

The researcher collected the data by using a test on the development of moral reasoning : cooperation (reliability = .7175). The test constructed by the researcher to be used in the pretest and the posttest. The data were analysed using t-test. The result was that the level of moral reasoning : cooperation of the experimental group after participating in group activities program was higher than the level before participating in group activities program and was statistically significant at .01 level